

حقوق جزای اختصاصی بر مبنای کود جزای ۱۳۹۶

(۸، ۹ و ۱۰)

جرایم پول شویی

Money Laundering Crimes

سرطان ۱۳۹۸

تهیه و ترتیب: سازمان بین المللی انکشاف حقوق (IDLO)

کابل، افغانستان

وب سایت: www.idlo.int

در مورد این جزوه

تمام مواد و مندرجات این جزوه در مطابقت با قوانین افغانستان ترتیب گردیده است. به منظور اطمینان از مطابقت با تعدیلات جدید در قوانین افغانستان لازم است این جزوه در فواصل زمانی معین مورد بازنگری قرار گیرد. حق هر نوع تغییر جزئی یا کلی در این جزوه مربوط به سازمان بین‌المللی انکشاف حقوق (IDLO) می‌باشد.

تمام موادی که محتوی این کتاب را تشکیل میدهد برای استفاده شخصی و غیر تجاری شما است. حق طبع و نشر این مواد برای سازمان بین‌المللی انکشاف حقوق (IDLO) محفوظ است.

قوانین و موافقتنامه های مورد استفاده در این کتاب:

- کود جزا ۱۳۹۶.
- قانون جلوگیری از پول شویی و عواید ناشی از جرم ۱۳۹۳.
- قانون اجراءات جزایی سال ۱۳۹۳.
- کنوانسیون مبارزه علیه قاچاق غیرقانونی مواد مخدر و داروهای روانگردان سازمان ملل متحد، ویانا ۱۳۶۷.
- موافقتنامه ویانا ۱۹۸۸.
- موافقتنامه ستراسبورگ ۱۹۹۰.

فهرست موضوعات

مقدمه ۴

بخش اول

کلیات جرم پول شویی

- مبحث اول: مفهوم، مراحل، روش ها و آثار پول شویی: ۷
- گفتار اول: مفهوم پول شویی: ۷
- گفتار دوم: مراحل پول شویی: ۱۹
- گفتار سوم: روش های پول شویی: ۲۱
- گفتار چهارم: آثار پول شویی: ۲۳
- مبحث دوم: منابع حقوقی و نهاد های ملی و بین المللی مبارزه با پول شویی: ۲۶
- گفتار اول: منابع و قواعد حقوقی پولشویی در افغانستان: ۲۶
- گفتار دوم: سلسله مراتب قواعد حقوقی در بخش مبارزه با پول شویی: ۳۲
- گفتار سوم: نهاد های ذی ربط ملی و بین المللی: ۳۳
- نتیجه گیری بخش اول: ۴۳

بخش دوم

عناصر جرم پول شویی

- مبحث اول: عنصر قانونی جرم پول شویی: ۴۷
- مبحث دوم: عنصر مادی جرم پول شویی: ۴۷
- گفتار اول: نوعیت جرم پول شویی از لحاظ نتیجه جوی بودن و یا مطلق بودن: ۴۷
- گفتار دوم: رفتار جرم: ۴۸
- گفتار سوم: موضوع جرم پول شویی: ۵۴
- گفتار چهارم: جرم اصلی که از آن وجوه و دارایی به دست می آید: ۵۶
- مبحث سوم: عنصر معنوی جرم پول شویی: ۶۴
- گفتار اول: نوع عنصر معنی در جرم پول شویی: ۶۴

- گفتار دوم: زمان وجود قصد جرمی: ۶۵
- نتیجه گیری بخش دوم: ۷۱

بخش سوم

تدابیر وقایوی و جزایی مبارزه با جرم پول شویی

- مبحث اول: تدابیر وقایوی و نظارتی مبارزه با پول شویی: ۷۴
- گفتار اول: تدابیر وقایوی جلوگیری از پول شویی: ۷۵
- گفتار دوم: تدابیر نظارتی جلوگیری از پول شویی: ۱۰۳
- مبحث دوم: تدابیر جزایی مبارزه با پول شویی: ۱۰۷
- گفتار اول: مجازات جرم پول شویی: ۱۰۷
- گفتار دوم: مجازات جرایم مرتبط به جرم پول شویی: ۱۱۴
- نتیجه گیری بخش سوم: ۱۳۵
- مآخذ: ۱۳۸

مقدمه

پول شویی يك فعاليت غير قانوني است که مجرمين تلاش می ورزند تا عوايد ناشی از جرم را در اثر یکسلسله فعاليتها در شکل عوايد قانونی و مشروع نشان دهند.

اهمیت موضوع:

جرم پول شویی سبب افزایش جرایم مالی می شود چون این زمینه را فراهم می سازد تا مرتکبین جرایم مالی چون فساد اداری، مواد مخدر، قاچاق و غیره عوايد ناشی از جرایم شان را در مظهر دارایی های مشروع ظاهر ساخته از آن استفاده نمایند. از جانب دیگر، جرم پول شویی به اقتصاد کشور در کل و به رقابت سالم در مارکیت به شکل خاص آسیب جدی می رساند چون پول شویان در صدد مشروعیت بخشیدن به دارایی های شان هستند تا سرمایه گذاری؛ لذا در بخشهای اساسی هیچگاه سرمایه گذاری نمی کنند و به مجرد تحقق هدف شان سرمایه های شانرا دوباره از کشور خارج می سازند. همچنان این جرم یکی از جرایم سازمان یافته و فراملی است و از لحاظ تخنیکی کشف و تحقیق آن خیلی دشوار است و هرگاه در کشوری انتشار یابد اعتبار آنرا در سطح جهان خدشه دار ساخته موجب کاهش سرمایه گذاری های خارجی و حتی قطع روابط بانکی دنیا با آن می گردد. ازاین لحاظ رسیدگی به این جرم، در رأس اولویتهای کشورها قرار دارد.

هدف و ساحه‌ی نگارش:

این کتاب به این منظور تألیف شده است تا در برنامه های آموزشی از آن استفاده شود و اشتراک کنندگان را قادر سازد تا جرم پول شویی را بشناسند، عناصر آن را تشخیص دهند و مجازات آنرا طبق احکام کود جزا پیش بینی و تعیین نمایند. پرسشهای اساسی که در این جزوه به آن پاسخ ارایه می شود عبارت است از اینکه پول شویی چیست؟ عناصر آن کدام است؟ و جهت وقایه از آن کدام تدابیری باید اتخاذ شود؟ و در صورت وقوع، مرتکبین آن به کدام جزاها محکوم می شوند؟ تمام این موضوعات در روشنایی کود جزا (۱۳۹۶) و قانون جلوگیری از پول شویی (۱۳۹۳) و تعدیلات آن و مقررات ولوائح مرتبط به آن بررسی می گردد. این جزوه در خصوص مسایل کشف و تحقیق در جرایم پول شویی، همکاری های منطقوی و بین المللی، استرداد مجرمین و غیره مسایل بحث نمی کند.

ساختار:

این کتاب شامل سه بخش است که هر بخش آن به حیث یک جزوه آموزشی مستقل قابل تدریس است:

بخش اول: کلیات جرم پول شویی. در این بخش جرم پول شویی تعریف می گردد، مراحل، شیوه ها و آثار منفی آن شرح می گردد. در پایان این بخش منابع حقوقی ملی و بین المللی و همچنین مهمترین نهادهای ملی و بین المللی که علیه این جرم مبارزه می نمایند، معرفی می گردند.

بخش دوم: در بخش دوم عناصر مادی و معنوی جرم پول شویی به تفصیل شرح می گردد.

بخش سوم: در بخش سوم تدابیر وقایوی و جزایی علیه جرم پول شویی بیان می گردد. طوریکه نخست تدابیر جلوگیری در روشنایی قانون جلوگیری از پول شویی و پیشنهادات فتنف شرح می گردد و به تعقیب آن مجازات جرم پول شویی و جرایم مرتبط به آن در روشنایی کود جزا بررسی می گردد.

روش نگارش:

در این کتاب آموزشی از روش توصیفی تحلیلی استفاده شده است. تلاش بر این بوده تا جزوه آموزشی حاضر، جنبه کاربردی برای قضات، خازنوالان، و مساعدين حقوقی داشته باشد. از این جهت از تطویل ممل و بحث های نظری محض، یا بحث هایی که نیاز به طرح آن در برنامه های آموزشی نیست، اجتناب صورت گرفته است. اما در برخی از موارد مهم و ضروری بحث های تحلیلی نظری بنابر اهمیت خاص، طرح شده است. هر بخش با طرح اهداف، و ذکر رؤوس عناوین قابل بحث آغاز می شود، سپس جرایم شامل آن مورد بررسی و شرح قرار میگیرد به گونه که نخست مفهوم جرم و یا کلمات مرتبط به آن شرح می گردد و به تعقیب آن عناصر و مجازات هر جرم بیان می گردد. هردرس شامل تعدادی از قضایای فرضی، سوالات مباحثی غرض گفتگوهای گروهی، فعالیت های صنفی، تحلیل و تفکر انتقادی است تا اشتراک کنندگان را به تحلیل و ارزیابی وادار سازد و آموزش را اشتراک کننده محور سازد. اما لازم نیست تمام این قضایا و سوالات در صنف مورد مناقشه و تحلیل قرار گیرد، بلکه آموزگار با در نظر داشت وقت تخصیص داده شده، برخی از آنها را انتخاب می کند. در پایان هردرس نتیجه گیری همان درس و سوالات ارزیابی ذکر می گردد.

بخش اول

کلیات جرم پول شویی

اهداف:

در پایان این بخش، اشتراک کننده گان قادر خواهند بود تا:

- ☞ مفهوم، مراحل، روش ها و آثار پول شویی را توضیح دهند.
- ☞ منابع حقوقی ملی و بین المللی جرم پول شویی را است نمایند.
- ☞ نهاد های ملی و بین المللی فعال در عرصه مبارزه با پول شویی و جلوگیری از آن را معرفی نمایند.
- ☞ وظایف، صلاحیتها و شیوه کار واحد استخبارات مالی افغانستان را شرح نموده در خصوص قضایای پول شویی با آنها هماهنگی نمایند.

عناوین:

۱. مفهوم پول شویی.
۲. مراحل پول شویی.
۳. روش های پول شویی.
۴. آثار پول شویی.
۵. منابع و قواعد حقوقی پول شویی در افغانستان.
۶. نهاد های ذیربط ملی و بین المللی.

بخش اول

کلیات جرم پول شویی

در این بخش مسایل کلی جرم پول شویی ضمن دو مبحث بررسی می گردد. در مبحث اول مفهوم، مراحل، روشها و آثار جرم پول شویی توضیح داده می شود و در مبحث دوم منابع حقوقی ملی و بین المللی حاکم بر جرم پول شویی و همچنین نهادهای ملی و بین المللی که با این جرم مبارزه می نمایند معرفی می گردد.

مبحث اول: مفهوم، مراحل، روش ها و آثار پول شویی:

اصطلاح پول شویی، که ترجمه (Money laundry) است، برای اولین بار در دهه دوم قرن بیستم، در شهر شیکاگو (Chicago) ایالات متحده آمریکا به کار برده شد. گفته می شود که مافیای مواد مخدر به منظور مشروع نشان دادن عواید ناشی از قاچاق مواد مخدر، یک "خشکه شویی" را ایجاد نموده بوند و عواید قاچاق را با عواید دستگاه خشکه شویی یکجا ساخته همه را به حیث عواید دستگاه خشکه شویی وانمود می نمودند.

تحت این مبحث نخست جرم پول شویی تعریف می گردد (گفتار اول)، سپس مراحل آن توضیح می گردد (گفتار دوم) و در پایان آثار منفی جرم پول شویی مختصراً بررسی می گردد (گفتار سوم).

گفتار اول: مفهوم پول شویی:

پول شویی نخست از دیدگاه قوانین افغانستان، سپس از دیدگاه مهمترین موافقتنامه های بین المللی تعریف می گردد.

مطلب اول: مفهوم پول شویی در قوانین افغانستان:

کود جزای ۱۳۹۶ در ماده ۴۹۸ جرم پول شویی را چنین تعریف نموده است:
 " (۱) ارتکاب اعمال ذیل با داشتن آگاهی در مورد غیر قانونی بودن منشأ وجوه و دارایی، جرم پول شویی شناخته میشود:

- ۱- انتقال یا تغییر وجوه و دارایی دارای منشأ غیر قانونی.
 - ۲- مساعدت در فرار مظنون جرم اصلی از عواقب قانونی ناشی از ارتکاب جرم.
 - ۳- پنهان نمودن یا تغییر شکل دادن ماهیت واقعی، منبع، موقعیت، چگونگی تصرف، انتقال یا حق مالکیت وجوه و دارایی.
 - ۴- تحصیل، تصاحب یا استفاده از وجوه و دارایی ناشی از جرم.
- قانون جلوگیری از پول شویی و عواید ناشی از جرم، جرم پول شویی را در جزء ۱۱ ماده ۳ چنین تعریف نموده است:
- «پول شویی (عبارت است از) ارتکاب اعمال مندرج ماده چهارم این قانون».
- فقره ۱ ماده ۴ قانون متذکره چنین صراحت دارد:
- «(۱) شخص در حالات آتی با داشتن علم، اطلاع یا شک در مورد اینکه وجوه و دارایی، عواید ناشی از جرم بوده، مرتکب جرم پول شویی شناخته می شود:
- ۱- پنهان نمودن دارایی یا تغییر منشاء جرمی وجوه و دارایی یا مساعدت در فرار مظنون جرم اصلی از عواقب قانونی ناشی از ارتکاب جرم.
 - ۲- اقدام به منظور پنهان نمودن یا تغییر شکل دادن ماهیت واقعی، منبع، موقعیت یا انتقال حق مالکیت وجوه و دارایی یا سایر حقوق.
 - ۳- اقدام به تحصیل، تصرف یا استفاده از وجوه و دارایی.
 - ۴- اشتراک، داشتن ارتباط یا همدستی در ارتکاب جرم و اقدام به آن و تشویق، تسهیل یا مشوره دهی در زمینه ارتکاب هریک از جرایم مندرج اجزاء (۱، ۲ و ۳) این فقره" (ماده ۴).

^۱ - منتشره جریده رسمی شماره ۱۱۴۲ مؤرخ ۱ اسد سال ۱۳۹۳.

شرح تعریف پول شویی مندرج در کود جزا:

«(۱) ارتکاب اعمال ذیل با داشتن آگاهی...»: تعبیر «با داشتن آگاهی» نشان می‌دهد که جرم پول شویی از جرایم عمدی است. نتیجه عمدی بودن این جرم این است که اگر احیاناً شخصی دارایی‌های ناشی از جرم را بدون آگاهی از منشأ جرمی آن انتقال و یا تغییر شکل می‌دهد، و یا آنرا تحصیل، تصاحب و یا از آن استفاده می‌نماید، مرتکب جرم پول شویی شناخته نمی‌شود، ولو این عمل وی با شکلی از اشکال خطا همراه باشد مانند بی احتیاطی، عدم رعایت قوانین و مقررات و غیره. مثلاً مراجع راپوردنده مندرج ماده ۵ قانون مبارزه با پول شویی مکلف به اتخاذ تدابیر متعددی هستند تا جرم پول شویی واقع نشود، اگر احیاناً مراجع مزبور عامدانه و یا غیر عامدانه از اتخاذ تدابیر متذکره تخطی می‌کنند، و در اثر آن دارایی‌های ناشی از جرم تغییر شکل پیدا میکند و یا انتقال می‌گردد... مرتکب جرم پول شویی شناخته نمی‌شوند. البته که تخطی‌های شان حسب احوال ممکن جرایم دیگری را تشکیل بدهد که به نام جرایم مرتبط با جرم پول شویی شناخته می‌شوند. درحالی‌که اگر جرم پول شویی از جرایم خطا باشد، این حالات تحت جرم پول شویی قابل تعقیب خواهد بود. قابل ذکر است که در برخی از کشورها، جرم پول شویی از جرایم عمدی نیست.

«... در مورد غیر قانونی بودن منشأ وجوه و دارایی...»: تعبیر «غیر قانونی» می‌رساند که مال به شکل غیر قانونی بدست آمده باشد. در قوانین قبلی افغانستان به شمول قانون مبارزه با پول شویی (۱۳۹۳) و همچنان در موافقتنامه‌های بین‌المللی و تعریفی که نهاد «فتف» از جرم پول شویی نموده است از تعبیر «عواید ناشی از جرم» استفاده شده است نه «عواید غیر قانونی». تفاوت این تعبیر در این است که «دارایی غیر قانونی» بسیار عام است چون افزون بر دارایی‌های ناشی از جرم دارایی‌های ناشی از تخلفات مدنی و تجارتي را نیز شامل می‌گردد. در حالیکه تعبیر «عواید ناشی از جرم» فقط دارایی‌هایی را شامل می‌شود که منشأ جرمی دارند مانند مال متحصّل از رشوت، قاچاق مواد مخدر و غیره جرایم^۱. پس هر عاید ناشی از جرم دارایی غیر قانونی است اما هر دارایی غیر قانونی عاید ناشی از جرم نیست.

^۱ - تعریف عواید ناشی از جرم را در جزء ۱ فقره ۱ ماده ۳ قانون جلوگیری از پول شویی و عواید ناشی از جرم (۱۳۹۳) مطالعه فرمایید.

اما آیا واقعاً مقنن خواسته سیاست جزایی خود را عوض نماید و ساحه جرم پول شویی را به اموال ناشی از تخلفات مدنی و تجارتی گسترش دهد؟ ویا این تعبیر غیر عامدانه بوده ودلالت بر تغییر سیاست نمی کند؟ آنچه دیدگاه اول را تأیید می کند، متن قانون است که گفته «عواید غیر قانونی». اما آنچه دیدگاه دوم را تأیید می کند ذکر کلمه «جرم» است که در جزء ۲ فقره ۱ و همچنین در فقره ۳ ماده ۴۹۸ کود جزا به کار رفته است. جزء ۲ فقره ۱ چنین صراحت دارد: « ۲- مساعدت در فرار مظنون جرم اصلی از عواقب قانونی ناشی از ارتکاب جرم». فقره سوم ماده مذکور چنین می گوید: «اثبات منشاء جرمی وجوه ودارایی های مندرج فقره (۱) این ماده مشروط به شناسایی یا محکومیت مظنون جرم اصلی نمی باشد». در این دو متن از تخلف مدنی ویا تجارتی صحبت نشده است. برخی از کشورها ساحه جرایم پول شویی را بیشتر تنگ ساخته اند طوریکه یک فهرستی از جرایم مالی را مشخص نموده اند و صرف عواید ناشی از آنرا موضوع جرم پول شویی دانسته اند. در یک رویکرد دیگر، برخی از کشورها چون فرانسه^۱ عوض نوع جرم شدت آنرا معیار قرار داده اند طوریکه عواید ناشی از جرایم جنایت وجنحه را موضوع جرم پول شویی دانسته اند نه عواید ناشی از قباحت را صرف نظر از موضوع جرم که فساد اداری است ویا سرقت وغیره.

موقف قوانین افغانستان: در افغانستان هر نوع مال غیر ناشی از جرم موضوع جرم پول شویی قرار گرفته می تواند.

فعالیت شماره (۱)

سوال مباحثوی:

اموالی که در اثر فعالیتهای تجارتی قانونی به دست آمده اما مالیات آن پرداخته نشده است، تحت کدام دسته قرار می گیرد؟ مال غیر قانونی ویا مال ناشی از جرم؟

^۱ - ملاحظه شود ماده ۳۲۴ قانون ۳۹۲/۹۶ مؤرخ ۱۳ می ۱۹۹۶.

پاسخ احتمالی: از آنجائیکه عدم پرداخت مالیات به ذات خود جرم است، فقط همان مقدار مالی که قرار بود به دولت مالیه پرداخته شود اما شخص آنرا نپرداخته است مال ناشی از جرم شناخته می شود و بالتبع موضوع جرم پول شویی می تواند قرار گیرد. اما سایر اموالی را که تاجر در نتیجه تجارت قانونی حاصل نموده است مال قانونی وی پنداشته می شود.

اشتراک کنندگان دیدگاه شانرا در خصوص سوال و پاسخ احتمالی آن مطرح سازند.

« منشأ وجوه و دارایی...»: مراد از منشأ فعالیتی است که مال از آن بدست آمده است. مثلاً اگر احمد به محمود جنسی را می فروشد و قیمتش را از او اخذ می کند. هر دو طرف صاحب دارایی می شوند محمود صاحب جنس می شود و احمد صاحب پول نقد. منشأ دارایی آنها قرارداد بیع است. حیثاً منشأ وجوه و دارایی غیر قانونی و یا جرمی می باشد. به عنوان مثال اگر کبیر به سالم رشوت می پردازد، سالم صاحب دارایی می شود و منشأ دارایی وی در این حال عبارت است از رشوت. پس منشأ دارایی عبارت از عملی است که از آن مال به دست می آید و ممکن مشروع باشد و یا غیر مشروع و یا حتی جرم.

«... وجوه و دارایی»: وجوه و دارایی عبارت است از: « هر نوع دارایی مادی و غیر مادی، منقول و غیر منقول، عینی و غیر عینی، مشروع و غیر مشروع و اسناد یا وسایل بشمول الکترونیکی یا دیجیتالی است که مالکیت یا داشتن منافع در چنین وجوه یا دارایی ها را ثابت نموده و طور نا مقید شامل حواله های پولی، سهام، اسناد بهادار، اوراق قرضه، برات یا اعتبار نامه (لیتر آف کریدت)، تکتانه، مفاد سهم، یا سایر درآمدها یا ارزش ناشی از چنین وجوه یا سایر دارایی ها می باشد»^۱.

« ۱- انتقال یا تغییر وجوه و دارایی...»: انتقال: یعنی نقل مکان مال چه در داخل کشور و یا بیرون. تغییر دارایی: تبدیل نمودن شکل دارایی مانند اینکه پول نقد را به جنس تبدیل نماید. و یا طلا را ذوب نموده تغییر شکل دهد تا نهادهای مبارزه با جرم رد آن را نیابند و یا پول افغانی را به اسعار خارجی و یا برعکس تبدیل نماید.

^۱ - جز ۲ فقره ۱ ماده ۳ قانون جلوگیری از پول شویی (۱۳۹۳)

«۲- مساعدت در فرار مظنون جرم اصلی از عواقب قانونی ناشی از ارتکاب جرم.»: جرم اصلی: عبارت از جرمی است که از آن مال به دست می آید مثلاً جرم مواد مخدر واقع می شود و از آن مال به دست می آید سپس جرم دومی که پول شویی است واقع می شود تا عواید ناشی از جرم اصلی (مواد مخدر در این مثال) مخفی گردد و در بدنه اقتصاد رسمی داخل شود. پس جرم اصلی عبارت از همان جرم اولی است که از آن مال به دست می آید. طوریکه ملاحظه شد، سیاست جزایی افغانستان مبتنی بر عدم محدود بودن جرایم اصلی است. بنابراین، هر جرمی که از آن مال به دست می آید به شکل اتوماتیک جرم پول شویی نیز واقع می شود. از این رو قضات و سارنوالان در جرایم مالی باید جنبه های پول شویی آنرا مورد رسیدگی و غور قرار دهند.

«۳- پنهان نمودن یا تغییر شکل دادن ماهیت واقعی، منبع، موقعیت، چگونگی تصرف، انتقال یا حق مالکیت وجوه و دارایی»: کلمه «تغییر» در جزء یک ماده ۴۹۸ نیز ذکر است، اینجا احتمالاً به معنی تقویت کلمه «پنهان نمودن» ذکر شده است چون یکی از اشکال پنهانکاری وارد کردن تغییرات در ماهیت، منبع، موقعیت، تحریف چگونگی تصرف... دارایی است. پنهان سازی دارایی ناشی از جرم یکی از رفتارهای اساسی و گام اول در جرم پول شویی به شمار می رود؛ چون مجرمین در مرحله اول تلاش می کنند از طریق پنهانکاری رابطه بین دارایی سیاه و جرم را قطع نمایند تا ردیابی آن دشوار شود و تا بتوانند در مراحل بعدی آنرا در مظهر دارایی مشروع ظاهر ساخته به بدنه اقتصاد رسمی داخل سازند.

۴- تحصیل، تصاحب یا استفاده از وجوه و دارایی ناشی از جرم.": تحصیل: به معنی دریافت و با خود داشتن و در حیات خود گرفتن به کار می رود. بنابراین، اگر شخصی با علم به اینکه دارای ناشی از جرم است آنرا نزد خود نگهداری می کند چه در خانه و یا گدام و یا هر محل دیگر، مرتکب جرم پول شویی شناخته می شود. تصاحب: به معنی تملک به کار می رود.

استفاده: استفاده از دارایی ناشی از جرم، جرم پول شویی خوانده شده است چون یکنوع پنهانکاری شمرده می شود. استفاده اشکال زیاد دارد مانند سکونت در خانه، رانندگی موتر، پوشیدن طلا و غیره. منتهی شرط آن اینست که استفاده کننده آگاه باشد که مال ناشی از جرم است.

وسعت ساحة جرم پول شویی در افغانستان:

از شرح تعریف جرم پول شویی در کود جزا و قانون جلوگیری از جرم پول شویی مشخص می شود که ساحة این جرم بسیار وسیع است و به این سبب با جرایم متعدد دیگر تداخل پیدا می کند. توسعه ساحة جرم پول شویی هرچند همگام با تشویق نهاد (فتف) است^۱ اما از این حیث قابل نقد است که بر کیفیت مبارزه با جرایم پول شویی تأثیر منفی به جا می گذارد^۲.

فعالیت شماره (۲)

فعالیت گروهی: مقایسه تعریف پول شویی در کود جزا و قانون جلوگیری از پول شویی:

اشتراک کنندگان تعریف جرم پول شویی را که در کود جزا و قانون جلوگیری از پول شویی ذکر است مقایسه نموده تفاوت های آنرا برجسته سازند.

پرسشها و یا نکات ذیل شما را در مقایسه کمک می کند:

۱. پول شویی از جرایم عمدی است یا خطا؟ در کود جزا در بخش عنصر معنوی گفته شده است: " ارتکاب اعمال ذیل با داشتن آگاهی در مورد غیر قانونی بودن منشأ وجوه و دارایی... " در حالیکه در قانون پول شویی گفته شده است: " شخص در حالات آتی با داشتن علم، اطلاع یا شک در مورد اینکه وجوه و دارایی، عواید ناشی از جرم بوده... "

^۱ - فتف برای کشورها صلاحیت محدود ساختن جرایم اصلی را می دهد، اما تشویق می کند که کشورها این ساحة را گسترش بدهند.

^۲ - فیض الله فیض و فرید احمد نوری، نقد و بررسی تطبیقی کود جزا، ص .

۲. آیا لازم است که دارایی شستشو شده، حتماً منشاء جرمی داشته باشد؟ کود جزا می گوید: «ارتکاب اعمال ذیل با داشتن آگاهی در مورد غیر قانونی بودن منشأ وجوه و دارایی، جرم پول شویی شناخته میشود...» در حالیکه قانون پول شویی می گوید "شخص در حالات آتی با داشتن علم، اطلاع یا شک در مورد اینکه وجوه و دارایی، عواید ناشی از جرم بوده، مرتکب جرم پول شویی شناخته می شود...".

۳. آیا میان رفتارهایی که به حیث جرم پول شویی در دو قانون ذکر شده است، تفاوت وجود دارد یا خیر؟ مثلاً فقره ۴ ماده ۴ قانون پول شویی را مورد توجه قرار دهید.

مطلب دوم: مفهوم پول شویی در اسناد بین المللی:

در عرصه بین الملل، اسناد متعددی در رابطه به مبارزه با جرایم پول شویی از سوی نهادهای مختلف تصویب شده است که مهمترین آنها عبارت اند از:

۱- موافقتنامه ویانا ۱۹۸۸: (موافقتنامه سازمان ملل برای مبارزه علیه قاچاق مواد مخدر و داروهای روان گردان مصوب دسامبر ۱۹۸۸ در ویانا).

۲- موافقتنامه ستراسبوگ: (موافقتنامه تطهیر، تفتیش، تجمید و مصادره دارای های حاصله از جرایم، مصوب شورای اروپا در نوامبر ۱۹۹۰).

۳- موافقتنامه پالیرمو: (موافقتنامه سازمان ملل برای مبارزه با جرایم سازمان یافته در ۱۵ نوامبر سال ۲۰۰۰ میلادی، در شهر پالرمو/ ایتالیا به تصویب رسیده و حدود ۱۸۰ کشور عضو این موافقتنامه، خود را متعهد به اجرای اقداماتی علیه سه نوع جرایم سازمان یافته ای میدانند که قاچاق انسان، قاچاق زمینی، دریایی و هوایی مهاجران و قاچاق سلاح گرم را شامل می گردد، در بند هفتم آن، مبارزه با پول شویی نیز یکی از مهمترین موارد آن را تشکیل میدهد).^۱

^۱ <http://hrlibrary.umn.edu/arab/CorgCRIME.html>

<https://www.didestan.com/video/dADxp3BA>

لازم به تذکر است که از جمله اسناد فوق الذکر، افغانستان تا کنون موافقتنامه ویانا ۱۹۸۸، موافقتنامه پالیرمو ۲۰۰۰ و میثاق مبارزه با فساد اداری را امضاء و تصویب نموده است، ضمناً در اثر عضویت در "اگمنت گروپ"^۱ و "ایشیا پسفیک گروپ"^۲، متعهد به پیشنهادات "فتف"^۳ نیز می باشد.

مفاهیم مندرج اسناد بین المللی فوق الذکر را در مطالب زیر ذکر می کنیم.^۴

فرع اول: مفهوم پول شویی در موافقتنامه ویانا ۱۹۸۸:

موافقتنامه ویانا ۱۹۸۸ در رابطه به مبارزه علیه قاچاق مواد مخدر در ماده سوم، بند (B) فقره های (i) و (ii) و بند (C) فقره (i) از دول اعضاء خواسته است تا یک سلسله اعمالی را که پول شویی شمرده می شود، منحیث جرم پیش بینی نمایند. این افعال عبارت اند از:

- ۱- تحویل و نقل اموال حاصله از جرایم مواد مخدر و یا اموال حاصله از اشتراک در جرایم مذکور، با داشتن علم به این موضوع، و به منظور اخفاء منبع نامشروع اموال و یا قصد همکاری با مرتکبین جرایم مذکور غرض فرار از مجازات و تعقیب عدلی. (B, i)
- ۲- اخفاء مال، منبع آن، مکان آن، شیوه تصرف در آن، حرکت آن، حقوق متعلق به آن، ملکیت آن، با داشتن علم به اینکه از جرایم مواد مخدر و یا اشتراک در آن (جرایم مندرج بند (۱) ماده سوم) بدست آمده است. (B, ii)

^۱ - Egmont Group.

^۲ - Asia Pacific Group.

^۳ - گروه کاری اقدامات مالی یا (FATF) Financial Action Task Force، در بند ۳۰ ماده سوم قانون جلوگیری از پول شویی و عواید ناشی از جرم، چنین تعریف گردیده است که: " سازمان بین الحکومتی است که به منظور تعیین معیارهای مبارزه با پول شویی، تمویل تروریسم و گسترش سلاح های کشتار جمعی تأسیس ایجاد و فعالیت می نماید". این گروه در سال ۲۰۰۲ با ۳۱ عضو (۲۹ کشور و دو سازمان بین المللی) چهل پیشنهاد را برای مبارزه با تطهیر پول ارائه نمودند که از سوی بیشتر از ۱۸۰ کشور جهان عملی می شود. پیشنهادات مذکور در سال ۲۰۱۲ شاهد تعدیلاتی گردید و این تعدیلات در ۱۵ فبروری سال ۲۰۱۲ از سوی اعضای فتف مورد تأیید و تصویب قرار گرفت.

^۴ - محتوی این مطلب اخذ شده است از: جرایم تطهیر پول در نظام حقوقی افغانستان، اثر نصیر الله خالد.

- ۳- اکتساب، استخدام و یا حيازت اموال فوق، با داشتن علم حین تسلیمی، به اینکه از جرایم مواد مخدر و یا اشتراک در آن (جرایم مندرج بند (۱) ماده سوم) بدست آمده است. (C, i)
- ۴- تحریک و تشویق علنی به ارتکاب جرایم ماده سوم که تطهیر پول از جمله آن می باشد. (C, iii)
- ۵- اشتراک و یا شروع در جرایم مندرج ماده سوم که تطهیر پول از جمله آن می باشد (C, iv).
- از تعریف فوق چنین نتیجه گیری می کنیم که جرم پول شویی در این موافقتنامه دارای ویژه گی های زیر می باشد:
- ا. منحصر به دارایی های حاصله از جرایم مواد مخدر و یا اشتراک در آن است، و با دارایی های حاصله از سایر جرایم کاری ندارد.
- ب. جرم پول شویی از جرایم عمدی است نه خطاء، چون داشتن علم را شرط گذاشته است.
- ج. دایره مجرمین به گونه وسیع است که علاوه از مرتکبین جرم اصلی تمام اشخاصی را که به نحوی از انحاء به جرم بودن منبع دارایی اطلاع کسب می کنند، را در بر می گیرد، مانند وسيط، دلال، نماینده تجارتي وغيره، هرچند در جرم اصلی اشتراک نکرده باشند، واحتمالاً فایده نیز از آن حاصل نکرده باشند.
- د. همچنان مفهوم تطهیر بسیار وسیع است طوری که تمام حقوق مادی و غیر مادی مربوط به عقار و یا منقول را شامل می شود.
- ه. همچنان تصرفات حقوقی و یا هرگونه فعلی که سبب تغییر ذات مال مانند تبدیلی پول نقد به چک، و یا اخفاء ظروف اکتساب مال مانند تزویر بل، سهم گیری در ساختن شرکت های شکلی و یا اخفای منابع مال می گردد.
- و. اشتراک و یا شروع به جرم پول شویی را منحيث جرم پذیرفته است.
- ز. تحریک و تشویق علنی به ارتکاب جرایم ماده سوم را جرم شمرده است، درحالی که حسب قواعد حقوق جزای عمومی، تحریک و تشویق زمانی اشتراک در جرم شمرده می شود که در نتیجه آن جرم مورد نظر واقع شود.

ح. جرم پول شویی علاوه از قصد عام، نیازمند قصد خاص نیز می‌باشد که عبارت از نیت اخفای منبع جرمی پول و یا همکاری با مجرمین جهت فرار از تعقیب عدلی است. حسب فقره سوم ماده فوق علم و قصد مذکور از اوضاع و حالات جرم استخراج شده می‌تواند.

فرع دوم: مفهوم پول شویی در موافقتنامه ستراسبورگ:

شورای اروپا در نوامبر ۱۹۹۰ موافقتنامه تطهیر، تفتیش، تجمید و مصادره دارای های حاصله از جرایم را که بنام موافقتنامه ستراسبورگ مشهور است امضاء نمود. ابداعی را که این موافقتنامه در رابطه به مبارزه علیه پول شویی به وجود آورد توسیع دایره مفهوم تطهیر پول است. چون حسب اسناد قبلی جرایم تطهیر پول منحصر به دارایی های حاصله از مواد مخدر، و یا انواع خاصی از جرایم مانند قاچاق انسان و غیره بود، اما موافقتنامه ستراسبورگ اموال حاصله از تمام جرایم را مشمول آن ساخت.

ماده اول فقره (E) موافقتنامه فوق جرایم اصلی را طور ذیل تعریف نموده است:

"جرم اولی" عبارت از عمل جرمی ای است که در نتیجه آن عواید بدست می‌آید، عوایدی که می‌تواند موضوع جرایم مندرج ماده ششم این کنوانسیون قرار بگیرد"

همچنان ماده ششم موافقتنامه فوق چنین صراحت دارد:

"۱. هر کشور طرف این موافقتنامه باید قوانین و تدابیری را اتخاذ کنند که به موجب آن چنین اعمال زمانیکه بطور عمدی انجام داده شوند، جرم محسوب شود:

الف. تغییر، انتقال یا واگذاری اموال با وجود علم به عواید ناشی از جرم، به منظور اخفاء یا پنهان سازی منشأ غیرمشروع اموال، یا کمک به شخصی که مرتکب فعالیت جرمی میشود جهت فرار از عواقب اعمال که انجام داده است.

ب. اخفاء یا پنهان سازی ماهیت، منبع، موقعیت، شکل، حرکات، حقوق متعلق به مال، یا مالکیت آنها را، و سایر اموال مربوط را، با وجود علم به اینکه مطابق اصول حقوقی و احکام اساسی سیستم حقوقی

آنها چنین عواید ناشی از جرم می باشد؛

ج. کسب، حیازت یا استفاده از اموال با وجود علم به اینکه چنین اموال محصول جرم می باشد؛

د. اشتراک یا اتحاد و توطئه جهت ارتکاب، اقدام به ارتکاب، کمک نمودن، تشویق نمودن، تسهیل نمودن و مشورت دادن در ارتکاب جرایمی که طبق این ماده تعریف میشوند.

۲. به منظور تطبیق پاراگراف ۱ این ماده:

الف. این امر مهم نیست که فعالیت جرمی تابع محدودۀ صلاحیت جزایی کشور طرف باشد.

ب. امکان دارد جرایمی که در آن پاراگراف ذکر گردیده اند در مورد اشخاصی که فعالیت جرمی انجام داده اند صدق ننماید؛

ج. علم، قصد و نیت یا هدف من حیث عنصر جرم در پاراگراف مذکور تصریح شده اند، امکان دارد از اهداف و حالات واقعی استنباط شوند.

۳. هریک از کشورهای طرف این موافقتنامه ممکن است در صورت لزوم چنین اقداماتی را اتخاذ نمایند تا کل یا برخی اعمالی را که در پاراگراف ۱ این ماده تصریح گردیده اند، تحت قوانین داخلی آنها جرم محسوب شود:

الف. باید علم داشته باشد که اموال محصول جرم می باشد.

ب. به هدف کسب منفعت عمل نموده باشد.

ج. به منظور اجرای اعمال بعدی جرمی عمل نموده باشد.

۴. هریک از کشورهای طرف این اعلامیه در هنگام امضاء یا زمانیکه سند تائید، پذیرش، تصویب یا الحاق خویش را ضمن اعلامیه به منشی عمومی شورای اروپا تقدیم مینماید، در آن تذکر دهد که پاراگراف ۱ این ماده تنها در مورد فعالیت جرمی یا کتگوری جرایمی که در اعلامیه درج گردیده اند قابل تطبیق می باشد.

فرع سوم: مفهوم پول شوی از دیدگاه : (FATF) :

" گروه کاری اقدامات مالی " (FATF) پول شویی را این گونه تعریف می نماید: پروسه ای که در آن عواید ناشی از فعالیت های جرمی، به منظور مخفی نگهداشتن منشاء غیر قانونی این عواید و مشروعیت بخشیدن به منافع غیر قانونی آن، تغییر شکل داده می شود.

گفتار دوم: مراحل پول شویی:

هرچند روش های تطهیر وجوه مالی به طور قابل ملاحظه ای متنوع و معمولاً بسیار پیچیده می باشد، با آن هم، پول شویی عموماً سه مرحله مهم ذیل را سپری می نماید^۱:

مرحله اول - جابجا کردن :

به صورت عموم، جابجا کردن، مرحله ابتدائی عواید غیر قانونی به سیستم پولی یا مالی می باشد. داخل ساختن پول به سیستم مالی به طرق مختلف صورت گرفته می تواند، مانند اینکه تطهیر کننده دست به خریداری اجناس قیمتی چون موتر های قیمت بها، جواهرات، و یا اشیای عتیقه بزند. گاهی هم پول را به مقدار های کمی که جلب توجه ننماید، از طریق شعبات مختلف در یک بانک ذخیره و یک واحد پولی را به واحد پولی دیگر تبدیل می نماید.

همچنان، به منظور جلوگیری از شک و تردید، برخی ها وجوه مالی غیر قانونی را با سرمایه مشروع و قانونی مخلوط می سازند. و یا به چک یا حواله تبدیل می نمایند. برعلاوه، انتقال وجوه مالی از سرحدات بدون اطلاع مقامات دولتی، و بدون این که پول در سیستم مالی داخل شود، شیوه دیگری برای جابجا کردن پول های غیر قانونی می باشد.

۱ - نک: محمد محیی الدین عوض، جرائم غسل الأموال، ص ۸۳-۸۴. چاپ اول، جامعه نایف، ریاض: ۲۰۰۴؛ عبد الرضا ملک و محبوبه مدنی اصفهانی، پول شویی و راه های مبارزه با آن، ص ۵-۶؛ نصیر الله خالد، جرایم تطهیر پول در نظام حقوقی افغانستان، ص ۲۶-۲۸.

مرحله دوم - لایه سازی یا پوشانیدن:

مرحله لایه سازی، تلاش های تطهیر کننده پول برای ایجاد لایه هایی از معاملات به منظور جدا ساختن وجوه مالی از منبع غیر قانونی آن بوده و وی می خواهد تا رد یابی منابع وجوه مالی را مشکل بسازد. تطهیر کننده ممکن است از ابزار های سرمایه گذاری که (سهام وغیره) قابلیت انتقال آسان باشد استفاده نموده، فلزات گرانبها، و دیگر اجناس قیمتی را خرید و فروش نماید. ویا وجوه مالی را به حساب های مختلف بانکی و یا نهاد های مختلف مالی در سرتاسر جهان انتقال دهد و بدین وسیله با پنهان نگهداشتن نشان و منشأ وجوه مالی، تطهیر کننده تلاش می کند تا مانع انجام تحقیقات و رد یابی اموال مذکور گردد.

مرحله سوم: ادغام:

یکجا ساختن وجوه غیر قانونی به پروژه ها و سرمایه های مشروع و قانونی و خلط نمودن آن توسط تطهیر کننده، مرحله سوم یعنی "ادغام" را تشکیل میدهد، که این کار ممکن است با آغاز یک تجارت و در آمد مشروع، خرید املاک، اموال غیر منقول یا اشیای قیمتی، صورت گیرد.

گاهی هم ممکن است، تطهیر کننده تلاش نماید تا شرکت های "وهمی" یعنی بدون وجود حقیقی و خارجی را تاسیس و وجوه مالی غیر قانونی خویش را از جمله منافع و عواید مربوط به آنها وانمود ساخته، و آن ها را اموال پاک و مشروع جلوه دهد.

در اخیر باید تذکر داد که با این که ممکن است مراحل سه گانه فوق الذکر، از همدیگر جدا و متمایز باشد، در عین حال به گونه همزمان و متداخل با همدیگر نیز اتفاق می افتد، که تمایز یا تداخل آنها به موارد معین چون دسترسی یا عدم دسترسی تطهیر کننده به تسهیلات، شرایط و اوضاع مجرمین، توانایی و تاثیر گذاری معیارها و بالاخره ساختار نظام های نظارت از سکتور های مالی رسمی و چگونگی آن ها؛ وابسته بوده و خواهد بود.^۱

^۱ - غسیل الأموال فی ضوء الاجرام المنظم ۹۶-۱۰۱ (باتصرف).

گفتار سوم: روش های پول شویی:

پول شویی به روش های مختلفی صورت می گیرد، که اغلب این روش ها در انواع ذیل دسته بندی می شوند:

اول: خورد کردن پول:

خورد کردن پول، روشی است که از طریق آن پول نقد به چند حساب خورد تبدیل می شود. هدف از این کار آن است که هرنوع شک و ظن مبنی بر پول شویی را برطرف نموده و فرد ملزم نباشد تا در ارتباط به پول شویی به مقامات گزارش دهد. بخشی از این نیرنگ ها عبارت است از بکارگیری مبالغ اندک پولی، برای خرید برخی اسناد بها دار از قبیل حواله های پولی و سپس ذخیره کردن آنها به صورت مبالغ کوچک.

دوم: خارج کردن قاچاقی پول با مقادیر بزرگ:

در این روش، مبالغ هنگفت پولی، به صورت قاچاق به کشورهای خارج انتقال داده شده و هدف از این کار آن است که پول های مذکور در چنان بانک هایی ذخیره گردد که از محرمیت بانکی بیشتری برخوردار بوده و یا کشور مذکور در رابطه به پول شویی، مقررات سخت گیرانه ای نداشته باشد.

نوع دیگر قاچاق پول این است که شخص هنگام داخل شدن به یکی از بنادر کشور دومی ادعا می نماید که مثلاً وی مبلغ یک میلیون دالر را باخود آورده است، در حالیکه وی مبلغ یکصد هزار دالر باخود دارد، سپس تلاش می نماید تا کارمند موظف را از متأكد شدن از مقدار حقیقی پول مذکور باز داشته و با نشان دادن مقدار اندکی از پولی که نزد خود دارد، به نحوی وی را قناعت دهد تا از شمارش پول مذکور منصرف گردد، سپس در برگشت از کشور مذکور پول های سیاه را باخود حمل نموده و چنان وانمود می سازد که گویا برنامه تجارتي وی به اتمام نرسیده و وی تصمیم گرفته است تا همان یک میلیون دالری را که باخود آورده بود، دوباره برگرداند.

سوم: حرفه ها یا مشاغلی که با پول نقد سروکار دارند:

مراد از مشاغل مذکور آن عده مشغولیت ها و فعالیت های هست که معمولاً پول های نقد در حساب آنان واریز می گردد، چه پول های مذکور منشأ قانونی داشته باشد و یا نداشته باشد. اما صاحبان این حرفه و فعالیت در منشأ پول های نامشروع را نیز قانونی و مشروع وانمود می کنند، مانند قمار خانه ها.

چهارم: رفت و آمد پول:

مراد از رفت و آمد پول این است که ابتدا پول در یک نهاد خارجی تحت کنترل - ترجیحاً در یک «بهشت مالیاتی»^۱ که اسرار بانکی در آنجا محفوظ باشد - ذخیره می شود؛ سپس به عنوان پول های سرمایه گذاری شده در خارج، با برخورداری از معافیت های مالیاتی، به کشور برمی گردد.

پنجم: تسخیر بانک:

پول شویان یا مجرمین یک منفعت کنترل کننده را در بانک می خردند. بویژه در کشورهایی که قوانین مبارزه با پول شویی ضعیفی دارند. سپس پول ها را - بدون این که هیچ نوع نظارت و بررسی ای در کار باشد - در سیستم بانکی جابه جا می کنند.

ششم: قمارخانه ها:

معمولاً در قمار خانه ها فرد با پول نقد وارد شده و وسیله مخصوص قماربازی که به «چیپس کازینو»^۲ مشهور است، را می خرد. وی لحظاتی بازی می کند و سپس «چیپس» خود را می فروشد و درقبال آن چک دریافت می کند. فرد پولشوی بعداً می تواند چک را در حساب بانکی خویش پس انداز و ادعا نماید که وی آن را بر اثر قمار به دست آورده است. ناگفته پیداست که این روش فقط در کشورهایی استفاده می شود که در آنجا قمار بازی یک عمل قانونی است.

^۱ بهشت مالیاتی به کشورهایی اطلاق می شود که راجع به پرداخت مالیات، قوانین سهل گیرانه ای دارند.

(http://www.noornews.ir/fa/news/۷۱۴۰۰)

^۲ - Casino Chips.

هفتم: معاش های سیاه:

برخی از شرکت ها طوری عمل میکنند که برای بعضی از کارکنان ثبت نا شده خویش که با آن ها قرارداد کتبی نیز ندارند، معاش نقدی داده و در پرداخت آن، از حساب های سیاه (نامعلوم) استفاده می نمایند.

هشتم: شستشوی پول از طریق معامله:

گاهی ممکن است شخصی که پول را از طریق جرایم و طریقه های غیر مشروع بدست آورده است، در معاملات قانونی و متداول روز مره به کار انداخته و طوری وانمود سازد که پول مذکور عواید معاملات و تجارت معمول وی است، مانند اقدام به خرید و فروش خانه، زمین، ماشین آلات، ایجاد شرکت ها و یا استفاده از صورت حساب های تقلبی و مخفی نگهداشتن انتقالات پولی.

نهم: از طریق شرکت ها و بنیاد های شل (وهمی):

شرکت ها و بنیادهای شل، مالک واقعی پول را مخفی نموده و ملزم نیست تا نام مالک یا ذینفع واقعی خویش را افشاء نماید، از سوی دیگر برخی از این شرکت ها بین مالکین اموال غیر مشروع و سایر شرکت های تجارتی نقش میانجی را بازی نموده، و در این راستا کمیشن کاری های هنگفتی را بدست می آورند.

دهم: استفاده از شرکت های سیاحتی:

طوری که برخی از شرکت های سیاحتی تعداد گروپ های سیاحتی متشکل از صدها نفر را تشکیل داده، و به هرکدام مبلغ معینی را میدهند تا اجناس معینی را خریده و با خود به کشور اصلی انتقال دهند، سپس اجناس مذکور به فروش رسیده و پول آن وصف مشروعی را به خود می گیرد.^۱

گفتار چهارم: آثار پول شویی:

پول شویی آثار زیانباری را بر جامعه تحمیل و تاثیرات ناگواری را بر ابعاد اجتماعی، اقتصادی و امنیتی آن می گذارد، که برخی از آنها در ذیل بررسی می گردد:

^۱ - غسیل الاموال فی ضوء الاجرام المنظم ۷۷-۸۵.

مطلب اول: آثار اجتماعی، فرهنگی:

هرگاه پول شوی رایج گردیده و جامعه در برابر آن از خود واکنش لازم نشان ندهد، به تدریج قبح اجتماعی این جرم از بین رفته، تحمل و پذیرش آن، جامعه را بیمار می سازد. زیرا وقتی مرتکبین این عمل شنیع، مجازات نگردند، بر ادامه ارتکاب جرم تشویق و ترغیب گردیده و بدین ترتیب گراف این جرم و سایر جرایم مرتبط به آن، چون فریبکاری، اختلاس، تجارت و قاچاق مواد مخدر و...، به طور روز افزون بالا خواهد رفت. از سوی دیگر، پول شویی، باور و اعتماد عمومی را در جامعه تضعیف، معیارهای اخلاقی و حرفه وی را نابود، و نهادهای دموکراتیک در جامعه را از بین می برد.

مطلب دوم: آثار اقتصادی:

از دیدگاه اقتصادی، پول شویی تهدید جدی برای اقتصاد کشور به شمار می رود. داخل نمودن پول کثیف به بخش ها و حساب های مالی مشروع، می تواند ثبات اقتصادی و سیاسی را تهدید نماید. این تهدیدات و تاثیرات ممکن است به اشکال ذیل صورت پذیرد^۱:

اول- تاثیرات مستقیم:

پول شویی سرمایه گذاری ها را نابود و تولید ملی را کم ارزش می سازد. سرمایه ها را به سوی فعالیت های کمتر تولید کننده سوق می دهد و با هموار ساختن زمینه های جرم و فساد اداری، به نوبه خود، مانع رشد اقتصادی می شود.

دوم- تاثیر بر رقابت سالم و پرداخت مالیات:

پول شویی بر پرداخت مالیه و رقابت های تجارتي کوچک، اثر منفی می گذارد. پولشویان، غالباً مالیات نمی پردازند. نتیجه امر مذکور این خواهد بود که بر بقیه مردم فشار وارد یابد تا مالیات بیشتری بپردازند تا هزینه های دولت تامین شود، یعنی در نهایت سهم مالیاتی پولشویان هم بر دوش مردم تحمیل می گردد.

^۱ - نک: محمد محیی الدین عوض، جرائم غسل الأموال، ص ۷۱-۷۹.

سوم: تاثیر بر ارزش پول و نرخ اسعار:

پول شویی تاثیر نامطلوبی بر ارزش پول و نرخ اسعار برجای می گذارد. این تاثیرات در جوامع در حال انکشاف و وابسته به کمک های خارجی بیشتر محسوس خواهد بود. ارزش پول ملی آنگاهی به طور روز افزون کاهش می یابد که توسط پول شویان، پول کثیف به اقتصاد کشور واریز گردد.

چهارم: تاثیر بر سرمایه گذاری خارجی:

پول شویی اثرات بسیار ناگواری بر سرمایه گذاری های خارجی می گذارد. سرمایه گذاران خارجی معمولاً در کشورهایی که گمان می رود سکتورهای تجارتي و مالی آنها تحت کنترل و تاثیر جرایم سازمان یافته می باشد، سرمایه گذاری نمی کنند.

مطلب سوم: -آثار سیاسی - امنیتی:

علاوه بر تاثیرات فوق، از تاثیرات سیاسی و امنیتی پول شویی نیز نباید غافل بود. زیرا مرتکبین جرایم سازمان یافته، می توانند به داخل نهادهای مالی نفوذ نموده، از طریق سرمایه گذاری، کنترل بخش های زیادی از اقتصاد کشور را در دست گیرند. یا به مقامات عامه و در حقیقت به دولتها پیشنهاد رشوه دهند.

در کشورهای در حال عبور به دموکراسی، این تاثیر مجرمانه می تواند زمینه های انتقال یا گذار را از بین ببرد، چون پولشویان میتوانند همزمان با وارد شدن به گروه های سیاسی و یا تشکیل احزاب و جریان های سیاسی، به دلیل برخورداری از پول و امکانات، به آسانی در انتخابات ها برنده شده، قدرت را قبضه نمایند و سپس احکام وسلطه مجرمانه شان- که تاثیر مستقیم بر ثبات کشور خواهد داشت- را به اجرا گذارند.

مبحث دوم: منابع حقوقی و نهاد های ملی و بین المللی مبارزه با پول شویی:

پول شویی چه در سطح ملی و چه در سطح بین المللی، طی قوانین مشخصی جرم انگاری گردیده و قوانین مرتبط دیگر نیز همگام با قوانین جزایی اختصاصی احکام و قواعد رسیدگی به این جرم را تنظیم نموده است، در کنار چارچوب قانونی برای مبارزه و رسیدگی به این جرم، نهاد های ویژه ای نیز برای مبارزه با این پدیده شوم، ایجاد و برای جلوگیری از گسترش و مهار نمودن فعالیت های مرتبط جرمی، عملاً در ساحات ملی و بین المللی فعالیت دارد، که تلاش می گردد طی این مبحث هر دو موضوع فوق الذکر به بحث و بررسی گرفته شود:

گفتار اول: منابع و قواعد حقوقی پولشویی در افغانستان:

پول شویی پدیده گسترده ای است که با بکارگیری تکتیک های بسیار پیچیده، مرتکبین این جرم می خواهند به سیستم های مختلف مالی نفوذ نمایند. این خصوصیت، قانونگذاران، نهاد های اجرایی و دیگر مقامات را در بسا از کشورها و ادار نموده است تا برای مبارزه با این پدیده در سطح ملی و بین المللی همکاری نموده قوانین و قواعد حقوقی را وضع نمایند، که بدون شک، شناخت منابع و قواعد حقوقی پول شویی و تشخیص سلسله مراتب آنها، یکی از بحثهای مهم برای اشخاص و مراجع ذی دخل در امر مبارزه با پول شویی می باشد، تا حین ضرورت به منابع درست مراجعه گردیده - احیاناً - در حالت تعارض منابع مذکور، سلسله مراتب آنرا درک، و به منبع درست آن ارجحیت بدهند.

در صفحات بعدی نخست منابع ملی و بین المللی نافذ در افغانستان را مشخص و سپس به سلسله مراتب آن مروری خواهیم داشت:

منابع قواعد حقوقی جرم پول شویی در افغانستان به دو بخش تقسیم می شود: منابع ملی و منابع بین المللی.

مطلب اول: منابع حقوقی ملی:

منابع ملی قواعد حقوقی پول شویی شامل قوانین ذیل می گردد:

فرع اول: قانون اساسی:

قانون اساسی خطوط کلی مبارزه با جرایم را به شکل کل مشخص می نماید از قبیل توزیع صلاحیتهای کلی کشف، تحقیق و فیصله، بالترتیب میان ارگانهای پولیس، خارنوالی و قضاء (مواد ۱۲۰ و ۱۳۴)، حقوق مظنونین و متهمین و اصول محاکمات عادلانه جزایی مندرج مواد ۲۵ الی ۳۲ و مواد ۳۷، ۳۸، ۴۰ و ۱۳۵ این قانون، که در نهایت قواعد و اصول یاد شده، باید در امر مبارزه با جرایم پول شویی مراعات گردد.

فرع دوم: قوانین عادی:

مصوبات شورای ملی و فرامین تقنینی رئیس جمهور در نظم حقوقی کشور قواعد درجه دوم را تشکیل داده، و طبق نص ماده ۱۲۱ قانون اساسی این قوانین باید مطابق قانون اساسی باشد. همچنان به اساس ماده سوم قانون اساسی، مصوبات مذکور نباید مخالف با احکام شریعت و معتقدات اسلام باشد. در غیر آن طبق میکانیزم پیش بینی شده در ماده ۱۲۱ قانون اساسی لغو و یا از اجرای آن منع صورت می گیرد.

جرایم پولشویی در افغانستان منحصر به عواید حاصله از جرایم معینه نیست، این ویژه گی ساحة آنرا وسیع می سازد و در نتیجه منابع آن نیز گسترش می یابد. لهذا گفته می توانیم که تمام قوانین جزایی از جمله منابع جرایم پول شویی شمرده می شود. با این تفاوت که برخی از این قوانین مانند قانون جلوگیری از پول شویی و یا قانون د افغانستان بانک، منع مباشر و اصلی این جرم، و برخی دیگر که از جرایم اصلی (جرایم اولیه که منبع دارایی های سیاه را تشکیل میدهد) صحبت می کنند منحصراً منابع غیر مستقیم و یا فرعی آن به شمار می آیند.

بنابراین، در عرصه قوانین متنی قوانین ذیل را میتوان بعنوان منابع پول شویی خواند:

۱- قانون جلوگیری از پول شویی و عواید ناشی از جرایم:

این قانون در جریده رسمی شماره ۱۱۴۲ مؤرخ اول اسد ۱۳۹۳ به نشر رسیده است. مواد ۳۹، ۵۰ الی ۵۴ این قانون به اساس بند ۲۱ فقره ۲ ماده ۹۱۶ کود جزا لغو شده است. همچنان قانون متذکره دو بار تعدیل گردیده است. تعدیل نخست در ۳۰ حمل ۱۳۹۵ منتشره جریده رسمی شماره (۱۲۱۰) و تعدیل دومی به تاریخ ۲۵ میزان سال ۱۳۹۶ منتشره جریده رسمی شماره (۱۲۶۹). تعدیل اول گسترده و ماهوی است اما تعدیل فقط در دو عرصه در شکلیات است:

- در ساختار کمیسیون عالی هماهنگی مبارزه با پول شویی و تمویل ترویرزم و کمیته کاری آن تغییرات وارد نموده است.
- همچنان نام واحد استخبارات مالی را به "مرکز تحلیل معاملات و راپورهای مالی" تعدیل نموده است.

قبل از این قانون، قانون «مبارزه علیه تطهیر پول و عواید ناشی از جرایم» مورخ ۱۳۸۳/۸/۱۰، منتشره جریده رسمی شماره ۸۴۰ نافذ بود که اکنون ملغی می باشد.

۲- کود جزا:

باب ششم کود جزا که به جرایم سازمان یافته اختصاص یافته است در فصل دوم خویش جرم پول شویی و مجازات آن را بیان مینماید، که براساس این تقسیم بندی میتوان گفت که در کود جزا، جرم پول شویی از جرایم سازمان یافته به شمار رفته است.

این فصل مجموعاً مشتمل بر ۱۲ ماده است (۴۹۸ الی ۵۰۹). طوریکه قبلاً توضیح داده شد، با انفاذ این قانون، مواد ۳۹، ۵۰ الی ۵۴ قانون جلوگیری از پول شویی و عواید ناشی از جرم، (سال ۱۳۹۳) لغو شده است.

نکته قابل ذکر دیگر اینکه، با مطالعه و مقایسه ماده ۴ قانون جلوگیری از پول شویی و ماده ۴۹۸ کود جزا، یک نوع تعارض بین این دو ماده به چشم می خورد و از آنجایی که کود جزا متاخر از قانون

جلوگیری از پول شویی است، پس بهتر بود قانونگذار در ماده ۹۱۶ کود جزاء، ماده ۴ قانون پول شویی را نیز در جمع مواد لغو شده این قانون قرار میداد.

چنانچه مشاهده می گردد، در فقره ۱ ماده ۴۹۸ کود جزاء، ارتکاب اعمال پول شویی تنها در حالت علم و آگاهی به غیر قانونی بودن منشأ وجوه و دارایی، جرم پول شویی محسوب شده است و حالت شک به غیر قانونی بودن منشأ وجوه و دارایی ذکر نشده است در حالی که در ماده ۴ قانون جلوگیری از پول شویی و عواید ناشی از جرم، ارتکاب اعمال پول شویی حتی در حالت شک به غیر قانونی بودن منشأ وجود و دارایی نیز جرم پول شویی محسوب می شود.

برای تحلیل و یا دفع این تعارض هرگاه به بند ۳۴ ماده اخیر کود جزاء، مراجعه گردد، دیده میشود که به موجب همین بند، احکام جزایی سایر قوانین معارض با کود جزاء نیز ملغی دانسته شده است، پس می توان چنین نتیجه گیری کرد که ماده ۴ قانون جلوگیری از پول شویی (منتشره جریده رسمی ۱۱۴۲ سال ۱۳۹۳) نیز با ماده ۴۹۸ کود جزاء لغو گردیده و ارتکاب اعمال مندرج این ماده در حالت شک به غیر قانونی بودن منشأ وجوه و دارایی، جرم پول شویی محسوب نمی شود.

۳- قانون دافغانستان بانک:

د افغانستان بانک نقش کلیدی و عمده در بخش مبارزه با پول شویی را به دوش دارد. قانون جلوگیری از پول شویی در موارد مختلفی از افغانستان بانک منحيث یکی از جهاتی که در امر جلوگیری از پول شویی و مبارزه با آن، نقش بارز و مسولیت های متعددی را به دوش دارد، یاد آوری و صلاحیتها و مسؤولیت های متعددی را از آن این نهاد دانسته است، چنانچه در ماده های ۲۱، ۲۴، ۲۵، ۲۹، ۳۳ این قانون به صراحت از د افغانستان بانک منحيث یک نهاد اساسی ذی دخل در جرم پول شویی نام برده شده و ماده ۶۹ قانون جلوگیری از پول شویی، صلاحیت وضع مقررات تکمیلی قانون پول شویی را از صلاحیتهای دافغانستان بانک شمرده است.

تمامی این موارد، رابطه تنگاتنگ این دو قانون را نشان داده و این یک امر طبیعی می باشد، زیرا مسؤولیت عمده مبارزه با پول شویی را دافغانستان بانک بدوش دارد چه بشکل مستقیم یا از طریق واحد استخبارات مالی که تحت اثر آن تأسیس گردیده است.

فرع سوم: مصوبات قوه اجرائیه:

به موجب ماده هفتاد و ششم قانون اساسی، حکومت صلاحیت وضع و تصویب مقررات اداری را دارد. حسب نص مذکور این مقررات "باید مناقض نص و یا روح هیچ قانون نباشد". دافغانستان بانک منحیث بخشی از حکومت از این صلاحیت بهره مند است به ویژه اینکه ماده ۶۹ قانون جلوگیری از پول شویی، صلاحیت وضع مقررات غرض تطبیق قانون مبارزه با پول شویی را به این نهاد داده است.

قابل یاد آوری است که دافغانستان بانک در این زمینه مقررہ ها و ولوایح کاری زیادی را تصویب نموده است که مهمترین آن عبارت اند از^۱:

مقرره کنترل و راپور دهی انتقال پول، اسعار و اسناد قابل معامله بی اسم در گمرکات سرحدی، ۱۳۹۴
منتشره جریده رسمی شماره (۱۱۷۰) و تعدیل آن که در جریده رسمی شماره (۱۲۰۳) مؤرخ
۱۳۹۴/۱۱/۲۵ نشر شده است.

مقرره مسؤولیتها و اقدامات بازدارنده علیه پول شویی و تمویل تروریزم، ۲۰۱۶.

مقرره تنظیم فعالیت های صرافان و فراهم کننده گان خدمات پولی، ۱۳۹۷.

مقرره تنظیم اجراءات جلوگیری از تمویل تروریزم، منتشره جریده رسمی شماره (۱۱۶۱) مؤرخ ۱۵، دلو،
۱۳۹۳.

مقرره انتقالات الکترونیکی وجوه، ۲۰۱۶.

مقرره جوازدهی و نظارت از سیستم های پرداخت و انتقال اوراق بهادار، ۲۰۱۶.

^۱ - این اسناد در سایت دافغانستان بانک قابل دریافت است:

مقرره فعالیت‌های ممنوعه و مجاز مؤسسات بانکی، ۱۳۸۶.

فعالیت شماره (۳)

قضیه فرضی:

دافغانستان بانک در یکی از لوابح خود عملی را منع نموده و برای مرتکبین آن جریمه نقدی تعیین نموده است. آیا این لایحه قابل تطبیق خواهد بود یا خیر؟ آیا تطبیق آن با اصل قانونیت جرم و جزا، در تعارض قرار دارد یا نه؟ اگر فرضاً برای عمل مزبور جزا پیش بینی نماید، دیدگاه تان چیست؟

مطلب دوم: منابع حقوقی بین المللی:

افغانستان اسناد بین المللی ذیل را امضاء و به آن متعهد می باشد:

- ۱- کنوانسیون ویانا در رابطه به مبارزه علیه قاچاق مواد مخدر و داروهای روان گردان: مصوب دسامبر ۱۹۸۸، افغانستان این سند را در سال ۱۳۷۰ هجری شمسی، موافق (۱۹۹۲ م) تصویب نموده است.
- ۲- کنوانسیون ملل متحد علیه جرایم سازمان یافته فراملیتی مشهور به کنوانسیون پالیرمو: این کنوانسیون را افغانستان به تاریخ ۱۴ دسامبر ۲۰۰۰ امضاء و به تاریخ ۲۴ دسامبر همان سال تصویب نمود.
- ۳- میثاق مبارزه با فساد اداری و ارتشاء: این میثاق به تاریخ ۲ جدی ۱۳۸۶ ه.ش از سوی رئیس جمهور توشیح و نافذ گردید و در جریده رسمی شماره (۹۳۶) مؤرخ ۲۵ جدی ۱۳۸۶ نشر گردید. ماده ۱۴ این میثاق در امر مبارزه با پول شویی دارای اهمیت است.
- ۴- افغانستان عضویت *Asia Pacific Group* را در اپریل ۲۰۰۶ و عضویت *The Egmont Group* را در سال ۲۰۱۰ م کسب نموده است. از این دو نهاد، نهاد اولی عضو و دومی آن ناظر FATF می باشند. از این جهت افغانستان متعهد به پیشنهادات چهل جمع نه فتن (FATF ۹+۴۰) در رابطه به مبارزه علیه تطهیر پول و تمویل تروریزم می باشد. این پیشنهادات ویا معیارها مکرراً مورد بازبینی قرار گرفت و نسخه جدید آن در ۱۵ فبروری سال ۲۰۱۲ از سوی اعضای فتن FATF مورد تأیید و تصویب قرار گرفت.

عضویت در گروه اگمونت Egmont که شامل اعضای واحد استخبارات کشورها است، نیز توسط تقدیم درخواست از سوی واحد استخبارات مالی کشور علاقمند صورت می گیرد، سوال اینجاست که آیا واحد استخبارات مالی افغانستان این صلاحیت را دارد تا عضویت همچو گروهها را حاصل نماید و در نتیجه افغانستان را متعهد به یک سلسله هنجارها سازد؟ قانون جلوگیری از جرم پول شویی در ماده سی و یکم خویش، برای واحد استخبارات مالی صلاحیت عقد موافقتنامه های همکاری یا سایر مقاولات با ادارات مماثل خارجی را داده است. واژه "سایر مقاولات" بدون قید و یا وصف تعیین کننده چهارچوب قراردادها در حقیقت صلاحیت وسیعی را به این نهاد داده است. از سوی دیگر این پرسش قابل بحث است که آیا گروههای فوق الذکر "ادارات مماثل خارجی" شمرده می شوند؟ یا خیر دیگر اینکه ماده فوق صلاحیت عقد قرارداد را به واحد استخبارات مالی افغانستان داده است نه عضویت در نهادهای منطقوی و بین المللی را. این پرسشهای است که متعهد بودن افغانستان به پیشنهادات FATF را زیر سوال می برد^۱.

گفتار دوم: سلسله مراتب قواعد حقوقی در بخش مبارزه با پول شویی:

در رأس قواعد حقوقی احکام قانون اساسی قرار میگیرد، سپس قوانین عادی، سپس مصوبات شورای وزیران "مقرره ها" و اخیراً لوایح و طرزالعمل های ادارات مربوطه منجمله دافغانستان بانک.

فعالیت شماره (۴)

سوال مباحثوی:

اسناد بین المللی که از سوی افغانستان تصویب شده است، از لحاظ سلسله مراتب قواعد حقوقی در کدام موقعیت قرار دارد؟ آیا فوق قوانین ملی است (بشمول قانون اساسی)؟ و یا هم عرض قوانین عادی قرار دارد؟ و آیا این اسناد مبنی حکم قاضی قرار می گیرد یا خیر؟

^۱ - نصیر الله خالد، جرایم تطهیر پول در نظام حقوقی افغانستان، ص ۲۳-۲۴.

شناخت سلسله مراتب قواعد حقوقی برای تطبیق کنندگان قانون مهم است، زیرا هنگام تعارض قواعد حقوقی مکلف هستند سلسله مراتب قواعد حقوقی را مراعات نمایند و به قواعدی که اولویت تطبیق دارد، ارجحیت دهند.

گفتار سوم: نهاد های ذی ربط ملی و بین المللی:

مبارزه با پول شویی و تمویل تروریسم از نظر ملی و بین المللی، یک اولویت مهم به شمار می رود. لهذا برای مقابله با پول شویی نهادهای ملی و بین المللی متعددی شکل گرفته است، که تحت این گفتار برخی از این نهاد ها را به معرفی خواهیم گرفت:

مطلب اول: نهاد های ملی:

یکی از عناصر کلیدی نحوه مبارزه با پول شویی و تمویل تروریسم، این است که موسسات مالی و سایر حرفه های غیر مالی تعیین شده، معاملاتی که ظن پول شویی یا تمویل تروریسم در آنها می رود، را به مقامات ذی صلاح گزارش دهند. بنابراین، ایجاب میکند تا دولت ها نهادهای تخصصی و واحد های اطلاعات مالی را، به منظور تحلیل و ارزیابی اطلاعات مالی که ممکن است مرتبط به فعالیت های مجرمانه یا تروریستی باشد، ایجاد نمایند.

دولت افغانستان نیز با درک این واقعیت، و به منظور کشف و جلوگیری جرایم مذکور نهاد های را ایجاد نموده است که ذیلاً مروری کوتاهی بر آنها خواهیم داشت:

فرع اول: مرکز تحلیل معاملات و راپور های مالی:

مرکز تحلیل معاملات و راپور های مالی افغانستان (FinTRACA) منحصیث واحد استخبارات مالی (FIU) پس از تصویب و توشیح قانون مبارزه علیه تطهیر پول و عواید ناشی از جرایم در سال ۲۰۰۴ میلادی تاسیس شد. هدف اساسی این قانون حراست و استحکام هرچه بیشتر نظام مالی افغانستان و اطاعت پذیری از میثاق ها و پیمان های بین المللی می باشد. مرکز تحلیل معاملات، در اجراءات خود مستقل و در کلیه اجراءات خویش به شورای عالی د افغانستان بانک جوابده می باشد.

استقلالیت مرکز تحلیل معاملات و راپورهای مالی شامل خودمختاری در اتخاذ تصمیم در زمینه دریافت، درخواست، تجزیه و تحلیل یا ارائه معلومات مطابق احکام این قانون می باشد.^۱ بنابراین در این قسمت ابتدا به بررسی مختصر مرکز تحلیل معاملات پرداخته می شود، سپس مراجع راپور دهنده مورد بررسی قرار می گیرد.

اول: هدف:

هدف عمده مرکز تحلیل معاملات و راپورهای مالی افغانستان را جلوگیری از سوء استفاده های آن عده افرادی که عواید خویش را از طریق فعالیت های غیر مشروع بدست آورده باشند و نیز افرادی که در راستای تمویل و حمایت از تروریزم از آن استفاده می کنند، تشکیل می دهد. با این حال، مرکز تحلیل معاملات و راپورهای مالی افغانستان در استحکام هرچه بیشتر نظام مالی افغانستان، توانمند سازی نظام مالی کشور جهت مراودات با نظام های مالی جهان، رشد اقتصادی، سرمایه گذاری و شکوفایی افغانستان در آینده نقش قابل توجه ایفا می کند.

دوم: وظایف:

مرکز تحلیل معاملات و راپورهای مالی افغانستان به منظور برآوردن اهداف خویش معلومات را از منابع مختلف جمع آوری و تحلیل می کند. این منابع شامل نهادهای اند که قانوناً مکلف به ارائه گزارش به مرکز تحلیل معاملات و راپورهای مالی افغانستان در موقع کشف فعالیت مشکوک و همچنان گزارش های معاملات نقدی بالاتر از مبلغ تعیین شده که از سوی این اداره در پرتو مفاد قانون مشخص می گردد، می باشند. باید گفت که مرکز تحلیل معاملات و راپورهای مالی افغانستان به تمام معلومات و دیتابیس های مربوط به حکومت افغانستان دسترسی دارد. هرگاه تحلیل این معلومات حاکی از احتمال استفاده نامشروع از نظام مالی کشور باشد، مرکز تحلیل معاملات و راپورهای مالی افغانستان با مقامات تنفیذ قانون همکاری لازم نموده تا فعالیت های غیر قانونی مشکوک را بررسی و پی گیری نمایند. در کنار این همه مرکز تحلیل معاملات و راپورهای مالی افغانستان برای حمایت از تحلیل ها و بررسی های

^۱ - فقره ۳ ماده ۲۵ قانون جلوگیری از پول شویی و عواید ناشی از جرم، مصوب ۱۳۹۳.

خویش و حمایت از تحلیل‌ها و بررسی‌های همکاران خارجی، تا حدودی که از سوی قانون مجاز است، به سطح بین‌المللی همکاری می‌کند. سایر وظایف مرکز تحلیل معاملات و راپورهای مالی افغانستان شامل آموزش آن عده نهادهایی است که قانوناً مکلف برای گزارش دهی به این مرکز اند. در این میان ادارات که مسوولیت طرح، تدوین و انکشاف قوانین و مقررات را به منظور حمایت از اهداف مبارزه علیه تطهیر پول به سطح کشور، و همکاری بین‌المللی و منطوقی در شناسایی فعالیت‌های مشکوک و اقدامات متقابل مبارزه با تطهیر پول را دارند، نیز تحت پوشش برنامه‌های آموزشی و آگاهی قرار می‌گیرند.

به طور خلاصه می‌توان وظایف واحد معاملات را شامل موارد ذیل دانست:^۱

- ۱- جمع‌آوری و تنظیم معاملات.
- ۲- راپور هر گونه معاملات پول نقد مطابق با مقررات د افغانستان بانک.
- ۳- مراقبت از معاملات و تبادلات مالی مشکوک.
- ۴- دریافت معلومات از منابع دولتی.
- ۵- دریافت معلومات از منابع دولت‌های خارجی.
- ۶- تحلیل راپورها و معلومات.^۲
- ۷- مقایسه نمودن یافته‌ها با سایر معاملات دولتی.
- ۸- مقایسه نمودن روش‌ها، لیست و دیگر علائم نشان دهنده.
- ۹- تشخیص هویت معامله‌کننده گان.
- ۱۰- معرفی نمودن نمونه‌ها و دیگر علائم نشان دهنده.
- ۱۱- منتشر کردن تحلیلات و معاملات.
- ۱۲- انتقال تحلیلات (غیر از راپورهای اصلی) بعد از تأیید شک به مرجع تعقیب‌کننده.

^۱ - این وظایف و جزئیات آن در فصل سوم قانون جلوگیری از پول شویی و عواید ناشی از جرم، ۱۳۹۳، طی ماده‌های ۲۵-۳۴ این قانون بحث و بیان گردیده است.

^۲ - فقره (۱) ماده ۲۹ قانون جلوگیری از پول شویی و عواید ناشی از جرم، ۱۳۹۳.

- ۱۳- انتقال معلومات به نهادهای خارجی بنا بر درخواست رسمی آنها.
- ۱۴- پیشنهاد قوانین و مقررات تطهیر پول.
- ۱۵- پیشنهاد وضع اسناد تقنینی مرتبط به جرایم پول شویی
- ۱۶- پیشنهاد تعدیل یا لغو اسناد تقنینی مرتبط به جرایم پول شویی^۱
- ۱۷- صدور رهنمودها، طرزالعمل ها، متحد المال ها و پالیسی ها به مراجع راپور دهنده .
- ۱۸- آموزش مسلکی کارمندان .
- ۱۹- ارائه آموزش مسلکی به مراجع راپوردهی.
- ۲۰- ارائه آموزش مسلکی به ادارات دولتی.
- ۲۱- ارائه آموزش مسلکی به موسسات دارنده جوازنامه و اجازه نامه در صورت امکان.
- در کنار این وظایف، مرکز تحلیل معاملات و راپورهای مالی ، وظایف ذیل را نیز به پیش می برد:
- a. همکاری بین المللی^۲
- b. ارائه معلومات به ادارات مماثل خارجی.
- c. پاسخ به معلومات و ارسال راپور معلومات مشکوک به ادارات مماثل خارجی.
- d. راپور دهی سالانه^۳
- e. ترتیب و ارائه راپور سالانه به شورای عالی د افغانستان بانک
- f. اطلاع دهی از اجراءت. ۴

مرکز تحلیل معاملات می تواند عند الاقتضاء نظریات خویش را در مورد کیفیت راپورهای معاملات مشکوک، کشف موارد پول شویی، تمویل تروریزم، جرایم اصلی، روند، شیوه های مورد استفاده برای

^۱ - بند ۱ ماده ۳۲ قانون جلوگیری از پول شویی و عواید ناشی از آن.

^۲ - ماده ۳۱ قانون جلوگیری از پول شویی و عواید ناشی از آن.

^۳ - فقره (۱) ماده ۲۹ قانون جلوگیری از پول شویی و عواید ناشی از آن.

^۴ - ماده ۳۰ قانون جلوگیری از پول شویی و عواید ناشی از آن.

پول شویی و تمویل تروریزم و سایر معلومات که در رابطه با پول شویی و تمویل تروریزم ضروری تلقی کند، به مراجع راپور دهنده ارائه نماید.

سوم: محریت:

واحد استخبارات مالی نقش مهمی را که به بحیث وساطت گر مستقل میان نهادهای گزارش دهنده و تنفیذ قانون به عهده دارند، به خوبی درک می‌کند. این واحد مکلفیت‌ها و تعهدات قانونی خویش را جهت حراست از منابع و محریت معلومات حاصله و نیز نحو کاربرد این معلومات را براساس مفاد قانون برای استفاده قانونی جداً رعایت می‌کند. بر این اساس، ماده بیست و ششم، قانون جلوگیری از پول شویی، کارمندان مرکز تحلیل معاملات را مکلف نموده تا معلومات مکتسبه را چه در زمان وظیفه و یا بعد از آن به جز در احوال و بنحوی که قانون تصریح نموده است افشاء نمایند. و در صورتی که کارمندان برحال و حتی کارمندان سابق مرکز تحلیل، عمداً معلومات محریم را افشاء نمایند، مطابق قانون مجازات برای آنان در نظر گرفته شده است.

چهارم: تشکیل:

واحد استخبارات مالی یک معاونیت داشته که بخش های اداری و تکنالوژی معلوماتی، تحلیل و ارتباط، قانون پذیری، منطوقی تحت اثر آن فعالیت دارند^۱.

پنجم: مراجع راپور دهنده:

یکی از وظایف مهم مرکز تحلیل معاملات، دریافت راپور از مراجع راپور دهنده می باشد. بنابراین بررسی جایگاه، قلمرو و وظایف مراجع راپور دهنده ضروری می باشد. قانون جلوگیری از پول شویی و عواید ناشی از جرم، در ماده پنجم به طور کامل به موضوع مراجع راپور دهنده اشاره نموده است. بر اساس این ماده، مراجع راپور دهنده به دو دسته موسسات مالی و تشبثات و حرفه های غیر مالی تقسیم می گردد.

^۱ <http://dab.gov.af/fa/page/about-the-bank/departments/financial-intelligence-unit>

فرع دوم: سایر نهادهای ملی:

وزارت داخله، وزارت عدلیه، لوی خاړنوالی و محاکم در هماهنگ سازی و اجرای سیاست مبارزه با پول شویی نقش مهمی را ایفاء می نمایند.

درچوکات وزارت داخله، پولیس ملی افغانستان، به شمول ریاست پولیس جنایی، پولیس سرحدی، و پولیس مبارزه با تروریزم، راجع به جرایم اصلی مقدم بر جرم پول شویی، جرم تمویل تروریزم تحقیقات خویش را انجام میدهد.

همچنان نیروی خاص مبارزه با جرایم سنگین، در مورد جرایم اختطاف و فساد اداری، بخش تحقیقات حساس، راجع به جرایم مواد مخدر و اداره امنیت ملی نیز، در مورد تمامی وقایع مربوط به امنیت ملی تحقیق نموده و معلومات مرتبط را جمع آوری می نمایند.

از آنجا که جمع آوری عایدات در گمرکات، از جمله مالیات و حق العبور گمرکی با وظایف و صلاحیت های وزارت مالیه بستگی دارد، این وزارت نیز در تمامی مرزهای افغانستان، به پیشنهاد مقررات گمرکی، اداره گمرکات و نظارت از عملکرد آن، می پردازد.

مطلب دوم: نهاد های بین المللی:

در سطح بین المللی نیز، نهاد های متعددی برای جلوگیری و مهار نمودن فعالیت های جرمی پول شویی ایجاد شده است که هر یک شیوه ها و اهداف خاص و گاهی هم مشترکی را دنبال می نمایند که میتوان از نهاد های ذیل منعیث نمونه یاد آوری کرد^۱:

أ. شبکه بین المللی معلوماتی در مقابله با پول شویی^۱. یک منبع تحقیقاتی مقابله با پول شویی و تمویل تروریزم، که در سال ۱۹۹۸ از سوی ملل متحد به منظور هماهنگ ساختن فعالیتهای سازمان های فعال در مقابله با پول شویی تاسیس شد.

^۱ - برای مطالعه در خصوص نهادهای بین المللی و سایتهای آنها مراجعه شود به سایت شبکه بین المللی معلوماتی در مقابله با پول شویی:

<https://www.imolin.org/imolin/en/links.html>

- ب. بخش مقابله با پول شویی شورای امنیت ملل متحد.^۲
- ج. گروه اقدامات مالی کارائیب.^۳
- د. کمیته متخصصین ارزیابی تدابیر مقابله با پول شویی و تمویل تروریزم مربوط اتحادیه اروپا.^۴
- ه. گروه اور آسیا^۵
- و. گروه مبارزه با پول شویی شرق و جنوب افریقا.^۶
- ز. گروه اقدامات مالی مبارزه با پول شویی در امریکای جنوبی.^۷
- ح. گروه میان حکومتی مقابله با پول شویی و تمویل تروریزم در افریقای غربی.^۸
- ط. انترپل^۹
- ی. و سازمان دولتهای امریکایی.^{۱۰}

بنابر محدودیت های زمانی برنامه های آموزشی، نمی توان تمام نهاد های متذکره معرفی گردد، لذا از میان آن ها صرفاً به معرفی دو نهاد بین المللی که از اهمیت و فعالیت خاصی برخوردارند، خواهیم پرداخت که یکی جهانی و دیگری منطقه ای می باشد:

^۱ - The International Money Laundering Information Network (IMoLIN). برای مزید معلومات راجع به این نهاد به سایت آن مراجعه شود.
شود:

https://www.imolin.org/imolin/en/about_us.html

^۲ - The Counter-Terrorism Committee (CTC).

^۳ - Caribbean Financial Action Task Force (CFATF).

^۴ - Committee of Experts for the Evaluation of Anti-Money Laundering Measures and the Financing of Terrorism (MONEYVAL)

^۵ - The Eurasian group on combating money laundering and financing of terrorism (EAG) <https://eurasiangroup.org/en>

^۶ - Eastern and Southern Africa Anti-Money Laundering Group (ESAAMLG). <https://www.esaamlg.org/>

^۷ - Financial Action Task Force on Latin America (GAFILAT). <http://www.gafisud.info/>

^۸ - The Inter-Governmental Action Group against Money Laundering in West Africa (GIABA). <https://www.giaba.org/>

^۹ - Interpol. <https://www.interpol.in>

^{۱۰} - The Organization of American States (QAS). http://www.oas.org/en/about/who_we_are.asp

فرع اول: گروه کاری اقدامات مالی (فتف)^۱:

گروه کاری اقدامات مالی (که اختصاراً به نام سازمان فتف یاد می شود) یک سازمان بین المللی فرا دولتی و پالیسی ساز است که در جولای ۱۹۸۹ در اجلاس سران گروه هفت^۲ تأسیس و برای اولین بار در پاریس تشکیل جلسه داد که هدف آن بررسی و ارتقای تدابیر مقابله با پول شویی می باشد^۳.

از جمله دیگر اهداف این سازمان، تهیه استندرد ها و ارتقای اجرای موثر تدابیر حقوقی، روشی و اجرایی برای مبارزه با پول شویی، تمویل تروریزم و تهدیدات دیگر به یکپارچگی نظام مالی بین المللی می باشد. بنابراین، سازمان فتف، صرفاً یک نهاد سیاستگذار و پالیسی ساز می باشد که هدف آن ایجاد یک اراده سیاسی مورد نیاز به منظور فراهم آوری اصلاحات در قوانین داخلی در زمینه پول شویی می باشد.

گروه کاری یاد شده، یک تعداد توصیه هایی را ارایه داده است که به عنوان استندرد بین المللی در مبارزه با پول شویی، تمویل تروریزم و تولید سلاح های کشتار جمعی شناخته می شود. معیار های مذکور مبنایی برای پاسخ هایی هماهنگ به تهدید های علیه یکپارچگی نظام مالی بین المللی به شمار می رود. توصیه های گروه کاری اقدامات بین المللی اولین بار در سال ۱۹۹۰ ارایه شد و در سال های ۱۹۹۶، ۲۰۰۱ و ۲۰۰۳ و آخرین بار در سال ۲۰۱۲ انکشاف داده شد. این توصیه ها طوری نوشته و تهیه شده است که کاربرد جهانی داشته باشد.

گروه کاری مذکور، از پیشرفت کشورهای عضو در اجرای تدابیر ضروری، مرور بر تخنیک های پول شویی و تمویل تروریزم و تدابیر مقابله با آن نظارت نموده، تصویب و اجرای تدابیر مناسب، در سطح جهانی را تشویق می کند. «گروه کاری...» در هماهنگی با دیگر همکاران بین المللی، به منظور

^۱ - Financial Action Task Force (FATF).

^۲ - این گروه شامل کشورهای کانادا، فرانسه، جرمنی، ایتالیا، جاپان، انگلستان و ایالات متحده آمریکا می شود. Group of Seven.

^۳ - <https://www.fatf-gafi.org/about/historyofthefatf/>

حفاظت از نظام مالی بین المللی و جلوگیری از سوء استفاده از آن، روی شناسایی نقاط ضعف سیستم های داخلی کشورها کار می کند.

فرع دوم: گروه مبارزه با پول شویی آسیا / اقیانوسیه^۱:

یکی از فعالیت های سازمان فتنف که قبلاً معرفی گردید این است که سازمان های منطقه ای را بخاطر مبارزه با پول شویی و تمویل تروریسم تشویق می کند. سازمان هایی که بر اساس توصیه های چهل گانه این گروه ایجاد شده اند. به همین اساس در قاره آسیا، گروه مبارزه با پول شویی آسیا-اقیانوسیه در سال ۱۹۹۷ در بنکاک تایلند ایجاد شد. این گروه دارای ۴۱ عضو و شماری از ناظران بین المللی و منطقه ای می باشد. برخی از سازمان های بین المللی کلیدی که در فعالیت های گروه مذکور در منطقه، مشارکت دارد و از تلاش های آن حمایت می کند، عبارتند از: گروه کاری اقدامات مالی (FATF)، بانک جهانی (World Bank)، او ای سی دی^۲ (OECD)، دفتر ملل متحد راجع به جرم و مواد مخدر^۳، بانک انکشاف آسیایی^۴، و گروه اطلاعات مالی اگمونت^۵.

گروه آسیا-اقیانوسیه پنج نقش مهم را ایفاء می نماید:

- ۱- رسیدگی به شکایات اعضا، در پرتو معیارهای جهانی مبارزه با پول شویی و تمویل تروریسم.
- ۲- ایجاد هماهنگی دوجانبه و کمک های فنی نهادهای کمک کننده، و آموزش های مسلکی در منطقه آسیا-اقیانوسیه، به منظور بهبود رعایت معیارهای جهانی مبارزه با پول شویی و تمویل تروریسم از سوی اعضا.

^۱ - The Asia Pacific Group (APG). <http://www.apgml.org/> سایت رسمی گروه.

^۲ - The Organization for Economic Co-operation and Development (OECD).

^۳ - United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC).

^۴ - Asian Development Bank (ADB).

^۵ - The Egmont Group of Financial Intelligence Units.

- ۳- مشارکت و همکاری با شبکه بین المللی مبارزه با پول شویی - عمدتاً با گروه کاری اقدامات مالی - و دیگر گروه های منطقه ای مبارزه با پول شویی.
- ۴ - انجام تحقیق و تحلیل در مورد گرایش ها و روش های پول شویی و تمویل تروریسم، به منظور اطلاع رسانی بهتر به اعضا در مورد خطرات و آسیب های ناشی از آن.
- ۵ - سهم گیری در انکشاف سیاست جهانی مبارزه با پول شویی و معیارهای مبارزه با تمویل تروریسم، از طریق عضویت فعال در گروه کاری اقدامات مالی.
- همچنین، گروه مبارزه با پول شویی آسیا-اقیانوسیه، به اعضای خویش، در مورد ایجاد نظام های داخلی هماهنگ، به منظور گزارش دهی و تحقیق راجع به گزارش های معاملات مشکوک کمک می کند. همچنین انکشاف ظرفیت های موثر برای تحقیق و تعقیب جرائم پول شویی و تمویل تروریسم، از اهداف دیگر این گروه است.

نتیجه گیری بخش اول:

بعد از بحث و بررسی کلیات جرم پول شویی به نتایج زیر دست یافتیم:

۱. پول شویی به مفهوم عام و کلی آن عبارت از: پول شویی به معنی اقداماتی است که به منظور مخفی کردن منشا و منبع واقعی پول حاصل از اعمال مجرمانه و دادوستدهای نامشروع صورت می‌گیرد تا به اصطلاح پول آلوده و نامشروع، در ظاهر پاک و قانونی جلوه نماید.

۲. کود جزای ۱۳۹۶ در فصل دوم، باب ششم، خویش، تحت عنوان پول شویی و مجازات آن، در ماده ۴۹۸ جرم پول شویی را چنین تعریف نموده است: " (۱) ارتکاب اعمال ذیل با داشتن آگاهی در مورد غیر قانونی بودن منشأ وجوه و دارایی، جرم پول شویی شناخته میشود:

أ. انتقال یا تغییر وجوه و دارایی دارای منشأ غیر قانونی.

ب. مساعدت در فرار مظنون جرم اصلی از عواقب قانونی ناشی از ارتکاب جرم.

ج. پنهان نمودن یا تغییر شکل دادن ماهیت واقعی، منبع، موقعیت، چگونگی تصرف، انتقال یا حق مالکیت وجوه و دارایی.

د. تحصیل، تصاحب یا استفاده از وجوه و دارایی ناشی از جرم.

۳. غالباً ارتکاب جرم پول شویی در سه مورد: جابجا کردن، لایه سازی یا پوشانیدن و ادغام پول های بدست آمده خلاصه می‌گردد.

۴. پول شویی به روش‌ها و طریقه‌های متعدد و مختلفی صورت گرفته، مهمترین و مشهورترین روش‌های آن را خورد کردن پول، خارج کردن قاچاقی پول با مقادیر بزرگ، حرفه‌ها یا مشاغلی که با پول نقد سروکار دارند، رفت و آمد پول، تسخیر بانک، ایجاد قمارخانه‌ها، معاش‌های سیاه، شستشوی پول از طریق معامله، ایجاد شرکت‌ها و بنیاد‌های شل (وهمی) و استفاده از شرکت‌های سیاحتی، تشکیل میدهد.

۵. منابع و قواعد حقوقی پولشویی در افغانستان را قانون اساسی، قوانین عادی چون، قانون جلوگیری از پول شویی و عواید ناشی از جرایم، کود جزا، قانون دافغانستان بانک، سایر قوانین جزایی و مصوبات قوه اجراییه کشور، تشکیل میدهد.

۶. از جمله منابع بین المللی مرتبط به جرم پول شویی، افغانستان اسناد بین المللی ذیل را امضاء و به آن متعهد می باشد:

أ. کنوانسیون وینا در رابطه به مبارزه علیه قاچاق مواد مخدر و داروهای روان گردان: مصوب دسامبر ۱۹۸۸، افغانستان این سند را در سال ۱۳۷۰ هجری شمسی، موافق (۱۹۹۲ م) تصویب نموده است.

ب. کنوانسیون ملل متحد علیه جرایم سازمان یافته فراملیتی مشهور به کنوانسیون پالیرمو: این کنوانسیون را افغانستان به تاریخ ۱۴ دسامبر ۲۰۰۰ امضاء و به تاریخ ۲۴ دسامبر همان سال تصویب نمود.

ج. میثاق مبارزه با فساد اداری و ارتشاء: این میثاق به تاریخ ۲ جدی ۱۳۸۶ ه.ش از سوی رئیس جمهور توشیح و نافذ گردید و در جریده رسمی شماره (۹۳۶) مؤرخ ۲۵ جدی ۱۳۸۶ نشر گردید. ماده ۱۴ این میثاق در امر مبارزه با پول شویی دارای اهمیت است.

د. همچنان افغانستان عضویت [Asia Pacific Group](#) را در اپریل ۲۰۰۶ و عضویت [The Egmont Group](#) را در سال ۲۰۱۰ م کسب نموده است، از این دو نهاد، نهاد اولی آن عضو FATF و دومی آن ناظر FATF می باشند.

۷. مهمترین نهاد ملی که در بخش مبارزه با پول شویی فعالیت دارد عبارت است از " مرکز تحلیل معلومات و راپورهای مالی " است که منحیث واحد استخبارات مالی (FIU) پس از تصویب و توشیح قانون مبارزه علیه تطهیر پول و عواید ناشی از جرایم در سال ۲۰۰۴ میلادی تاسیس شد. مرکز تحلیل معلومات، در اجراءات خود مستقل و در کلیه اجراءات خویش به شورای عالی د افغانستان بانک جوابده می باشد. همچنان وزارت داخله، وزارت عدلیه، لوی خازنوالی و محاکم، در هماهنگ سازی و اجرای سیاست مبارزه با پول شویی نقش مهمی را ایفاء می نمایند.

۸. اما در عرصه جهانی میتوان از گروه کاری اقدامات مالی منحیث نهاد بین المللی و از گروه مبارزه با پول شویی آسیا /اقیانوسیه منحیث نهاد منطوقوی یاد آوری نماید.

- ا. گروه کاری اقدامات مالی (FATF) یک سازمان بین المللی فرا دولتی است که در جولای ۱۹۸۹ در جلسه سران کشورهای گروه هفت (جی ۷) تاسیس و برای اولین بار در پاریس تشکیل جلسه داد که هدف آن بررسی و ارتقای تدابیر مقابله با پول شویی می باشد
- ب. گروه مبارزه با پول شویی آسیا / اقیانوسیه، بر اساس فعالیت های دیگر «گروه کاری اقدامات مالی» و بر مبنای توصیه های چهل گانه این گروه در سال ۱۹۹۷ در بنکاک تایلند ایجاد و دارای ۴۱ عضو و شماری از ناظران بین المللی و منطقه ای می باشد.
۹. گروه آسیا-اقیانوسیه نقش های عمده ای را در عرصه های مختلف چون: رسیدگی به شکایات اعضا، در پرتو معیارهای جهانی مبارزه با پول شویی و تمویل تروریسم، ایجاد هماهنگی دوجانبه، آموزش های مسلکی در منطقه آسیا-اقیانوسیه، مشارکت و همکاری با شبکه بین المللی مبارزه با پول شویی - عمدتاً با گروه کاری اقدامات مالی - و دیگر گروه های منطقی، انجام تحقیق و تحلیل در مورد گرایش ها و روش های پول شویی و تمویل تروریسم، و سهم گیری در انکشاف سیاست جهانی مبارزه با پول شویی و معیارهای مبارزه با تمویل تروریسم؛ را بازی می کند.

بخش دوم

عناصر جرم پول شویی

اهداف:

در پایان این جلسه‌ی آموزش، اشتراک‌کننده‌گان قادر خواهند بود تا:

- ☞ مواد کود جزا، مربوط به جرم پول شویی را تحلیل و تجزیه کنند؛
- ☞ عناصر تشکیل‌دهنده‌ی جرم پول شویی را تشخیص نمایند؛
- ☞ مصادیق جرم پول شویی را در پرتو کود جزا شناسایی کنند؛
- ☞ قضایای جزایی مربوط به پول شویی را در پرتو کود جزا، وصف جرمی صحیح بدهند؛ و
- ☞ ملاحظات مطروحه در کود جزا پیرامون جرم پول شویی را شناسایی، تحلیل و ارزیابی نمایند.

عناوین:

۱. عنصر قانونی جرم پول شویی؛
۲. عنصر مادی جرم پول شویی؛ و
۳. عنصر معنوی جرم پول شویی.

بخش دوم

عناصر جرم پول شویی

مقدمه:

طوری‌که هویداست هر جرم متشکل از سه عنصر عمومی (عنصر قانونی، عنصر مادی و عنصر معنوی) می‌باشد، و بعضی از جرایم دارای عناصر اختصاصی نیز می‌باشد که غالباً از نصوص قانون استنباط می‌شود. در سطور بعدی عناصر جرم پول شویی را ضمن سه مبحث مورد بررسی قرار می‌دهیم.

مبحث اول: عنصر قانونی جرم پول شویی:

مطابق ماده ۳۲ کود جزا، «عنصر قانون عبارت از تصریح عمل جرمی و جزای معین آن در این قانون می‌باشد.» به مفهوم این تعریف، عنصر قانونی جرم پول شویی را مواد ۴۹۸ تا ۵۰۹ کود جزا تشکیل می‌دهد؛ به نحوی که اعمال جرمی پول شویی در ماده ۴۹۸، و جزای معین آن در مواد ۴۹۷ تا ۵۰۹ کود جزا تصریح شده است.

مبحث دوم: عنصر مادی جرم پول شویی:

جرم پول شویی از جرایم مطلق است. لهذا عنصر مادی آن شامل رفتار جرمی، موضوع جرم، و جرم اولیه (جرم اصلی) است. در سطور ذیل ضمن چهار گفتار، نخست نوع جرم پول شویی را از لحاظ نتایجی بودن و مطلق بودن تشریح می‌گردد سپس اجزای عنصر مادی بیان می‌گردد.

گفتار اول: نوعیت جرم پول شویی از لحاظ نتایجی بودن و یا مطلق بودن:

نظر به ماده ۴۹۸ کود جزا، جرم پول شویی از جرایم غیرنتایجی است، یعنی محض اجرای فعل به قصد پول شویی، جرم است ولو در نتیجه این فعل، پول در مظهر دارایی مشروع ظاهر نشود. برای مثال: در جزء ۱ ماده ۴۹۸ کود جزا، هرگاه شخصی پول یا دارایی که منشأ آن غیر قانونی باشد را از یکجا به جای دیگر انتقال دهد، مرتکب جرم پول شویی شده است خواه در نتیجه این انتقال، پول یا دارایی شکل

مشروع به خود بگیرد یا خیر. همچنان در سایر اجزای ماده مذکور، تحقق نتیجه شرط تکمیل جرم پول شویی محسوب نشده است، و غنمندی و یا دارا شدن مرتکب، لازمه انجام افعال مندرج اجزای مذکور نیست. مطلب دیگر اینکه در جرایم غیرنتیجوی یا مطلق که جرایم پول شویی از آنجمله است، شروع به جرم وجود ندارد.

اما ناگفته نباید گذاشت که برخی از حقوقدانان در نوشته های شان، از "شروع به جرم پول شویی" صحبت کرده اند، در برخی از اسناد بین المللی نیز از این موضوع صحبت شده است^۱، که البته هدف آن شروع به سلوک و یا رفتار جرمی است نه شروع به جرم به معنی حقوقی آن. برای وضاحت بیشتر باید علاوه کرد که یکی از ارکان شروع به جرم - به مفهوم حقوقی آن - عدم تحقق نتیجه بنابر اسباب خارج از اراده مرتکب می باشد، از سوی دیگر، مراد از نتیجه جرمی نیز آن عده تغییراتی است که در عالم خارج ظاهر گردیده و حق حمایت شده ی قانونی را مورد تعدی قرار می دهد، اما در جرایم پول شویی دیده می شود که این نتیجه ذاتاً در اصل رفتار جرمی نهفته است، به این معنی که به مجرد آغاز به فعل و سلوک جرمی تعیین شده، نتیجه جرمی خود بخود واقع گردیده و جرم تام صورت می گیرد، همانند جرم هتک عفت و ناموس که با محض وقوع فعلِ مخل حياء، نتیجه آن که عبارت از آسیب رسیدن به حياء مجنی علیه است، بگونه خود بخودی واقع می شود، پس نباید در اینجا در صدد بحث روی شروع به جرم مذکور بود^۲.

گفتار دوم: رفتار جرم:

رفتار جرمی یکی از اجزای عنصر مادی جرم پول شویی است، نخست رفتارهایی که در فقره (۱) ماده ۴۹۸ کود جزا، جرم پول شویی شمرده شده است ذکر می گردد، سپس به شرح و توضیح این رفتارها پرداخته می شود.

^۱ - مراجعه شود به ماده ۲۱ قانون نمونه بی ملل متحد راجع به پول شویی، و بند (iv) فقره (c) موافقتنامه ویانا در رابطه به مبارزه علیه قاچاق مواد مخدر (۱۹۸۸).

^۲ - نصیر الله خالد، جرایم تطهیر پول در نظام حقوقی افغانستان، ص ۳۴.

فقرة (۱) ماده ۴۹۸ کود جزا، رفتارهای زیر را جرم پول شویی پنداشته است:

- ۱- انتقال یا تغییر و جوه و دارایی، دارای منشاء غیر قانونی.
- ۲- مساعدت در فرار مظنون جرم اصلی، از عواقب قانونی ناشی از ارتکاب جرم.
- ۳- پنهان نمودن، یا تغییر شکل دادن ماهیت واقعی، منبع، موقعیت، چگونگی تصرف، انتقال یا حق مالکیت و جوه و دارایی.
- ۴- تحصیل، تصاحب، یا استفاده از و جوه و دارایی ناشی از جرم.

شرح و توضیح رفتارهای فوق الذکر:

۱- انتقال یا تغییر و جوه و دارایی، دارای منشاء غیر قانونی:

منظور از انتقال و جوه و دارایی، هر نوع انتقال است چه فیزیکی باشد و یا الکترونیکی، چه از طریق حواله باشد و یا از طریق بانک‌های داخلی به بانک‌های خارجی. پول شویان در یکی از بانک‌هایی که دارای مقررات بانکی آزاد و نرم می‌باشد سپرده گذاری کرده، سپس آنرا به محل اصلی خود انتقال می‌دهند به این عمل (Boomerang) نیز می‌گویند.^۱

و منظور از تغییر و جوه و دارایی، تغییر آن از یک واحد پولی به واحد پولی دیگر، یا تغییر پول نقد به جنس یا هر تغییر دیگری می‌باشد؛ پول شویان، پول ناشی از اعمال خلاف را در بازارهای داخلی تبدیل به طلا و الماس و غیره کرده، سپس این اجناس را به خارج برده و می‌فروشند و تبدیل به ارز خارجی می‌کنند، و با استفاده از این روش می‌توانند پول‌ها را در بانک‌های همان کشورها سپرده گذاری کرده و یا در مزایده‌های اجناس قیمتی شرکت کرده و به علت بی‌نام بودن اکثر خریداران بدون اطلاع مقامات رسمی، این پول‌ها را به پول‌های پاک تبدیل نمایند.^۲

^۱ - عبد الرضا ملک و محبوبه اصفهانی، پول شویی و راه‌های مبارزه با آن، ص ۵. www.IrPDF.com

^۲ - همان.

۲- مساعدت در فرار مظنون جرم اصلی، از عواقب قانونی ناشی از ارتکاب جرم:

کمک به مظنون جرم اصلی به نحوی که وی مشمول آثار و تبعات قانونی ارتکاب آن جرم نگردد، جرم پولی شویی است^۱. جرم اصلی مطابق جزء ۱۳ ماده سوم تعدیل قانون جلوگیری از پول شویی و عواید ناشی از جرم^۲، عبارت از «عمل جرمی است که در نتیجه ارتکاب آن وجوه یا دارایی به صورت مستقیم یا غیر مستقیم حاصل شده باشد. صرف نظر از اینکه جرم در داخل کشور یا خارج از کشور واقع گردد».

فعالیت شماره (۵)

قضیه فرضی:

شخص (x) مبلغ ده میلیون افغانی را که از طریق اختلاس بدست آورده است، به شخص (y) می‌دهد تا آنرا سفید کند، این شخص در هنگام سفید کردن پول گرفتار شده و اظهار می‌دارد که این پول را شخص (x) به وی داده است، پولیس شخص (x) را گرفتار و به خاړنوالی تسلیم می‌دهد، هردو شخص تحت توقیف قرار می‌گیرند. یکی از کارمندان توقیف‌خانه با گرفتن یک مقدار پول از نزد شخص (y)، زمینه فرار او را مساعد می‌سازد.

سوال: در روشنایی این فرضیه به پرسش‌های زیر پاسخ بدهید؟

اول- در قضیه فوق، کی مرتکب جرم اصلی، و کی مرتکب جرم فرعی است؟

دوم- کارمند توقیف‌خانه مرتکب کدام جرم شده است؟

سوم- آیا در این قضیه، مساعدت در فرار مظنون جرم اصلی از عواقب قانونی ناشی از ارتکاب جرم، صورت گرفته است یا خیر؟

^۱ - مهجوریان، کلیات مبارزه با پول شویی، اداره مبارزه با پول شویی بانک مرکزی (ایران)، ص ۸

^۲ - جریده رسمی شماره ۱۲۱۰ مؤرخ ۱۳۹۵/۱/۳۰ هـ.

پاسخ احتمالی:

اول- در قضیه فوق، شخص (x) مرتکب جرم اصلی، و شخص (y) مرتکب جرم فرعی است.

دوم- کارمند توقیف‌خانه مرتکب جرم مساعدت در فرار مظنون جرم اصلی مندرج جزء ۲ فقره (۱) ماده ۴۹۸ کود جزا نشده است زیرا مظنون جرم اصلی شخص (x) است و کارمند توقیف‌خانه در فرار شخص (y) مساعدت کرده است. اما عمل توقیف‌خانه خالی از وصف جرمی نیست؛ او مرتکب مساعدت در فرار شخص مظنون مندرج ماده ۴۹۸ کود جزا شده است. نکته: با وجود اینکه در ماده ۴۹۸ نام از متهم برده شده نه از مظنون، اما نظر به اینکه قانونگذار کود جزا در استعمال اصطلاحات «مظنون و متهم» از دقت کار نگرفته است، می‌توان گفت که مساعدت در فرار مظنون در حکم مساعدت در فرار متهم است.

سوم- نخیر، در این قضیه، مساعدت در فرار مظنون جرم اصلی از عواقب قانونی ناشی از ارتکاب جرم، صورت نگرفته است.

آیا شما با این پاسخ که احتمال صحت را دارد موافق هستید یا پاسخ دیگری دارید؟

فعالیت شماره (۶)

سوالات مباحثی:

- ۱- چرا جرم مندرج جزء ۲ فقره (۱) ماده ۴۹۸ کود جزا، منحصر به فرار مظنون جرم اصلی شده است؟ آیا مساعدت در فرار متهم جرم اصلی، شامل این حکم نمی‌شود؟
- ۲- چرا قانونگذار در جزء ۲ فقره (۱) ماده ۴۹۸ کود جزا، مساعدت در فرار مظنون جرم اصلی را پول شویی پنداشته است اما راجع به مساعدت در فرار مظنون جرم فرعی و یا تابع (یعنی جرم پول شویی) چیزی نگفته است؟ مثلاً احمد مرتکب جرم اصلی می‌شود (مثلاً قاچاق مواد مخدر) و محمود دارایی ناشی از آنرا تغییر شکل میدهد و بدینگونه مرتکب جرم تابع و یا فرعی (یعنی پول شویی) می‌شود. حالا اگر شخصی احمد را در فرار مساعدت می‌نماید، و شخص دیگری محمود را، به اساس کود جزا شخص اول که احمد را فرار داده است مرتکب جرم پول شویی شناخته می‌شود اما شخص دوم که

محمود را فرار داده است مرتکب جرم پول شویی شناخته نمی شود. علت برخورد متفاوت کود جزا چیست؟ ومسئولیت شخص دوم چه می تواند باشد؟

پاسخ احتمالی:

پاسخ پرسش نخست: این احتمال وجود دارد که مساعدت در فرار متهم جرم اصلی به طریق اولی شامل این حکم باشد، زیرا متهم خطرناک تر از مظنون است.

پاسخ پرسش دوم: احتمالاً علت اینکه مساعدت در فرار مرتکب جرم اصلی جرم پول شویی شناخته شده اینست که این فرار دادن غالباً منجر به پنهان سازی جرم ودر نتیجه پنهان سازی دارایی های ناشی از آن می شود. وقسمیکه در فقره ۳ ماده ۴۹۸ کود جزا تصریح شده است پنهان نمودن ماهیت ویا منبع دارایی ناشی از جرم، پول شویی شمرده می شود. البته شخصیکه مرتکب جرم فرعی ویا تابع را فرار می دهد طبق ماده ۴۹۲ کود جزا تحت عنوان مساعدت در فرار شخص از تعقیب عدلی، جرم پنداشته شده و مرتکب آن به حبس قصیر یا جزای نقدی از سی هزار تا شصت هزار افغانی محکوم می شود.

آیا شما با این پاسخ که احتمال صحت را دارد موافق هستید یا پاسخ دیگری دارید؟

۳- پنهان نمودن، یا تغییر شکل دادن ماهیت واقعی، منبع، موقعیت، چگونگی تصرف، انتقال یا حق مالکیت وجوه و دارایی.

در جزء فوق الذکر، پنهان یا اخفاء یا کتمان کردن ماهیت واقعی، منشأ یا منبع، محل، جابه جایی، نقل و انتقال یا مالکیت عوایدی که به طور مستقیم یا غیر مستقیم در نتیجه جرم تحصیل شده باشد، جرم پول شویی پنداشته شده است.

رفتارهای جرمی مندرج جزء ۳ فقره (۱) ماده ۴۹۸ کود جزا را می توان قرار ذیل تجزیه کرد:

الف- پنهان نمودن یا تغییر شکل دادن ماهیت واقعی وجوه و دارایی. مثال: مرتکب ماهیت واقعی پول را پنهان می کند تا فهمیده نشود که این پول سیاه است، یا ماهیت واقعی پول را تغییر شکل می دهد؛ پول شویان با سپرده گذاری در بانک های خارجی، از آن بانک ها به پشتوانه اموال خود

تقاضای قرض نموده و از این طریق امکان دستیابی به پول های پاک برای آنها فراهم می شود.^۱

ب- پنهان نمودن یا تغییر شکل دادن منبع وجوه و دارایی. مثال: مرتکب منشأ پول سیاه را پنهان می کند تا فهمیده نشود که این پول از کجا بدست آمده است، یا منشأ آنرا تغییر می دهد، یعنی؛ این پول سیاه را در یک فعالیت تجارتي سرمایه گذاری می کند تا وانمود سازد که این پول مفاد کار تجارتي است.

ج- پنهان نمودن یا تغییر شکل دادن موقعیت وجوه و دارایی. مثال: مرتکب موقعیت پول را پنهان می کند، یعنی نشان نمی دهد که پول سیاه در کجا گذاشته شده است، یا موقعیت پول را تغییر می دهد.

د- پنهان نمودن یا تغییر شکل دادن چگونگی تصرف وجوه و دارایی. مثال: مرتکب افشا نمی کند که چه تصرفاتی را در پول های سیاه انجام داده است؛ آیا آنرا با پول خارجی مبادله کرده یا توسط آن جنس جریده است یا آنرا در کشور خارجی انتقال داده یا توسط آن سرمایه گذاری کرده و یا تصرف دیگر در آن انجام داده است. تغییر شکل دادن چگونگی تصرف در وجوه و دارایی در این مورد متصور نیست.

ه- پنهان نمودن یا تغییر شکل دادن انتقال وجوه و دارایی. مثال: مرتکب افشا نمی کند که پول های سیاه را از طریق بانک داخلی به بانک خارجی انتقال داده است یا آنرا به شکل فزیکي به کشور خارجی انتقال داده است. تغییر شکل دادن انتقال در این مورد متصور نیست.

و- پنهان نمودن یا تغییر شکل دادن حق مالکیت وجوه و دارایی. مثال: مرتکب مالک پول های سیاه را پنهان می کند و نمی گوید که این پول ها را کی از منشأ غیر قانونی بدست آورده است.

^۱ - همان.

۴- تحصیل، تصاحب، یا استفاده از وجوه و دارایی ناشی از جرم:

اعمال جرمی جزء ۴ فقره (۱) ماده ۴۹۸ کود جزا قرار دیل تجزیه شده می‌تواند:

الف- تحصیل وجوه و دارایی ناشی از جرم.

ب- تصاحب وجوه و دارایی ناشی از جرم.

ج- استفاده از وجوه و دارایی ناشی از جرم.

تحصیل، تصاحب یا استفاده از عواید حاصل از فعالیت های غیرقانونی با علم به این که به طور مستقیم یا غیر مستقیم در نتیجه ارتکاب جرم به دست آمده است، جرم پول شویی پنداشته می‌شود.^۱ فرق بین تحصیل و تصاحب این است که در تحصیل، تملک شرط نیست بلکه این عمل به محض بدست آوردن مال متحقق می‌شود، اما تصاحب آن است که شخص مال را در ملکیت خود در آورد.

گفتار سوم: موضوع جرم پول شویی:

منظور از موضوع جرم پول شویی، چیزی است که این جرم برآن واقع می‌شود یا به عبارت دیگر محل آن قرار می‌گیرد. به اساس دیدگاه راجح و نظر به صراحت اجزای ۲ و ۴ فقره (۱) و فقره ۴ ماده ۴۹۸ کود جزا، موضوع جرم پول شویی را «وجوه و دارایی ناشی از جرم» تشکیل می‌دهد. بناءً هرگاه رفتارهای جرمی مندرج فقره (۱) مذکور بالای وجوه یا دارایی واقع نشود، و یا بالای وجوه یا دارایی های مشروع و قانونی واقع شود، و یا بالای وجوه و دارایی هایی واقع شود که ناشی از تخلفات مدنی و یا تجارتي اند نه ناشی از جرم، در تمام این حالات جرم پول شویی به وجود نمی‌آید. برای مثال: انتقال، تغییر، پنهان نمودن یا تصاحب وجوه و دارایی های مشروع به هراندازه‌ی که باشد، جرم پول شویی بحساب نمی‌رود. همچنان انتقال پول‌های قانونی و مشروع بیش از حد مجاز از سرحدات بدون اطلاع دهی و رعایت تدابیر و قایوی مذکور در قوانین، جرم پول شویی شمرده نمی‌شود بلکه جرم مستقل دیگری است که در ماده ۵۰۵ کود جزا بحث شده است زیرا یکی از عناصر اختصاصی جرم پول شویی که عبارت از موضوع جرم است در این جا وجود ندارد زیرا دارایی های وارد شده و یا صادر شده ناشی از جرم

^۱ - کلیات مبارزه با پول شویی، اداره مبارزه با پول شویی بانک مرکزی، مدرس: خانم مهجوریان، ص ۸.

نیست. همچنان دارایی های حاصله از عقود باطل و یا سایر تخطی های تجارتي و یا مدنی که در قوانین جزایی من حیث جرم پیشینی نشده اند، هر چند دارایی های غیر مشروع و قابل ارجاع به مالکین آن می باشد، اما نظر به اینکه ناشی از جرم نیستند، جرم پول شویی شمرده نمی شوند. در برخی از کشورها من جمله عربستان سعودی شرط نیست که دارایی موضوع جرم پول شویی ناشی از جرم باشد، بلکه هر دارایی غیر قانونی چه ناشی از جرم باشد و یا تخلفات مدنی و یا تجارتي می تواند موضوع جرم پول شویی قرار گیرد.^۱

سوال قابل طرح این است که منظور از وجوه و دارایی های ناشی از جرم چیست؟ آیا فقط اموال فیزیکی اعم از نقد و جنس را دربر می گیرد یا اینکه اسناد اثبات کننده دارایی ها را نیز شامل می شود؟

در جواب باید گفت: عواید ناشی از جرم در جزء ۱ فقره (۱) ماده سوم قانون جلوگیری از پول شویی و عواید ناشی از جرایم، چنین تعریف شده است: «وجوه یا دارایی است که به صورت مستقیم یا غیر مستقیم در نتیجه ارتکاب جرم اصلی بدست آمده باشد، عواید حاصله از سرمایه گذاری های وجوه یا دارایی های مذکور، و دارای های که به صورت کلی یا قسمی به شکل دارایی دیگر تغییر شکل یافته نیز شامل آن می باشد»، به تعقیب آن در جزء ۲ همین فقره، وجوه و دارایی ها چنین تعریف شده است: «وجوه و دارایی ها: هرگونه دارایی مادی و غیر مادی، منقول و غیرمنقول، عینی و غیرعینی، مشروع و غیر مشروع و اسناد یا وسایل بشمول الکترونیکی یا دیجیتلی است که مالکیت یا داشتن منافع در چنین وجوه یا دارایی ها را ثابت نموده و طور نامقید شامل حواله های پولی، سهام، اسناد بهادار، اوراق قرضه، برات یا اعتبار نامه (لیتر اف کریدت)، تکتانه، مفاد سهم یا سایر درآمدها یا ارزش ناشی از چنین وجوه یا سایر دارایی ها می باشد.»

به این اساس هرگاه چنین اسنادی در اثر ارتکاب جرم بدست آید، و مرتکب یا سایر اشخاص با درک منشأ جرمی آن، اسناد مذکور را پنهان، انتقال، تحصیل، تصاحب یا استفاده نماید یا سایر اعمال مندرج فقره (۱) ماده ۴۹۸ کود جزا را در آن انجام دهد، مرتکب جرم پول شویی شناخته می شود.

^۱ - نصیر الله خالد، جرم تطهیر پول در نظام حقوقی افغانستان، ص ۳۵.

فعالیت شماره (۷)

سوال مباحثوی

در فقره (۱) ماده ۴۹۸ کود جزا تصریح شده است که پنهان نمودن، انتقال، تصاحب یا استفاده وجوه و دارایی‌های ناشی از جرم، پول شویی محسوب می‌شود. سوال این است که فرق بین وجوه و دارایی چیست؟ آیا منظور وجوه، پول نقد و منقول از دارایی اموال غیر نقدی است؟ این پرسش را در روشنایی جزء ۲ فقره (۱) ماده سوم قانون جلوگیری از پول شویی و عواید ناشی از جرایم، پاسخ بدهید؟ بعد از پاسخ به سوال فوق، راجع به فرضیه‌های زیر نظر بدهید؟

فرضیه ۱: شخص (x) یک قطعه زمین ملکیت غیر را غصب نموده و آنرا به پول نقد تبدیل کرد، وصف جرمی او چیست؟

فرضیه ۲: شخص (x) یک قطعه زمین ملکیت غیر را غصب نموده و اکنون خود او و برادر وی از آن استفاده می‌کنند. وصف جرمی هرکدام را مشخص کنید؟

فرضیه ۳: یک موظف خدمات عامه برای یکی از مراجعه کنندگان وظیفه‌ی را اجراء کرد که به اجرای آن مکلف بود، مراجعه کننده مذکور به پاس این عمل موظف مذکور یک عراده موتر به وی تحفه داد. پسر موظف مذکور با وجود علم به اینکه موتر مذکور برای پدر وی در مقابل اجرای وظیفه تحفه داده شده است این موتر را استفاده می‌کند. وصف جرمی موظف و پسر او را مشخص کنید؟

گفتار چهارم: جرم اصلی که از آن وجوه و دارایی به دست می‌آید:

جرم پول شویی همواره به شکل جرم تابع به وقوع می‌پیوندد، به این معنی که مبتنی بر جرم دیگری می‌باشد که به نام جرم اصلی یا جرم اولی یاد می‌شود، و تا وقتی که آن جرم وجود نداشته باشد، جرم پول شویی قابل وقوع نیست. لذا، جرم اصلی با جرم پول شویی ارتباط جدایی ناپذیر دارد. در این گفتار تلاش خواهیم کرد ابتدا مفهوم جرم اصلی را توضیح دهیم، سپس در رابطه به ارتباط هر دو جرم و آثار آن بحث نماییم.

مطلب اول: مفهوم جرم اصلی:

جرم اصلی در جزء ۱۳ فقره (۱) ماده سوم تعدیل قانون جلوگیری از پول شویی و عواید ناشی از جرایم، منتشره جریده رسمی شماره ۱۲۱۰، مؤرخ ۱۳۹۵/۱/۳۰هـ، چنین تعریف شده است: «جرم اصلی: عمل جرمی ای است که در نتیجه ارتکاب آن وجوه یا دارایی به صورت مستقیم یا غیر مستقیم حاصل شده باشد، صرف نظر از اینکه جرم در داخل کشور یا خارج از کشور واقع گردد. این جرایم دربرگیرنده تمام کتگوری های جرایمی می شود که در معیارات گروپ کاری اقدامات مالی (فتف) در نظر گرفته شده و شامل راهزنی دریایی نیز می گردد.^۱»

بنابر این، هرگاه نخست جرمی صورت گرفته و از آن مالی بدست آید، سپس یکی از رفتارهای جرمی مندرج فقره (۱) ماده ۴۹۸ کود جزا بالای آن اعمال گردد، رکن مادی جرم پول شویی تکمیل می شود.

جرایم اصلی را قوانین برخی از کشورها مانند کشور مصر و امارات متحده عربی، به انواع مشخصی از جرایم، محدود کرده اند. بر عکس، در اسناد بین المللی تأکید بر عدم محدودیت جرایم شده است. همچنان در افغانستان، قانون جلوگیری از پول شویی و عواید ناشی از جرایم، هیچگونه محدودیتی بر جرایم اصلی وضع نکرده است، لذا ساحه آن وسیع بوده و تمام جرایم را شامل می شود.

نظر به اینکه وسعت ساحه مبارزه، بر کیفیت مبارزه تأثیر دارد، این رویکرد از لحاظ عملی کارا نمی باشد، به ویژه در کشورهایی که منابع مالی و بشری کافی برای مبارزه با پول شویی ندارند. لهذا ایجاب می نماید تا قانون گذار افغانی، جرایم اصلی را محدود به جرایم خطرناک سازد، یا مانند کشور های مصر و امارات، آنرا به جرایم معینی چون جرایم مواد مخدر، فساد اداری، قاچاق، اختطاف و غیره

^۱ - جزء اخیر این متن یک جزء نمایشی است و احتمالاً به این منظور اضافه شده است که خوانندگان را از تطابق قوانین کشور با معیارهای فتف مطمئن سازد. دلیل این انتقاد اینست که معیارهای فتف کتگوری های جرایم را مشخص نکرده است. در پیشنهاد سوم خود فقط به موافقتنامه ویانا و پالیرمو اشاره نموده و توصیه نموده است که افزون بر آن کشورها جرایم خطرناک را شامل جرایم اصلی بسازند و تشویق کرده تا فهرست جرایم اولیه ویا اصلی وسیعتر باشد. افغانستان جرایم اولیه ویا اصلی را اصلاً مقید به فهرست خاصی نکرده است، بنابراین، به شکل اتوماتیک تمام جرایم را شامل می شود واز اینرو نیازی به این تعدیل نبود.

منحصر سازد، یا اینکه مانند کشور فرانسه از لحاظ اندازه مجازات به جرایم جنایات و برخی جرایم جنحه، مقید گرداند و اموال ناشی از جرایم قباح و برخی دیگری از جرایم جنحه را از محدوده جرایم پول شویی خارج سازد، و در رابطه به مجازات آن نیز به جزاهایی که در جرایم اصلی پیش‌بینی شده است، اکتفا نماید. البته با این روش و تقسیم بندی، ممکن است انرژی و وقت واحد استخبارات مالی و سایر ارگانهای مرتبط با مبارزه علیه پول شویی، صرف جرایم کم اهمیت نگردیده، برای مبارزه با جرایم خطرناک و حساس که اغلب جرایم پول شویی از آنها سرچشمه می‌گیرد، انرژی، وقت و توانایی کافی را در اختیار خواهند داشت^۱.

مطلب دوم: ارتباط جرم پول شویی با جرم اصلی و آثار آن:

طوری‌که قبلاً اشاره شد، جرم اصلی، به مثابه ستون جرم پول شویی و یا عنصر اختصاصی این جرم بشمار می‌رود، لهذا در صورت عدم موجودیت آن، جرم پول شویی به وجود نمی‌آید، زیرا انتفای یکی از ارکان جرم سبب انتفای آن می‌گردد. برای مثال: هرگاه شخصی به اتهام جرم پول شویی تحت تعقیب عدلی قرار گیرد، اما در جریان تحقیقات ثابت شود که دارایی‌های موضوع دعوی ناشی از جرم نه بلکه اموال مشروع شخصی او می‌باشد که از طریق میراث به او رسیده است، جرم دومی نیز محل خود را از دست می‌دهد. این به آن معنی است که جرم پول شویی بدون جرم اصلی قابل تصور نیست، اما عکس آن یعنی وقوع جرم اصلی بدون تحقق جرم پول شویی، متصور است. لهذا بخاطر اثبات جرم پول شویی، نیاز است جرم بودن منبع دارایی به اثبات برسد، منتهی محکومیت مرتکب جرم اصلی شرط نیست^۲، زیرا عدم محکومیت ممکن ناشی از موانع مسؤولیت و غیره اسباب باشد. با گفتن این قاعده، ممکن است این پرسش مطرح گردد که آیا رسیدگی به جرم پول شویی تا نهای شدن قضیه اصلی به تعویق می‌افتد یا اینکه هردو همزمان رسیدگی می‌شوند؟ در صورتیکه هردو همزمان رسیدگی شود،

^۱ - نصیر الله خالد، جرایم تطهیر پول در نظام حقوقی افغانستان، ص ۳۷.

^۲ - فقره ۳ ماده ۴ قانون جلوگیری از پول شویی چنین تصریح می‌دارد: «اثبات منشاء جرمی و جوه و دارایی‌های مندرج فقره (۱) این ماده منوط به محکومیت مظنون جرم اصلی نمی‌باشد».

صلاحیت حوزوی و موضوعی آن دو جرم چگونه تنظیم خواهد شد؟ در این مورد چند احتمال وجود دارد:

اول: وقوع افعال تشکیل دهنده جرم پول شویی، بعد از قطعی شدن حکم جرم اصلی:

در این صورت، مشکل خاصی وجود ندارد، واقعات حکم محکمه‌ای که به جرم اصلی رسیدگی کرده است در پیشگاه محکمه رسیدگی به جرم پول شویی حجت شمرده شده و این محکمه حین رسیدگی به جرم پول شویی واقعات محکمه ذیصلاح رسیدگی به جرم اصلی را دوباره رسیدگی نمی‌کند چون احکام قطعی ارزش شیء محکوم بها را حاصل نموده هیچگاه مجدداً مورد بازنگری قرار نمی‌گیرند به استثنای حالت تجدید نظر (ماده ۲۹۴ قانون اجراءات جزایی ۱۳۹۳). قانون اجراءات جزایی در مواد ۲۹۸ و ۲۹۹ راجع به ارزش حکم جزایی در پیشگاه محکمه مدنی و عکس آن تصریح نموده است، اما متأسفانه در خصوص ارزش حکم جزایی در پیشگاه محکمه جزایی دیگر که موضوع بحث ما است چیزی نگفته است. نخست مواد متذکره را ذکر و به تعقیب آن دیدگاه خویش را در خصوص قضیه مورد بحث مطرح می‌کنیم.

ماده ۲۹۸ قانون اجراءات جزایی چنین صراحت دارد: «حکمی که در یک دعوای جزایی به براءت یا الزام متهم صادر میگردد، در پیشگاه محکمه مدنی در دعوای که نزد آن دایر میباشد، راجع به وقوع جرم، وصف قانونی جرم و نسبت آن به مرتکبش، دارای ارزش محکوم به می‌باشد، حکم براءت اعم از آنست که به اساس نفی اتهام صادر شده باشد یا عدم کفایت دلایل اثبات، هرگاه این حکم، فعل مورد اتهام را مستوجب جزا نداند، حکم مذکور ارزش شیء محکوم به را دارا نمی‌باشد».

ماده ۲۹۹ قانون اجراءات جزایی در مورد چنین صراحت دارد: «حکمی که از محکمه مدنی در قضایای معاملات مالی صادر گردیده در پیشگاه محاکم جزایی در زمینه وقوع جرم و نسبت آن به مرتکبش ارزش شیء محکوم به را دارا نمی‌باشد».

ماده ۳۰۰ قانون اجراءات جزایی در رابطه به حجیت حکم محکمه احوال شخصیه در پیشگاه محکمه جزایی چنین صراحت دارد: «حکمی که از محکمه در احوال شخصیه از طرف محکمه صادر گردیده، در

پیشگاه محکمه جزایی در قضایای که حل و فصل دعوی جزایی به آن مربوط است، ارزش شی محکوم به را دارا می‌باشد».

طوری‌که ملاحظه می‌شود، احکام قطعی در مثالهای فوق به حیث حجت در پیشگاه سایر محاکم پنداشته شده است و محکمه دومی صلاحیت رسیدگی مجدد واقعات قضیه را ندارد. همچنان ملاحظه می‌شود که این مواد در خصوص قضیه مورد بحث ما که عبارت است از حجت احکام جزایی در پیشگاه محاکم جزایی دیگر حکمی را دربر ندارد. اما این حکم قیاساً از مواد فوق الذکر قابل استنباط است چون علت مشترک در تمام این حالات یکی است. این علت عبارت است از جلوگیری از تعدیل در حکم قطعی (اصلی که در ماده ۲۹۴ قانون اجراءات جزایی تصریح شده است) و همچنان منع محاکمه مجدد که در ماده ۲۹۵ قانون اجراءات جزایی و ماده ۱۳ کود جزا تصریح شده است. به همین اساس است که محکمه که قضیه پول شویی را رسیدگی می‌نماید صلاحیت رسیدگی مجدد جرم اصلی را که مال از آن نشأت نموده است ندارد چون این امر ارزش احکام قطعی را زیر سؤال می‌برد و منجر به محاکمه مجدد می‌گردد و از همه خطرناکتر اینکه احتمالاً منجر به تعارض احکام قطعی می‌گردد هرگاه محکمه دومی که قضیه پول شویی را رسیدگی می‌نماید در رابطه به قضیه جرم اصلی خلاف محکمه اولی نتیجه‌گیری نماید^۱.

همچنان لازم به تذکر است: آنچه که در پیشگاه محکمه رسیدگی به جرم پول شویی، حجت شمرده می‌شود واقعات حکم قطعی محکمه اولی است نه نص حکم آن. به عبارت دیگر محکمه رسیدگی به جرم پول شویی، به محکومیت یا براءت متهم در جرم اصلی نگاه نمی‌کند، چون براءت متهم ممکن است مبنی بر وجود موانع مسؤولیت باشد، بلکه به این نگاه می‌کند که آیا واقعات مصدر دارایی‌ها نزد محکمه ثابت شده است یا خیر، و اینکه آیا واقعات مذکور جرمی را تشکیل می‌دهد یا نه، و اخیراً اینکه آیا دارایی‌های موضوع جرم پول شویی از همان واقعات نشأت کرده است یا خیر^۲.

^۱ - مراجعه شود به: کتاب راهنما برای قضات، شریف الدیاسطی و دیگران، ص ۳۶۹-۳۷۳.

^۲ - نصیر الله خالد، جرایم تطهیر پول در نظام حقوقی افغانستان، ص ۳۷.

دوم: وقوع افعال تشکیل دهنده جرم پول شویی در جریان رسیدگی به جرم اصلی:

در این صورت هرگاه دوسیه ها قابل ضم باشند، با هم ضم می‌شوند، در غیر آن، حسب حکم ماده ۱۸۱ قانون اجراءات جزایی ۱۳۹۳ هـ، موضوع پول شویی الی نهایی شدن حکم جرم اصلی به تعویق می‌افتد.

متن ماده مذکور در زمینه چنین حکم می‌نماید:

" (۱) - هرگاه رسیدگی به دعوی جزایی موقوف به رسیدگی قضیه از قضایای جزایی دیگر یا احوال شخصیه و یا دعوی مدنی خارج ساحه قضایی محکمه جزایی باشد، محکمه الی صدور حکم قطعی در مورد دعوی مذکور، رسیدگی به دعوی جزایی را معطل قرار داده و موضوع را غرض حل و فصل به محکمه ذیصلاح ارجاع و از اجراءات خود، متهم، مدعی حق العبد، مجنی علیه، مسئول حق العبد یا نمایندگان قانونی آنها را مطلع می‌سازد.

(۲) - در صورتیکه رسیدگی به دعوی جزایی موکول به رسیدگی دعوی جزایی دیگر یا دعوی مدنی یا دعوی حق العبدی در حیطة صلاحیت عین محکمه باشد، اولاً به دعوی جزایی یا دعوی حق العبدی موکول الیه پرداخته و سپس در صورت موجودیت اسباب موجب، دعوی جزایی مورد نظر را رسیدگی می‌کند."

البته فلسفه به تعویق انداختن رسیدگی به جرم پول شویی، ممانعت از تناقض احکام قطعی محاکم است، چون محکمه‌ی که به جرم پول شویی رسیدگی می‌کند ناگزیر است در بخش جرم اصلی منعیث رکن جرم پول شویی بحث کند، موضوعی که تحت رسیدگی محکمه دیگر قرار دارد، هر گاه هر دو محکمه موضوع واحد را رسیدگی نمایند، احتمال تعارض احکام به وجود می‌آید^۱.

^۱ - همان، ص ۳۸.

سوم: افعال تشکیل دهنده جرم پول شویی، همزمان با جرم اول واقع شود:

در این صورت باید به خاطر داشت که قبل از فرارسیدن صلاحیت رسیدگی محاکم، اولاً موضوع صلاحیت خارنوالی در رابطه به تحقیق جرایم متذکره، سپس رعایت احکام تفریق و یکجاسازی قضایا مطرح می‌گردد، که این دو نکته یاد شده در مواد ۱۵۴ و ۱۵۵ قانون اجراءات جزایی ۱۳۹۳ به وضاحت بیان و متن مواد یاد شده چنین حکم می‌نماید:

ماده ۱۵۴: "هرگاه ارتکاب جرایم متعدد به شخص واحد نسبت داده شود، تمام قضایای منسوب به وی درحالیکه به منظور واحد انجام شده باشد، صرف نظر از محل ارتکاب از طرف خارنوالی ای که شدید ترین جرم در حوزه صلاحیت وی ارتکاب گردیده، مورد تحقیق قرار می‌گیرد. در صورتی که قضایای جرمی با هم مرتبط نباشد، خارنوالی همان حوزه مکلف است هر قضیه را طور جداگانه تفکیک و تحقیق نماید".

ماده ۱۵۵: "(۱) خارنوال می‌تواند در حالات ذیل قضایای مختلف را با هم یکجا نماید:

- ۱- در صورتیکه جرایم متعدد به منظور تأمین هدف واحد از طرف یک یا چند نفر انجام شده باشد.
 - ۲- در صورتیکه تحقیقات مختلف در رابطه به مرتکبین جرم واحد درحوزه های مختلف جریان داشته باشد.
 - ۳- در صورتیکه دلایل اثبات به جرایم مختلف ویا اشخاص متعدد ارتباط داشته باشد.
- (۲) خارنوال می‌تواند در حالات ذیل قضایای مختلف را از هم تفریق و تفکیک نماید:
- ۱- در صورتیکه تحقیق درحوزه واحد، مانع سرعت در اجراءات تحقیق گردد.
 - ۲- در صورتیکه جرم توسط بزرگسالان و اطفال طور مشترک ارتکاب گردیده باشد.
 - ۳- در صورتیکه در ارتکاب جرایم وظیفوی پولیس، منسوبین قوای مسلح یا موظفین امنیت ملی ویا منسوبین نظامی سایر وزارت ها و ادارات دارای تشکیلات نظامی، شخص دیگری خارج تشکیلات مذکور شامل باشد".

فعالیت شماره (۸)

قضیه فرضی:

هرگاه عملی که از آن دارایی نشأت نموده است جرم نباشد ولی فعل انجام شده مخالف قانون باشد، و یکتعداد اشخاص غرض اخفای دارایی های متذکره به اعمال تشکیل دهنده رکن مادی جرم پول شویی دست بزنند، آیا این اشخاص، مرتکبین جرم پول شویی محسوب می شوند یا خیر؟

پاسخ احتمالی فعالیت شماره (..):

نخیر، زیرا یکی از ارکان جرم پول شویی این است که دارایی ناشی از عمل جرمی باشد.

آیا شما با این پاسخ که احتمال صحت را دارد موافق هستید یا پاسخ دیگری دارید؟

مبحث سوم: عنصر معنوی جرم پول شویی:

زیر این مبحث نخست نوع عنصر معنوی در جرم پول شویی توضیح می‌گردد (گفتار اول)، سپس زمان وجود قصد جرمی (گفتار دوم).

گفتار اول: نوع عنصر معنی در جرم پول شویی:

ماده ۴۹۸ کود جزا، با شرط گذاری «داشتن آگاهی در مورد غیر قانونی بودن منشأ وجوه و دارایی» نشان دهنده آن است که جرم پول شویی در کود جزای افغانستان از نوع جرایم عمدی شناخته شده است، به این معنی که عنصر معنوی آن شامل علم و اراده می‌باشد، و شکل خطا را نمی‌پذیرد. علم و اراده‌ای که باید متوجه تمام اجزای عنصر مادی گردد (رفتار، موضوع جرم، جرم اصلی). به این معنی که مرتکب جرم پول شویی رفتارهای خود را عمدانه و آگاهانه انجام دهد، و از موضوع جرم و اینکه مال ناشی از جرم اصلی است آگاه باشد. لازم نیست که نوع جرم اصلی را بداند. همیقدر علم کافی است که دارایی منبع جرمی دارد.

پس هرگاه شخصی در اثر اهمال، بی احتیاطی، غفلت یا عدم رعایت قوانین و مقررات، عملی از اعمال تشکیل دهنده جرم پول شویی را انجام دهد، به جرم پول شویی قابل مؤاخذه نیست.

فقره (۱) ماده ۴۹۸ کود جزا، در رابطه به جرم پول شویی «داشتن آگاهی در مورد غیر قانونی بودن منشأ وجوه و دارایی» را عنصر اساسی در جرم پول شویی خوانده است، و در فقرة (۲) همین ماده تصریح شده که «آگاهی به قصد فقرة (۱) این ماده به حیث عنصر متشکله جرم، از نتایج و شرایط عینی (قرائن) مرتبط به جرم استنباط می‌گردد».

بنابراین، بخاطر اثبات جرم پول شویی نیاز است تا این نکته ثابت شود که متهم در مورد اینکه وجوه و دارایی‌های بدست آمده ناشی از جرم است، آگاه بوده اما با آنهم با اراده مُدرک (با درک و دارای اهلیت جزایی) و مختار (سلامت از موانع مسؤولیت)، اعمال مندرج فقرة (۱) ماد ۴۹۸ کود جزا را انجام دهد.

فعالیت شماره (۹)

سوال مباحثوی:

رفتار های مندرج فقره (۱) ماده ۴۹۸ کود، جرم پول شویی محسوب می شود، مثلاً در جزء ۴ فقره مذکور تصریح شده است که هرگاه شخصی وجوه و دارایی ناشی از جرم را استفاده کند، مرتکب جرم پول شویی شناخته می شود. در روشنایی این موضوع، به سوال زیر پاسخ بدهید.

شخصی چندین سال می شود که در خانه کرایه زندگی می کند، و خرید یک باب خانه از بزرگترین آرزوهای او است، شخص مذکور تصمیم می گیرد که از هر طریق ممکن باید پول پیدا کند و خانه بخرد. بالاخره از طریق وساطت در یک عمل رشوت، مبلغ پنج میلیون افغانی بدست می آورد و آنرا خانه می خرد. آیا این شخص مرتکب جرم پول شویی شناخته می شود یا خیر؟

پاسخ احتمالی:

این شخص با وجود اینکه از پول ناشی از جرم استفاده کرده است اما مرتکب جرم پول شویی پنداشته نمی شود، زیرا او وقتی که این پول را استفاده می کرد قصد شستن آنرا نداشت. بنابراین، شخص مذکور به جرم وساطت در جرم رشوت مؤاخذه می شود، نه به جرم پول شویی.

آیا شما با این پاسخ که احتمال صحت را دارد موافق هستید یا پاسخ دیگری دارید؟

گفتار دوم: زمان وجود قصد جرمی:

گاهی یک شخص حین تصاحب مال نمی داند که منشأ آن جرم است، ولی مدتی بعد از منبع جرمی آن آگاه می شود. در این حال آیا می توان گفت که شخص تصاحب کننده، مرتکب جرم پول شویی شده است یا خیر؟ به عبارت دیگر، آیا قصد جرمی لاحق سبب به وجود آمدن مسؤولیت جزایی می شود یا خیر؟

ذیلاً نخست قواعد کلی این موضوع تشریح می گردد، سپس این قواعد بر جرم پول شویی تطبیق می گردد.

در پاسخ به این سوال باید گفت: اصل بر این است که مرتکب از آغاز فعل، قصد جرمی دارد و تا هنگام تحقق نتیجه ادامه می یابد. اما این هم ممکن است که مرتکب در آغاز فعل، قصد جرمی دارد اما قبل از وقوع نتیجه از آن قصد منصرف می شود، و یا عکس آن؛ یعنی مرتکب در آغاز فعل، قصد جرمی ندارد، ولی قبل از حدوث نتیجه، این قصد نزد او ایجاد می شود. پس می توان گفت وجود قصد جرمی نزد مرتکب، سه حالت دارد:

حالت اول: وجود قصد جرمی نزد مرتکب و ادامه آن تا تحقق نتیجه: در این حالت، شخص مرتکب جرم عمدی شناخته می شود.

حالت دوم: وجود قصد جرمی نزد مرتکب از آغاز فعل تا ختم آن و انتفای قصد قبل از احداث نتیجه: هرگاه مرتکب در آغاز فعل، قصد جرمی داشته باشد و این قصد تا ختم فعل ادامه یابد اما قبل از احداث نتیجه، از این قصد منصرف شود، ولی انصراف او مانع وقوع نتیجه جرمی نگردد، مانند شخصی که در طعام دیگری زهر می پاشد اما قبل وفات او از قصد خود منصرف می شود، و انصراف او هیچ تأثیری بر جلوگیری از وفات مجنی علیه نمی گذارد، در این حالت فاعل مرتکب جرم عمدی شناخته می شود.

حالت سوم: عدم وجود قصد جرمی در آغاز فعل تا ختم آن و ایجاد قصد جرمی بعد از احداث نتیجه: شخصی که در آغاز فعل، قصد جرمی ندارد اما بعد از تکمیل فعل و قبل از وقوع نتیجه، قصد جرمی نزدش ایجاد می شود، مانند شخصی که به اثر بی احتیاطی، راهروی را توسط عراده خود مورد اصابت قرار می دهد، و بعداً متوجه می شود که شخص مضروب، دشمن او است و تمنای مرگ او را می کند، در این حالت مرتکب مسؤولیت جرم عمدی را ندارد.

خلاصه اینکه پدید آمدن قصد جرمی بعد از تکمیل فعل در "جرایم آنی"، مسؤولیت جزایی را به بار نمی آورد، اما در جرایم استمراری، مسؤولیت جزایی را به بار می آورد، زیرا در جرایم استمراری فعل به

پایان نمی رسد، بلکه در هر لحظه با سایر اجزای عنصر مادی (نتیجه و رابطه سببیت) تکرار می شود. لهذا قصد جرمی هر زمانی که واقع شود توأم با فعل خواهد بود، از همین جاست که سبب بروز مسؤولیت جزایی می گردد، مگر اینکه قصد جرمی بعد از ختم حالت استمرار به وجود آید.

تطبیق قواعد کلی بر جرایم پول شویی:

برمیگردیم به سوالی که در آغاز مطرح گردید: آیا با به وجود آمدن قصد جرمی بعد ارتکاب اعمال مندرج فقره (۱) ماده ۴۹۸ کود جزا، جرم پول شویی متحقق می شود یا خیر؟

برای پاسخ به این سوال، نخست باید نوعیت جرم پول شویی را مشخص سازیم تا بدانیم که آیا جرم پول شویی از جرایم استمراری است یا جرایم آنی؟ در صورتی که از جرایم آنی باشد، قصد لاحق سبب نشأت مسؤولیت جزایی نمی گردد، و اگر از جرایم استمراری باشد قصد لاحق سبب نشأت مسؤولیت جزایی می گردد مشروط بر اینکه حالت استمرار تمام نشده باشد^۱. در این مورد دو دیدگاه وجود دارد:

دیدگاه اول: جرایم پول شویی از جرایم آنی است:

برخی از حقوقدانان، جرم پول شویی را جرم آنی دانسته اند. ماده سوم فقره (C) بند (i) موافقتنامه ویانا ۱۹۸۸ تصریح نموده است که آگاه بودن از منشأ جرمی مال باید همزمان با تسلیم شدن مال باشد^۲. به این اساس شخصی که حین تسلیمی مال از جرمی بودن منشأ آن آگاه نباشد، و بعداً اطلاع حاصل نماید که این مال ناشی از جرم است، مرتکب جرم پول شویی شناخته نمی شود.^۳

^۱ - نصیر الله خالد، جرایم تطهیر پول در نظام حقوقی افغانستان، ص ۴۴.

^۲ - "(i) The acquisition, possession or use of property, knowing, at the time of receipt, that such property was derived from an offence or offences established in accordance with subparagraph (a) of this paragraph or from an act of participation in such offence or offences;"

^۳ - کبیر فتحی احمد، جریمة تبیض الاموال ص ۲۴

دیدگاه دوم: جرم پول شویی از جرایم استمراری است:

برخی دیگری از حقوقدانان، منجمله استاد فؤاد عبد القادر، جرم پول شویی را از جرایم استمراری خوانده اند، و توأم بودن قصد جرمی با آغاز فعال را شرط نگذاشته.^۱ از دیدگاه آنان قصد جرمی لاحق، مسؤولیت جزایی را به وجود می‌آورد.

دیدگاه برتر:

بعد از بررسی دیدگاه های یاد شده، می‌توان گفت که جرم پول شویی را نباید تابع معیار واحد سازیم، زیرا هرچند وصف جرمی آن واحد است، اما در حقیقت رفتارهای تشکیل دهنده رکن مادی آن آنقدر متفاوت و پیچیده اند که مشکل است تمام حالات آنرا تابع یک حکم کلی بسازیم. مثلاً حیازت اموال حاصله از جرم، تملک دارایی های حاصله از جرم، مخفی نگه داشتن آن را اگر جرم استمراری بخوانیم مشکل نیست زیرا ارکان جرم استمراری در حق آنها قابل تطبیق اند، ولی تبدیلی پول توسط صراف که ممکن در یک دقیقه و یا حتی کمتر از آن انجام شود، همچنان حواله مال، یا نقل آنرا نمی‌توان جرم استمراری خواند، زیرا این اعمال در زمان اندک تمام می‌شود و شرط جرم استمراری این است که عناصر رکن مادی (اعم از فعل، نتیجه و رابطه سببیت) برای یک مدتی نسبتاً طولانی همزمان ادامه یابند، مانند داشتن سلاح غیر قانونی، یا اخفای اموال مسروقه و غیره. هرچند رویه قضایی کشورها تعیین این مدت را به محکمه‌ی موضوع واگذار کرده است، لیکن هیچ قاضی ای تبدیلی مال توسط صراف در ظرف یک دقیقه را جرم استمراری نخواهد خواند. از طرف دیگر حیازت مال ناشی از جرم را هیچ حقوقدانی جرم آتی نخواهد پنداشت.

پس نتیجه این می‌شود که رفتارهای تشکیل دهنده جرم پول شویی را به دو بخش تقسیم می‌کنیم:

الف: در مواردی که فعل تشکیل دهنده پول شویی در زمان کوتاه انجام می‌شود، مانند، صرافی، انتقال، تغییر شکل دادن، وارد و یا صادر نمودن، خرید جنس، ارایه تسهیلات وامثال آنها، در این حالات فاعل

^۱ - مقاله نشر شده از وی در سایت انترنیتی تشریحات، تحت عنوان: جرمه غسل الاموال : http://www.tashreaat.com/images/left_top

وقتی مرتکب جرم پول شویی شناخته می‌شود که حین انجام اعمال مذکور آگاه باشد که دارایی موضوع معامله وی ناشی از جرم است، و قصد لاحق، مسؤولیت جرمی را به بار نمی‌آورد.

ب: اگر فعل ارتكابی در زمان نسبتاً طولانی استمرار یابد، مانند در حیازت داشتن وجوه و دارایی های حاصله از جرم، تملك یا پنهان نمودن آن وغیره. در این حالات می‌توان گفت که جرم پول شویی از جرایم استمراری است و قصد لاحق در آن می‌تواند مسؤولیت جرمی به بار آورد. برای مثال: شخصی که دارایی های حاصله از جرم را بدون آگاهی از جرم بودن منشأ آن، تسلیم می‌شود، اما بعداً اطلاع حاصل می‌نماید که این اموال ناشی از جرم است، شخص تسلیم شونده مکلف است که از همان لحظه اقدام به رد اموال مذکور نماید، و در صورتی که از مراجع راپور دهنده باشد، علاوه بر آن مکلف است طبق ماده هجدهم قانون جلوگیری از پول شویی و عواید ناشی از جرم، به مراجع ذیربط اطلاع بدهد^۱.

فعالیت شماره (۱۰)

کار گروهی:

ماده ۵۰۱ کود جزا و ماده ۱۸ قانون جلوگیری از پول شویی و عواید ناشی از جرم، از گزارشدهی معاملات مشکوک صحبت نموده است، معاملات مشکوک کدام معاملات است؟

اشتراک کنندگان با در نظر داشت ماده ۱۸ قانون جلوگیری از پول شویی پاسخ ارایه نمایند.

^۱ - نصیر الله خالد، جرایم تطهیر پول در نظام حقوقی افغانستان، ص ۴۵-۴۶.

فعالیت شماره (۱۱)

قضیه فرضی:

احمد و اجمل در شهر روم ایتالیا زندگی می‌کنند. شغل آنها شراب فروشی است. آنها بعد از دو سال کار به افغانستان برگشتند. آنها در بکس دستی خود پنجاه هزار دالر امریکایی را به افغانستان انتقال دادند، موظفین گمرک میدان هوایی آنها را به مراجع عدلی تسلیم نمودند.

مرجع ذیصلاح قضیه دستور داده که پول های یاد شده ضبط گردد و قضیه به خاړنوالی ارسال شود. در نهایت دوسیه احمد و اجمل به محکمه رسید. محکمه هر یک را به جرم ارتکاب پولشویی به سه سال حبس محکوم نمود. دلایل ذکر شده در فیصله محکمه قرار ذیل است:

۱- احمد و اجمل می‌خواستند که پول های کثیف ناشی از شراب فروشی در ایتالیا را پنهان نمایند.

۲- آنها به مقامات میدان هوایی گزارش ندادند که مبلغ زیادی از پول را با خود دارند.

۳- ضبط پول مذکور توسط مرجع ذیصلاح، کار درست بوده است.

لذا محکمه در راستای تأمین منافع عامه فیصله نمود که پول ها را مصادره نماید.

درمقابل، وکیل مدافع محکومین، استیناف خواهی نموده و دلایل زیر را در اعتراضیه خود نوشت:

۱- موکلین من مرتکب هیچ جرمی نشده اند. آنها به خاطر استفاده کردن این پول ها در بازار افغانستان و کمک به اقتصاد کشور، پول های مذکور را با خود آورده اند، علاوه بر آن مرجعی که پول ها را ضبط کرده است کار اشتباهی کرده است.

۲- حکم محکمه بر حبس موکلین من نادرست بوده و این حکم، خلاف قانون می‌باشد.

سوال برای اشتراک کنندگان:

۱. نظر شما راجع به فیصله محکمه و اعتراض های وکیل مدافع چیست؟ دلایل خود را بیان کنید؟

۲. به نظر شما تصمیم محکمه استیناف چه خواهد بود؟ دلایل خود را بیان کنید؟

نتیجه گیری بخش دوم:

- بعد از بحث و بررسی عناصر جرم پول شویی، به نتایج زیر دست یافتیم:
۱. مواد ۴۹۸ تا ۵۰۹ کود جزا، عنصر قانونی جرم پول شویی را تشکیل می‌دهد.
 ۲. رفتارهای زیر، اجزای عنصر مادی جرم پول شویی را تشکیل می‌دهد:
 - أ. انتقال یا تغییر و جوه و دارایی، دارای منشاء غیر قانونی.
 - ب. مساعدت در فرار مظنون جرم اصلی، از عواقب قانونی ناشی از ارتکاب جرم.
 - ج. پنهان نمودن، یا تغییر شکل دادن ماهیت واقعی، منبع، موقعیت، چگونگی تصرف، انتقال یا حق مالکیت و جوه و دارایی.
 - د. تحصیل، تصاحب، یا استفاده از و جوه و دارایی ناشی از جرم.
 ۳. جرم پول شویی از جرایم مطلق است.
 ۴. موضوع یا محل جرم پول شویی را جوه و دارایی های غیر قانونی تشکیل می‌دهد.
 ۵. منظور از جرم اصلی، "عمل جرمی ای است که در نتیجه ارتکاب آن، جوه یا دارایی به صورت مستقیم یا غیر مستقیم حاصل شده باشد.
 ۶. محتوای ماده ۴۹۸ کود جزا، با شرط گذاری "داشتن آگاهی در مورد غیر قانونی بودن منشاء جوه و دارایی، نشان دهنده آن است که عنصر معنوی جرایم پول شویی در کود جزای افغانستان، علم و اراده بوده و جرم مذکور از جمله جرایم عمدی است که شکل خطا را نمی پذیرد.
 ۷. ارتکاب اعمال مندرج فقره (۱) ماده ۴۹۸ کود جزا که ناشی از خطا باشد، جرم پول شویی تلقی نمی‌گردد، مگر اینکه اعمال مذکور در ذات خود جرم کامل دیگری را تشکیل بدهد، در آن صورت مرتکب به همان جرم مؤاخذه می‌شود.
 ۸. هرگاه مرتکب هنگام اجرای فعل قصد جرمی داشته ولی بعد از تکمیل فعل، اراده اش را عوض نماید اما این تغییر مانع وقوع نتیجه جرمی نگردد، مسؤولیت عمدی جرم را بدوش خواهد داشت.
 ۹. در رابطه به اینکه آیا جرم پول شویی، از جرایم آنی است یا استمراری؟ نظر برتر این است که برخی از رفتارهای جرم پول شویی از جرایم آنی و برخی دیگر آنها از جرایم استمراری می‌باشد.

بخش سوم

تدابیر وقایوی و جزایی مبارزه با جرم پول شویی

اهداف:

در ختم این جلسه آموزشی، اشتراک کنندگان قادر به اجرای امور زیر خواهند بود:

- ☞ توضیح تدابیر پیشگرانه از جرم پول شویی؛
- ☞ شرح تدابیر نظارتی جلوگیری از جرم پول شویی؛
- ☞ بیان مجازات جرم پول شویی اشخاص حقیقی و حکمی؛ و
- ☞ تشخیص جرایم مرتبط به جرم پول شویی و جزاهای آن.

عناوین:

۱. تدابیر وقایوی مبارزه با پول شویی
 ۲. تدابیر نظارتی جلوگیری از پول شویی
 ۳. تدابیر جزایی مبارزه با پول شویی:
- مجازات جرم پول شویی
 - مجازات جرایم مرتبط با جرم پول شویی

بخش سوم

تدابیر وقایوی و جزایی مبارزه با جرم پول شویی

مقدمه:

مبارزه با پولشویی، کار آسانی نیست. تنها داشتن چارچوب نهادی و حقوقی برای مبارزه با این پدیده کافی نیست. تلاش های زیادی باید در جهت پیشگیری از پولشویی و همچنان در جهت اجرای موثر مجازات این جرم، صورت گیرد. قانون جلوگیری از پول شویی و عواید ناشی از جرایم^۱ و مقررات مربوطه آن تدابیر وقایوی و نظارتی را تنظیم نموده است. تدابیر جزایی در فصل دوم باب ششم کتاب دوم کود جزا تحت عنوان پول شویی و مجازات آن، تنظیم گردیده است. در این بخش ضمن دو مبحث تدابیر وقایوی و تدابیر جزایی مبارزه با پولشویی به ترتیب ذیل بررسی می گردد.

مبحث اول: تدابیر وقایوی و نظارتی مبارزه با پولشویی؛ و

مبحث دوم: تدابیر جزایی مبارزه با پولشویی.

^۱ - جریده رسمی ماره: (۱۱۴۲) مؤرخ (۱) اسد سال ۱۳۹۳ هـ.ش.

مبحث اول: تدابیر وقایوی و نظارتی مبارزه با پول شویی:

در عصر حاضر مرتکبین جرم پول شویی بخاطر فرار از تعقیب عدلی از تخنیکهای پنهانکاری بسیار زیاد و پیچیده استفاده می نمایند. لهذا نظارت و کشف آن بدون همکاری مؤسسات مالی و بانکها و سایر اشخاصی که در ماده پنجم قانون جلوگیری از پول شویی به نام مراجع راپوردهنده یاد شده اند، میسر نیست. فقط زمانی این جرم به شکل مؤثر کشف و مورد تعقیب عدلی قرار گرفته می تواند که مراجع متذکره مسؤولیتهای شانرا به شکل درست انجام دهند مانند تثبیت هویت مشتریان، رایئه گزارش از معاملات بزرگ و معاملات مشکوک به مرکز تحلیل معاملات و راپورهای مالی (فنتراکا) .. وغیره. از طرف دیگر مراجع نظارتی چون دافغانستان بانک، اداره گمرکات، پولیس، مرکز تحلیل معاملات و راپورهای مالی وغیره اداراتی که مسؤولیتهای نظارتی دارند، نیز مکلف اند یک سلسله تدابیری را اتخاذ نمایند (مانند تدابیر مندرج ماده ۲۲ قانون جلوگیری از پول شویی) تا خلاها را تشخیص و مشکلات را مرفوع سازند. لذا بانکها، مؤسسات مالی و در برخی از موارد اشخاص حقیقی و حکمی که با معاملات مالی مستقیماً و یا به شکل غیر مستقیم تعامل دارند مکلف به اتخاذ تدابیر ویژه هستند مانند تثبیت هویت مشتریان، تأمین شفافیت در معاملات مالی، گزارش از معاملات مشکوک وغیره.

مطلب مذکور به این معنی است که نه تنها هویت مشتریان باید شناسایی شود بلکه در خصوص انواع معاملاتی که آنها انجام می دهند نیز اطلاع حاصل شود. این امر، غالباً تحت عنوان قاعده «مشری خویش را بشناسید» یاد می شود. با شناختن مشتریان، نهادهای مالی غالباً قادر خواهند بود که رفتارهای غیر معمول یا مشکوک که ممکن است نشانه ای بر پولشویی باشد را شناسایی نمایند. ماده پنجم قانون جلوگیری از پول شویی و عواید ناشی از جرایم، از یکعهده از مؤسسات مالی و تشبثات و حرفه های غیر مالی مشخص تابع احکام این قانون، نام برده است. نهاد های مذکور به عنوان مراجع گزارش دهنده می باشند و مکلف اند که تعهدات مندرج در این قانون را انجام دهند و تدابیر لازم را در این باره اتخاذ نمایند. بناءً در این مبحث نخست تدابیر وقایوی جلوگیری از پول شویی بررسی می گردد (گفتار اول) سپس تدابیر نظارتی مراجع نظارت کننده شرح می گردد (گفتار دوم).

گفتار اول: تدابیر وقایوی جلوگیری از پول شویی:

در این گفتار تدابیر ذیل بررسی می گردد: شفافیت در انتقال دارایی، عدم رعایت محرمانیت، منع فعالیت بانکهای مجازی، منع نگهداری حسابهای مجهول الهویت، ارزیابی خطرات، شنایایی مشتری، نظارت خاص از معاملات بزرگ و معاملات با کشورهای پرخطر، نظارت بر معاملات اشخاص متبارز سیاسی، حفظ اسناد، گزارش به واحد استخبارات مالی در رابطه به معاملات مشکوک، تنظیم امور داخلی مراجع راپور دهنده از طریق وضع مقررات، تفتیش داخلی، آموزش کارکنان وغیره.

مطلب اول: شفافیت در انتقال دارایی:

یکی از مهمترین تدابیر منع جلوگیری از پول شویی ردیابی انتقالات پول است. انتقال پول هرگاه از طریق سیستم های غیر رسمی انجام شود، حکومت نمی تواند نظارت نماید و بدینگونه مجرمین به آسانی می توانند دارایی های ناشی از جرم را از کشور به خارج و یا از خارج به داخل انتقال نمایند. بخاطر کنترل و نظارت بر انتقالات، پیشنهاد چهاردهم گروه فتنف توصیه می نماید که انتقال پول فقط از سوی مراجعی صورت گیرد که لیسنس دارند و تحت نظارت دولت قرار دارند و مکلفیتهای شانرا انجام می دهند. در همین راستا فقره ۱ ماده ۶ قانون جلوگیری از پول شویی صراحت دارد که:

« (۱) انتقال پول بیش از مبلغ تعیین شده در مقررۀ مربوطه، در داخل کشور یا از خارج به داخل کشور و یا عکس آن، از طریق مؤسسات مالی یا فراهم کنندگان خدمات انتقال پول، صورت می گیرد».

مؤسسات مالی در فقره ۱ ماده ۵ قانون پول شویی تعریف شده است. فراهم کنندگان خدمات پولی «شخصی است که در ارایه خدمات پولی مشغول می باشد»^۱. خدمات پولی « عبارت از عرضه خدمات انتقال پول، تبادلۀ اسعار و نقد سازی چک (تبدیل چک به پول نقد) می باشد»^۲.

۱ - بند ۵ ماده ۶ مقررۀ تنظیم فعالیت صرافان و فراهم کنندگان خدمات پولی، ۱۳۹۷.

۲ - همان، بند ۴ ماده ۶.

اما اگر ارزش دارایی کمتر از سقف معین باشد، افراد عادی نیز می توانند آنرا به شکل فیزیکی انتقال دهند. البته اگر ارزش دارایی زیاد باشد مکلف به ابلاغ مسؤولین گمرک خواهند بود. ماده هفتم قانون جلوگیری از پول شویی (۱۳۹۳) این موضوع را تنظیم نموده و ذیلاً مختصراً شرح می گردد.

انتقال پول از سوی اشخاص مختلف و به اشکال مختلف صورت می گیرد (الکترونیکی و فیزیکی). برای هر کدام آن مقررات خاص وجود دارد.

الف: انتقال فیزیکی دارایی توسط اشخاص حقیقی به خارج و داخل کشور:

۱. انتقال دارایی به خارج از کشور:

اشخاص حقیقی که از کشور خارج می شوند اگر سن شان بالاتر از ۱۸ سال باشد می توانند پول نقد و یا طلا و احجار کریمه به ارزش الی بیست هزار دالر آمریکایی را با خود و یا از طریق خدمات ترانسپورتی و یا پستی و غیره از کشور خارج سازند.^۱ پول بیشتر از این مقدار فقط از طریق مؤسسات مالی مجاز قابل انتقال است. هرگاه ارزش دارایی انتقال شده کمتر از ده هزار دالر آمریکایی باشد، نیاز نیست اظهارنامه مربوطه خانه پوری شود، ولی اگر مقدار آن بین ده هزار الی بیست هزار دالر باشد، انتقال دهنده مکلف است اظهارنامه را خانه پوری نماید و به کارکن گمرکات تسلیم نماید.^۲ این اظهار نامه در سه نقل تهیه می شود، یکی نزد انتقال دهنده و دوم نزد اداره گمرکات و سوم در خلال سه روز به واحد استخبارات مالی تسلیم می گردد.^۳ اداره گمرکات ضمن اینکه اصل اظهارنامه را به واحد استخبارات مالی ارسال می دارد، اما در اسرع وقت قبل از ارسال آن از طریق الکترونیک گزارش انتقال دارایی را به واحد استخبارات مالی ارسال می دارد.^۴ اداره گمرکات از صحت معلومات مندرج اظهارنامه اطمینان حاصل می نماید، و راجع به منبع دارایی از انتقال دهنده معلومات لازم را اخذ می

^۱ - تعدیل فقرة ۱ ماده ۵ مقررہ کنترول و راپور دهی انتقال پول، ۱۳۹۴ منتشره جریده رسمی شماره (۱۲۰۳).

^۲ - فقرة ۳ ماده ۵ مقررہ کنترول و راپور دهی انتقال پول، ۱۳۹۴.

^۳ - فقرة ۴ ماده ۷ مقررہ کنترول و راپور دهی انتقال پول، ۱۳۹۴.

^۴ - فقرة ۵ ماده ۶ مقررہ کنترول و راپور دهی انتقال پول، ۱۳۹۴.

نماید^۱. هرگاه انتقال دهنده راجع به دارایی و یا منشأ آن معلومات ارایه نکند و یا معلومات کذب ارایه نماید، و یا ظن پول شویی و یا ظن اینکه دارایی ناشی از جرم است نزد مامور گمرک ایجاد شود، مامور گمرکات دارایی ها را ضبط می نماید^۲. در حالت ارایه معلومات غلط و یا انتقال دارایی بیشتر از بیست هزار دالر و عدم ابلاغ مامور گمرک در رابطه به آن، افزون بر ضبط دارایی، انتقال دهنده «مکلف به پرداخت جریمه معادل ۱۵ فیصد مبلغ مورد انتقال می گردد»^۳. در صورت تکرار این جریمه به ۳۰٪ افزایش می یابد^۴.

قابل ذکر است که انتقال زیورات زینتی که عرفاً معمول است مانند طلای زینتی خانمها و غیره مجاز است و در مبلغ فوق محاسبه نمی شود^۵.

در صورتیکه سن انتقال دهنده کمتر از ۱۸ سال باشد، دارایی به ارزش الی ده هزار دالر آمریکایی را انتقال داده می تواند^۶.

۲. انتقال دارایی به داخل کشور:

الی ۲۵ دلو سال ۱۳۹۴ هیچ تفاوتی بین داخل ساختن پول به کشور و خارج ساختن آن وجود نداشت و احکام فوق در هردو مورد تطبیق می گردید چون قانون جلوگیری از پول شویی (۱۳۹۳) هیچ تفکیکی بین این دو حالت نکرده است و همچنان مقرره کنترل و راپور دهی انتقال پول (۱۳۹۴) برای هردو حالت

^۱ - فقره ۳ ماده ۷ قانون جلوگیری از پول شویی (۱۳۹۳) و فقره ۲ ماده ۶ مقرره کنترل و راپور دهی انتقال پول، ۱۳۹۴. قابل ذکر است که مقرره برخلاف قانون مامور گمرکات را مکلف به کسب معلومات در خصوص منشأ دارایی نکرده است بلکه گفته «در صورت ضرورت معلومات مقتضی را در مورد منشأ اقلام متذکره که اظهار یا کشف گردیده استف کسب نماید».

^۲ - فقره ۴ ماده ۷ قانون جلوگیری از پول شویی، ۱۳۹۳.

^۳ - فقره ۵ ماده ۸ تعدیل مقرره کنترل و راپور دهی انتقال پول، ۱۳۹۴. جریده رسمی شماره (۱۲۰۳).

^۴ - فقره ۶ ماده ۸ تعدیل مقرره کنترل و راپور دهی انتقال پول، ۱۳۹۴. جریده رسمی شماره (۱۲۰۳).

^۵ - تعدیل فقره ۱ ماده ۵ مقرره کنترل و راپور دهی انتقال پول، ۱۳۹۴. منتشره جریده رسمی شماره (۱۲۰۳).

^۶ - تعدیل فقره ۶ ماده ۶ مقرره کنترل و راپور دهی انتقال پول، ۱۳۹۴. در اصل مقرره این حکم مربوط به طفل بین ۱۵ و ۱۸ سال بود، اما متن تعدیل شده حد اقل سن را حذف نموده است.

حکم واحد را پیش بینی نموده بود. به تاریخ ۲۵ دلو سال ۱۳۹۴ مقررۀ فوق تعدیل گردید و به ماده پنجم آن فقرۀ چهارم به متن ذیل ایزاد گردید: « (۴) انتقال پول، اسعار، اسناد قابل معامله بی اسم، طلا یا سایر فلزات قیمتی یا احجار کریمه از خارج به داخل کشور مجاز بوده اداره گمرک از مقدار هویت حامل آن به ریاست عمومی امنیت ملی و واحد استخبارات مالی، اطلاع می دهد».

به اساس متن فوق، وارد کردن دارایی به کشور به هر مقداری که باشد مجاز است. هر چند هدف از این تعدیل تشویق جذب سرمایه به کشور است، اما ظاهراً این تساهل زمینه ورود سرمایه های سیاه را فراهم می کند و ضمناً خلاف ماده ۶ قانون جلوگیری از پول شویی است که صراحتاً انتقال پول بیش از مبلغ تعیین شده را به شکل مطلق در انحصار مؤسسات مالی یا فراهم کنندگان خدمات انتقال پول قرار داده است چه انتقال « در داخل کشور یا از خارج به داخل کشور و یا عکس آن» باشد. ناگفته پیداست که مقررۀ نمی تواند با قانون مخالفت نماید.

فعالیت شماره (۱۲)

سوال مباحثوی:

ماده ۶ قانون جلوگیری از پول شویی تصریح نموده است که هرگاه ارزش دارایی بیش از حد تعیین شده در مقررۀ باشد، فقط از طریق مؤسسات مالی یا فراهم کنندگان خدمات انتقال پول، دارایی انتقال می یابد چه این انتقال از خارج به داخل کشور باشد، و یا از داخل به خارج و یا انتقالات داخلی در کشور. مقررۀ کنترل و راپوردهی انتقال پول (۱۳۹۴) فقط از وارد نمودن دارایی به کشور و عکس آن صحبت نموده است و برای آن حد تعیین کرده است. از انتقالات داخلی دارایی هیچ چیزی نگفته است. از دیدگاه شما، آیا انتقال دارایی در داخل کشور به هر مقداری که باشد مجاز است؟ و آیا اشخاص عادی می توانند این انتقالات را انجام دهند؟

پاسخ احتمالی: ماده ۶ قانون جلوگیری، هرچند یک حکم عام را ذکر می نماید اما نظر به عنوان ماده می توان حکم آنرا منحصر به انتقالات الکترونیک پول نمود نه انتقال فیزیکی دارایی. به این اساس، انتقال فیزیکی دارایی در داخل کشور به هر مقداری که باشد مجاز و قانونی است.

آیا شما در قسمت این پاسخ موافق هستید و یا کدام نظر دیگر دارید؟

ب: انتقال الکترونیک پول:

به اساس بند ۹ ماده ۲ مقررۀ انتقال الکترونیک وجوه (۲۰۱۶) « انتقال الکترونیکی وجوه عبارت از هر نوع انتقال وجوه، به استثنای معامله فیزیکی چک، حواله یا اسناد کاغذی مشابه می باشد که از طریق ترمینل الکترونیکی، وسیله تلفونی، ترمینل مرکز فروش (POS)، ترمینل ارزش اطلاعات ذخیره شده، دبت کارت، ماشین اتومات صرافی (ATM)، تیپ مقناطیسی کمپیوتر یا سایر وسایل الکترونیکی که برای رهنمایی، فرمایش یا صدور اجازه به یک نهاد مالی برای دبت یا کرایت کردن یک حساب به کار برده می شود».

بانکها و مؤسسات پولی الکترونیک می توانند به انتقال الکترونیک پول اقدام ورزند. طبق فقره ۸ ماده ۶ قانون جلوگیری از پول شویی (۱۳۹۳) « امور مربوط به انتقالات الکترونیکی وجوه و تسویه حسابات بین مؤسسات بانکی توسط طرز العمل که از طرف دافغانستان بانک وضع می شود، تنظیم می گردد». مراد از طرز العمل مذکور مقررۀ انتقال الکترونیک وجوه (۲۰۱۶) است که در ۳۷ ماده تنظیم شده است. در کنار بانکها، مؤسسات پولی الکترونیک نیز می توانند با اخذ جواز از دافغانستان بانک به انتقال الکترونیکی پول اقدام ورزند. احکام این مؤسسات در مقررۀ جداگانه دیگری که در سال ۲۰۱۶ از سوی دافغانستان بانک در چهل ماده تنظیم و تصویب شده است تنظیم گردیده است. تا اکنون سه جهت این خدمات را ارایه می کنند^۱:

۱. کمپنی مخابراتی روشن از طریق ام پیسه (M. Paisa)

^۱ - <http://www.fintraca.gov.af/DA/EMI.html>

۲. کمپنی مخابراتی اتصالات از طریق ام حواله (M. Hawala)

۳. کمپنی مخابراتی افغان بیسیم از طریق مای منی (My-Money).

به اساس بند ۲ فقره ۱ ماده ۱۹ مقررۀ تنظیم فعالیت صرافان و فراهم کنندگان خدمات پولی (۱۳۹۷)، آنها نیز با اخذ جواز از دافغانستان بانک می توانند به انتقال الکترونیکی پول اقدام ورزند.

هرگاه مقدار انتقال الکترونیکی پول چه در یک قسط و یا دو قسطی که بین دو شخص در خلال دو روز کاری انجام شده باشد به مقدار ده هزار افغانی و یا بیشتر باشد، این معامله به نام «معامله بزرگ شناخته می شود» و انتقال دهنده مکلف است در اخیر هر ماه الی پنجم ماه آینده راجع به آن به واحد استخبارات مالی گزارش بدهد.^۱

مطلب دوم: رفع محرمت:

حفظ محرمت و اسرار نهاد و کارفرما و یا مشتری یکی از تعهدات کارمند و یا عرضه کنندگان اجناس و خدمات است. این تعهد در قرارداد، مقررات و لوائح نهادها و حتی در قوانین درج است.^۲ احیاناً این تعهد مانع کشف جرم پول شویی می گردد. بخاطر اینکه از این تعهد سوء استفاده صورت نگیرد، گروه فتف در پیشنهاد شماره ۹ خود توصیه نموده است تا کشورها اطمینان حاصل نمایند تا قوانین مرتبط به محرمت مانع تطبیق پیشنهادات و معیارهای (فتف) نگردد. از همین رو قانون جلوگیری از پول شویی مراجع راپور دهنده و مراجع نظارتی و مفتشین را مکلف به افشای معلومات و ارایه گزارش تا حدودی که قانون جلوگیری از پول شویی ایجاب می نماید کرده است و تصریح نموده است که اصل محرمت

^۱ - فقره ۴ ماده ۲۷ مقررۀ مؤسسات پولی الکترونیک (۲۰۱۶).

^۲ - به عنوان مثال بخش سوم (۹، ۳، ۱) مقررۀ مؤسسه فعالیت های ممنوعه و مجاز مؤسسات بانکی تصریح نموده است که "أ) مدیران برحال و اسبق (اعضای هیأت نظار، هیأت اجرائیه و کمیته بررسی) و کارکنان مؤسسه بانکی اجازه نداند تا معلومات را که در جریان خدمت خویش در مؤسسه بانکی بدست آورده اند، به سایر مردم افشاء و یا آنرا برای منفعت شخصی خود استفاده کنند....". فقرات بعدی این ماده حالات جواز افشای معلومات را شرح می کند.

هیچگاه عذر پنداشته نمی شود که مراجع متذکره از رایۀ معلومات اجتناب نمایند. ماده هفتم قانون جلوگیری از پول شویی در این زمینه چنین صراحت دارد:

« مراجع راپور دهنده، مراجع ذیصلاح نظارتی و مفتشین داخلی و بیرونی مکلف اند، بدون در نظر داشت مسؤولیت شان مبنی بر حفظ اسرار بانکی، یا مسلکی که مطابق اسناد تقنینی مربوط یا به نحو دیگری به آنها تفویض گردیده باشد، احکام این قانون را رعایت نمایند».

قابل ذکر است که به اساس جزء ۲ فقره ۱ ماده ۵ قانون مذکور، یکی از مراجع راپور دهنده حقوق دان است که معاملات را در عرصه های معین مندرج این جزء ترتیب ویا اجرا ویا در آن وساطت می نمایند. البته اگر حقوقدان به حیث وکیل مدافع فعالیت می نمود، موصوف مکلف به افشای معلومات حاصله از مؤکل خود نیست (ماده ۲۰ قانون جلوگیری از پول شویی). فقط در این مورد است که اصل محرمیت مرجع دانسته شده است زیرا بدون آن اعتماد بین وکیل و مؤکل از بین می رود و سبب می شود که مظنونین و متهمین جرایم پول شویی از انتخاب وکیل مدافع خود داری نمایند و بدینگونه عدالت خدشه دار می شود.

مطلب سوم: ممنوعیت فعالیت بانکهای مجازی:

به اساس بند ۲۲ فقره ۱ ماده ۳ قانون جلوگیری از پول شویی (۱۳۹۳) «بانک مجازی بانکی است که در کشوری که در آن تأسیس شده یا جواز اخذ نموده حضور فزیکتی نداشته و به یک گروپ مالی که تحت نظارت توحیدی مؤثر قرار دارد، وابسته نباشد».

این بانکها اکثراً به منظور فعالیتهای پول شویی تأسیس و مورد استفاده قرار می گیرند، از اینرو یکی از تدابیر جلوگیری از پول شویی این است که دولتها برای آنها حق فعالیت را ندهند و افزون بر آن برای اتباع خود وکسانیکه در کشور خدمات مالی ارایه می کنند اجازه داشتن رابطه با چنین بانک ها را ندهند. به همین اساس ماده ۹ قانون جلوگیری از پول شویی تصریح نموده است که:

« (۱) تأسیس یا حفظ بانک های مجازی در کشور جواز ندارد.

(۲) مؤسسات مالی مکلف اند از برقراری یا ادامه روابط تجارتي با بانک های مجازی امتناع نمایند.

(۳) مؤسسات مالی مکلف اند از برقراری و ادامه روابط تجارتي با مؤسسه مالی خدمت گیرنده در کشور خارجی که اجازه استفاده از حسابات خود را به بانک مجازی می دهد، امتناع نمایند.

مطلب چهارم: ممنوعیت نگهداری حسابات مجهول الهویه:

بعد از اینکه کشورها حسابات بانکی را تحت نظارت جدی قرار دادند تا افزایش و کاهش پول در حسابات مذکور و منابع آنرا مشخص نمایند و پولهای ناشی از جرم را ردیابی کنند، مجرمین تلاش نمودند تا حسابات متعدد به نامهای مختلف ایجاد نمایند و بدینگونه یک مبلغ بزرگ را قطعه قطعه نموده عوض یک حساب در چندین حساب به ودیعه بگذارند تا از تدابیر نظارتی فرار نمایند. روی همین سبب، گروه فتنه در پیشنهاد شماره ۱۴ کشورها را توصیه نموده است تا این حسابات را تشخیص و تدابیر ویژه را بخاطر ممانعت از آن اتخاذ نمایند. به همین اساس قانون پول شویی در ماده دهم خود تصریح نموده است که: «(۱) مراجع راپور دهنده نمی توانند، حسابات مجهول الهویه یا حساباتی را که به نامهای غیر واقعی افتتاح شده باشد، نگهداری نمایند. (۲) مراجع راپور دهنده مکلف اند حسابات مندرج فقره (۱) این ماده را مسدود و به مراجع ذیصلاح راپور ارایه نمایند».

مطلب پنجم: ارزیابی خطرات:

به اساس پیشنهاد اول گروه کاری اقدامات مالی (فتف) کشورها مکلف اند در سطح ملی خطراتی را که از ناحیه پول شویی و تمویل تروریزم جامعه را تهدید می کند ارزیابی، تشخیص و علیه آن تدابیر لازم اتخاذ نمایند. و ضمناً مراجع راپوردهنده را مکلف سازند تا آنها نیز چنین ارزیابی را انجام دهند. پیشنهاد چهاردهم نیز مراجع راپور دهنده را مکلف به ارزیابی خطرات و تشخیص هویت واقعی مشتریان می سازد. قابل ذکر است که گروه کاری فتف افزون بر پیشنهادات چهل جمع نه (۹+۴۰) یاد داشتهای تفسیری این پیشنهادات را نیز تنظیم نموده است. یاد داشت تفسیری اصل اول و چهاردهم به تفصیل شیوه ارزیابی خطرات بالا و پایین را هم برای کشورها و هم برای مؤسسات مالی و سایر مراجع راپور دهنده به تفصیل شرح نموده است. پیشنهادات و یاد داشتهای تفسیری جمعاً الزام آور است و هردو به

نام معیارهای گروه اقدامات مالی (فتف) نامیده می شود. قوانین ومقررات افغانستان در روشنایی پیشنهادات و یادداشت‌های تفسیری آن تنظیم شده است.

به همین اساس ماده ۱۱ قانون جلوگیری از پول شویی مراجع راپور دهنده را مکلف ساخته است تا معاملات شانرا با مشتریان مورد ارزیابی قرار داده خطرات احتمالی وقوع جرم پول شویی و تمویل تروریزم را ارزیابی، تشخیص و حسب حالات تدابیر شدید و یا مقدماتی تشخیص هویت مشتریان را عملی نمایند.

ضمیمه سوم مقررۀ مسؤولیتها و اقدامات بازدارنده علیه پول شویی و تمویل تروریزم (۲۰۱۶)، حالات خطرات بالا و پایین جرم پول شویی رامطابق با یادداشت تفسیری اصل چهاردهم گروه اقدامات مالی (فتف)، تنظیم نموده است. به اساس آن عوامل خطر از لحاظ مشتری، نوع کشور و موقعیت جغرافیایی، از لحاظ تولیدات، خدمات و کانال های تحویل دهی تشخیص شده می تواند. به عنوان مثال، یکی از عوامل خطر مرتبط به مشتری عبارت است از « رابطه تجارتي که در شرایط غیر معمول بر قرار باشد(مثلاً فاصله زیاد جغرافیای واضح نشده میان مؤسسه مالی ومشتری)»^۱ وجود داشته باشد. هرگاه خطرات بالا باشد، تدابیر شدید تشخیص و تثبیت هویت مشتری اعمال می گردد و در صورتیکه خطر اندک باشد تدابیر مقدماتی عملی می گردد.^۲

مقررۀ تنظیم فعالیت صرافان وفراهم کنندگان خدمات پولی در فقره ۲ ماده ۳۰ ده حالتی را مشخص نموده است که نشانه خطر بالا ویا جدی است اما خطر منحصر به این ده حالت نیست و فراهم کنندگان خدمات مالی را مکلف ساخته است تا در این حالات تدابیر شدید تشخیص هویت را عملی نمایند. این حالات عبارت است از: « ۱. مشتری غیر ساکن افغانستان باشد؛ ۲. اشخاص متبازر سیاسی و مشتریانی که با اشخاص متبازر سیاسی ارتباط داشته باشد؛ ۳. معاملات غیر معمول و مغلق که توجیه اقتصادی نداشته باشد؛ ۴. در حالت که ظن پول شویی و تمویل تروریزم موجود باشد؛ ۵.

^۱ - بند الف ضمیمه سوم مقررۀ مسؤولیتها و اقدامات بازدارنده علیه پول شویی و تمویل تروریزم(۲۰۱۶).

^۲ - فقره ۲ و ۳ ماده ۱۱ قانون جلوگیری از پول شویی(۱۳۹۳).

مشتریان که دارایی شخصی خیلی زیاد داشته و یا منابع دابایی ها یا عواید آنها مشخص نمی باشد؛ ۶. دریافت پول از منابع نامعلوم و جناح های سومی غیر مرتبط صورت گیرد؛ ۷. فعالیت هائیکه بخش اعظم معاملات شان با پول نقد بوده و یا در معرض خطر پول شویی و تمویل تروریزم قرار داشته باشد؛ ۸. تجارت ها و فعالیت های که از طرف د افغانستان بانک، مرکز تحلیل معاملات و راپور های مالی افغانستان، گروه اقدامات مالی (FAFT)، دارای خطر بلند پول شویی و تمویل تروریزم شناسایی گردد؛ ۹. معاملات که با کشور های که از طرف د افغانستان بانک، مرکز تحلیل معاملات و راپور های مالی افغانستان و سایر نهادها و منابع معتبر به حیث کشورهای دارای خطر بلند یا دارای سطح بلند فساد اداری و فعالیت های جرمی می باشد. ۱۰. کشورهای که از طرف سازمان ملل متحد بالای آنها تعزیرات وضع گردیده است». قابل ذکر است که واحد استخبارات مالی افغانستان که به نام مرکز تحلیل معاملات و راپور های مالی افغانستان شناخته می شود لست کشورها، نهادها و اشخاصی را که برقراری معاملات اقتصادی با آنها ممنوع و یا توأم با خطر بالا است در سایت خود نشر می کند. فقره سوم مقررۀ فوق الذکر حالاتی را لست نموده است که خطر در آن جدی نیست و تدابیر مقدماتی تشخیص هویت مشتریان در آن کفایت می نماید.

تدابیر شدید و مقدماتی تثبیت هویت مشتریان حسب نوع معامله بی که انجام می شود متفاوت است. مثلاً در حالت انتقال پول فقره های ۴ و ۵ ماده ۲۹ مقررۀ تنظیم فعالیت صرافان و فراهم کنندگان خدمات پولی تدابیر مقدماتی را شرح نموده است. تدابیر مقدماتی شامل کسب حد اقل معلومات در جهت تثبیت هویت مشتری می باشد. این تدابیر حسب میزان پول فرق می کند. مثلاً در صورتیکه مقدار پول انتقال شده معادل یا کمتر از بیست و پنج هزار افغانی باشد تدابیر مقدماتی ذیل اتخاذ می شود: در صورتی که شخص حقیقی باشد: نام مکمل مشتری، شغل و آدرس و شماره تماس وی. هرگاه مشتری شخص حکمی باشد نام و آدرس مکمل شرکت، مؤسسه یا شخص حکمی، شهرت شخص صلاحیت دار اجرای معامله^۱. در صورتیکه مقدار پول بیشتر از بیست و پنج هزار تا پنج صد هزار افغانی یا معادل

^۱ - فقره ۴ ماده ۲۹ مقررۀ تنظیم فعالیت های صرافان و فراهم کنندگان خدمات پولی (۲۰۱۶).

آن باشد، بخاطر تثبیت هویت اشخاص حقیقی معلومات ذیل کسب می شود: ا- نام مکمل مشتری؛ ب- شغل و آدرس؛ ت- کاپی تذکره یا پاسپورت معتبر؛ ث- شماره تماس. و اگر شخص حکمی باشد: ا- نام و آدرس مکمل شخص حکمی؛ ب- شهرت شخص صلاحیت دار اجرای معامله؛ و ت- کاپی جواز فعالیت معتبر^۱.

در صورتیکه مقدار پول بیش از پنج صد هزار باشد و یا خطر پول شویی جدی باشد، و یا مشتری مربوط یکی از کشورهای پر خطر باشد، تدابیر شدید شناسایی مشتری اتخاذ می گردد. در حالت تدابیر شدید افزون بر معلومات فوق الذکر معلومات اضافی اخذ می گردد مانند: مقدار دارایی مشتری، معلومات راجع به منابع وجوه و اسناد کمکی و حمایتی آن، دلایل و اهداف معامله و کسب اسناد حمایتی در زمینه و تثبیت و تأیید هویت مشتری با استفاده از مدارک و معلومات موجود از منابع معتبر^۲. اگر مشتری شخص حکمی باشد، علاوه بر معلومات فوق در رابطه به شخص حکمی، اقدامات آتی نیز صورت می گیرد: «ا- شناخت مالکین واقعی مشتری؛ ب- شناخت ماهیت تجارت و فعالیت مشتری؛ ت- شهرت سهامداران و مسؤولین کلیدی شرکت...؛ ث- سند یا تصدیق نامه پرداخت مالیات شرکت؛ ج- صورت حسابات مالی تفتیش شده (در صورت موجودیت)؛ ح- تثبیت تأیید هویت مشتری و مالکین واقعی آن با استفاده از مدارک و معلومات موجود از منابع معتبر».

مطلب ششم: اصل شناسایی مشتری:

یکی از اصول و پیشنهادات گروه اقدامات مالی (فتف) شناسایی مشتری است که به اصل «KYC» شهرت دارد یعنی «Know your customer» به این معنی که «مشتری خود را بشناسید». ذیلاً مفهوم و اجراءات شناسایی مشتری مختصراً شرح می گردد:

^۱ - همان فقرة ۵.

^۲ - فقرة ۶ ماده ۲۹ مقررۃ تنظیم فعالیت صرافان، ۲۰۱۶.

الف: مفهوم اصل شناسایی مشتری:

مراد از شناسایی مشتری این است که مراجع راپور دهنده (بانکها، صرافان، حواله داران، ...) هویت اصلی مشتریان خویش را مشخص نمایند چه شخص حقیقی باشند و یا حکمی تا کسی به نام مستعار و هویت جعلی و یا اشخاص حکمی مجازی و خیالی با آنها طرف معاملات تجارتي قرار نگیرند. افزون بر تشخیص هویت، باید در خصوص منشأ دارایی های آنها معلومات لازم کسب نمایند تا اطمینان حاصل شود که دارایی ها منبع جرمی ندارد و مالکان آنها در جرم پول شویی سهیم نیستند. پس شناسایی مشتری به معنی شناخت نام مشتری نیست، بلکه به معنی داشتن معلومات کافی در خصوص هویت اصلی مشتری و دارایی های وی می باشد. قسمیکه در مطلب پنجم این مبحث شرح گردید، میزان شناخت از مشتری حسب میزان خطر و حجم معامله مالی که با آنها صورت می گیرد و حتی نوع معامله که تبادلۀ اسعار است و یا انتقال پول و غیره متفاوت است. هرگاه خطر پول شویی بیشتر باشد و یا معاملات انجام شده بزرگ باشد، شناخت بیشتر در خصوص مشتری لازمی است اما اگر معاملات کوچک باشد و خطر پول شویی منتفی و یا جدی نباشد، حد اقل شناخت کافی است. به اساس این اصل مراجع راپور دهنده مثلاً یک بانک، صراف و یا یک حواله دار، باید رویکرد مناسبی را در مورد شناخت هویت واقعی مشتری خود اتخاذ نماید و اطمینان حاصل نماید با کسانی که معاملات تجارتي انجام می دهد در جرایم مالی سهم ندارند و دارایی های شان ناشی از جرم نیست. به منظور دستیابی به هدف فوق، بانک ها و صراف ها باید تدابیر ذیل را اتخاذ نمایند:

۱. شناسایی و بررسی تمامی مشتریان، چپ مشتریان دائمی و چپ موقتی، و مالکان ذینفع، بطور مداوم و برطبق قواعد حاکم بر افتتاح حساب بانکی و اصول راهنماها.
۲. شناسایی و بررسی افراد ذینفع، مالکان اصلی تمامی معاملاتی که از سوی مشتریان انجام می شوند، تاحدی که از فهم و درک کامل آنها اطمینان حاصل گردد.
۳. ارزیابی خطرات مرتبط با انواع مختلفی از مشتریان و اتخاذ تدابیر لازم برای احراز شرایط مورد نیاز، جهت شناسایی و بررسی مشتریان و مالکان ذینفع.

۴. اتخاذ تدابیر مناسب برای تضمین به روز ساختن دوامدار شرایط لازم، جهت شناسایی و بررسی مالکان ذینفع و مشتریان.
۵. پیگیری تغییرات به وجود آمده در هویت مشتریان و مالکان ذینفع و اتخاذ تصمیم لازم جهت کنترل و نظارت بر آنها.
۶. ثبت و ضبط هویت مشتریان و مالکان ذینفع، از سوی مسئول صلاحیت دار، در مطابقت با قانون جلوگیری از پولشویی و عواید ناشی از جرم، و دیگر اسناد و اوامر مربوط.
۷. درخواست تصدیق هویت مشتری و مالکان ذینفع، از مراجع اعتبار دهنده و کنترل کننده.

ب: حالات جدی شناسایی مشتری:

شنایابی مشتری در تمام احوال یک امر لازمی است اما طبق فقره ۱ ماده ۱۲ قانون جلوگیری از پول شویی، در حالات ذیل جدی تر است:

۱. « قبل یا حین افتتاح حساب یا بر قرار رابطه تجارتي با اشخاص.
۲. حین اجرای معاملات غیر منظم، معاملات دارای مبلغ بیش از نصاب تعیین شده و حین اجرای انتقال الکترونیکی پول بیش از نصاب تعیین شده در مقرره مربوط.
۳. در حالیکه ظن پول شویی یا تمویل تروریزم مطرح باشد.
۴. در حالیکه به صحت یا کافی بودن اطلاعات بدست آمده از هویت مشتری، یقین حاصل نه شده باشد».

افزون بر موارد فوق زمانیکه معامله بزرگ باشد، و یا مشتری در یکی از کشورهای پر خطر باشد (ماده ۱۴ قانون جلوگیری از پول شویی) و یا مشتری شخص متبارز سیاسی و یا اعضای خانواده وی باشد (ماده ۱۵ قانون جلوگیری از پول شویی) و یا معامله مشکوک باشد (ماده ۱۸ قانون جلوگیری از پول شویی)

ویا یکی از موارد ده گانه مندرج فقره ۲ ماده ۳۰ مقررۀ تنظیم فعالیت صرافان و فراهم کنندگان خدمات پولی موجود باشد، شناسایی مشتری حتمی است.^۱

جدی خواندن شناسایی در موارد فوق توسط مقنن، به این معنی است که تخطی کننده با مؤیدات جدی تر مندرج ماده ۲۴ قانون جلوگیری از پول شویی مواجه خواهد شد. ماده ۳۰ مقررۀ مسؤولیتها و اقدامات بازدارنده علیه پول شویی و تمویل تروریزم (۲۰۱۶) در بند ۳ تصریح نموده است که «ناکامی در شناسایی درست مشتریان» یکی از مواردی است که مراجع راپور دهنده را مواجه به مؤیدات مندرج ماده ۲۴ قانون جلوگیری از پول شویی می سازد. قابل ذکر است که قبل از نافذ شدن کود جزا، عدم شناسایی مشتری جرم بود، اما با نافذ شدن کود جزا تخطی از شناسایی مشتری دیگر جرم نیست. زیرا کود جزا احکام جرم و جزای قانون جلو گیری از پول شویی را لغو نموده است، و در مقابل تمام جرایم را در کود جزا انتقال نداده است. مثلاً به اساس قانون جلوگیری از پول شویی تخطی از احکام فصل دوم قانون جلوگیری پول شویی جرم تلقی شده بود. تمام تدابیر بشمول شناسایی مشتری در فصل دوم قانون مذکور ذکر است. به این اساس عدم رعایت آن مؤیدۀ جزایی در قبال داشت، اما در کود جزا فقط برخی از این موارد انتقال یافته است.^۲

ب : پروسۀ شناسایی مشتری:

شناسایی مشتری یک پروسۀ مستمر است. هم قبل از بازکردن حساب و یا برقراری معاملات اقتصادی وهم در جریان و یا حتی بعد از آن. در برخی از موارد که وضعیت جدی نباشد، مؤسسات مالی می توانند پروسۀ شناسایی مشتری را به بعد از انجام روابط تجارتي موکول نمایند به این معنی که می توانند بدون تکمیل پروسیجر شناسایی مشتری روابط تجارتي برقرار نمایند.^۳

^۱ - این موارد در مطلب پنجم این گفتار به تفصیل ذکر شد. مراجعه شود به ص .

^۲ - نصیر الله خالد، جرایم تطهیر پول در نظام حقوقی افغانستان، ص ۴۹.

^۳ - ماده ۱۲ مقررۀ مسؤولیتها و اقدامات بازدارنده علیه پول شویی و تمویل تروریزم موارد آنرا مشخص نموده است.

در آغاز مراجع راپور دهنده مکلف اند در روشنایی ارزیابی خطراتی که انجام داده اند تشخیص دهند که مشتری شان در کدام کتگوری قرار دارد اگر میزان خطر پایین باشد، حسب تشریحاتی که در مطلب پنجم صورت گرفت به ارزیابی مقدماتی اکتفا صورت می گیرد. ممکن بعد از بازکردن حساب و یا برقراری رابطه اقتصادی بعداً مراجع راپوردهنده در قسمت معاملات مشتری شان مشکوک شوند طوری که ظن پول شویی نزد شان موجود گردد، اینجاست که به شناسایی مشتری شان ادامه می دهند و معلومات بیشتر را راجع به وی و دارایی و معاملات اقتصادی وی کسب می نمایند. شناسایی به دو نوع انجام می شود:

۱. شناسایی عادی (تدابیر مقدماتی شناسایی مشتری): از این روش در مواردی استفاده می شود که ارزش معامله اندک باشد و خطر پایین باشد.

۲. شناسایی همه جانبه (تدابیر شدید شناسایی مشتری): از این روش در مواردی استفاده می شود که میزان خطر بالا باشد و یا ارزش معامله بزرگ باشد.

شناسایی اشخاص حقیقی و حکمی متفاوت است.

همچنین، بانک ها و صرافان، باید هویت مشتریان و مالکان ذینفع را، با توجه به اسناد هویتی قانونی شان، تثبیت نمایند. این کار باید در آغاز افتتاح حساب یا در هنگام انجام مبادلات بانکی، چي از سوی خود شخص یا نماینده وی باشد، صورت گیرد.

بانک ها و صرافان، باید اسناد رسمی اشخاص حکمی را که بیانگر هویت آنها که شامل نام، آدرس، نام و آدرس مالکان آنها، مدیران و هر نوع معلومات مورد نیاز دیگری راجع به آنها باشد، را بررسی بیشتری نمایند.

ماده دوازدهم قانون جلوگیری از پولشویی و عواید ناشی از جرایم، راجع به تشخیص و تثبیت هویت مشتریان چنین تصریح می دارد:

«(۱) مرجع راپور دهنده مکلف است، هویت مشتریان خود را در همه حالات به خصوص در احوال ذیل تشخیص و تثبیت نماید:

۱- قبل یا حین افتتاح حساب یا برقراری رابطه تجارتي با اشخاص.

۲- حین اجرای معاملات غیر منظم، معاملات دارای مبلغ بیش از نصاب تعیین شده و حین اجرای انتقال الکترونیکی پول بیش از نصاب تعیین شده در مقررۀ مربوط.

۳- درحالیکه ظن پول شویی یا تمویل تروریزم مطرح باشد.

۴- درحالی که به صحت یا کافی بودن اطلاعات به دست آمده از هویت مشتری، یقین حاصل نه شده باشد.

(۲) هویت شخص حقیقی بر اساس اصل تذکره تابعیت یا پاسپورت دارای اعتبار قانونی یا سایر اسناد مثبت هویت که طرزالعمل های مربوط آن را به رسمیت شناخته باشد، تعیین می گردد و کاپی یا ریکارد آن نزد مرجع راپور دهنده حفظ می گردد.

(۳) هویت شخص حکمی به اساس تصدیق نامه ثبت، جواز معتبر یا اساس نامه شرکت یا سند دیگری مندرج در مقررۀ مربوط که مصدق ثبت قانونی و موجودیت واقعی چنین شخص در زمان تعیین هویت باشد، تثبیت می گردد، علاوه تا شخص حکمی مکلف است اسناد مالکیت مالکین و ساختار ملکیتی شرکت را ارایه نموده و مراجع راپور دهنده تدابیر لازمه را جهت تثبیت مالکیت شخص حکمی اتخاذ و کاپی یا ریکارد اسناد مذکور را حفظ نمایند.

(۴) هویت سیستم های ترتیبات حقوقی که به نمایندگی از سایر اشخاص حساب را تصفیه، نگهداری یا انتقال می دهند یا درحساب ذینفع می باشند، از طریق مطالبه و تصدیق نام هیئت اماناء، تصفیه کننده گان و اشخاص ذینفع و همچنین مراجعی که سیستم حقوقی را تنظیم می نمایند، اشخاص موظف در پست های مدیریتی آن و سایر اسناد مندرج در مقررۀ مربوط، تثبیت می گردد.

(۵) مرجع راپور دهنده مکلف است، حین تطبیق احکام مندرج فقره (۱) این ماده در رابطه به تشخیص و تثبیت هویت مشتریان، صلاحیت اشخاصی را که از جانب مشتری نمایندگی می نمایند، بررسی کند.

(۶) مرجع راپور دهنده مکلف به اتخاذ تدابیر ذیل می باشد:

۱- تشخیص و تثبیت مالک اصلی، طوریکه قناعت در مورد تشخیص موصوف فراهم گردد.

۲- اتخاذ تدابیر مقتضی جهت تشخیص ساختار مالکیت و کنترل شرکت توسط مشتری.

۳- کسب معلومات در مورد هدف و ماهیت هریک از روابط تجارتي عندالاقضاء.

۴- تطبیق دوامدار تدابیر تشخیص و تثبیت ماهیت رابطه تجارتي و اجرای بررسی معاملات انجام شده در طول مدت دوام چنین رابطه تجارتي به منظور حصول اطمینان از مطابقت چنین معاملات با معلومات مراجع راپوردهنده در مورد مشتری، تجارت، جزئیات و میزان خطر و منبع وجوه.

۵- تشخیص و تثبیت هویت مشتری در رابطه به یک معامله غیر منظم که مبلغ آن به تنهایی از حد تعیین شده در مقرر مربوط تجاوز نموده، ولی این معامله یک بخش از معاملات به هم پیوسته ای باشد که ارزش مجموعی آن از حد معینه بیشتر باشد.

(۷) مرجع راپور دهنده مکلف است، تدابیر مربوط به تثبیت هویت مشتریان را با نظر داشت خطرات و اهمیت آن در مورد تمام مشتریان موجود و جدید عملی نماید. مرجع راپور دهنده مکلف است تدابیر تثبیت هویت مشتریان موجود را به اسرع وقت عملی نماید.

(۸) مرجع راپور دهنده مکلف است نوعیت و حدود تدابیر تثبیت هویت مشتریان را متناسب با میزان حساسیت خطر تطبیق نماید.

(۹) در احوالی که درجه خطر به بالاترین حد تشخیص گردد، مرجع راپوردهنده مکلف است، تدابیر شدید تثبیت هویت مشتریان را که توسط مرجع نظارتي ذیصلاح تعیین می گردد، تطبیق نماید.

(۱۰) مرجع راپور دهنده در صورتی می تواند به تدابیر مربوط به تثبیت هویت مشتریان از جانب شخص ثالث اعتبار نماید که در مطابقت با احکام این قانون و مقرره مربوطه اتخاذ گردیده باشد.

(۱۱) مرجع نظارت کننده می تواند طبق طرزالعمل مربوط، شرایطی را مشخص سازد که مرجع راپور دهنده تطبیق تدابیر تثبیت هویت مشتریان را الی بعد از ایجاد رابطه تجارتي یا اجرای معامله، معطل قرار دهد.

(۱۲) مرجع راپور دهنده مکلف است، تدابیر مشخص و کافی را بر اساس احکام قانون جهت بررسی خطرات ناشی از جرایم پول شویی و تمویل تروریزم در رابطه به افتتاح حساب، ایجاد رابطه تجارتي و اجرای معامله با مشتری که حضور فیزیکی وی جهت تثبیت هویت اش میسر نباشد، اتخاذ نماید.

(۱۳) مرجع راپوردهنده مکلف است تدابیر شدید تشخیص و تثبیت هویت مشتریان را درمورد روابط تجارتي و انجام معاملات با اشخاص یا مؤسسات مالی کشورهایی که طبق حکم ماده چهاردهم این قانون دارای خطر زیاد یا جدی تشخیص شده اند، تطبیق نمایند.

(۱۴) مرجع راپوردهنده مکلف است، تا در رابطه با بیمه حیات یا سایر فعالیت های تجارتي مرتبط با بیمه سرمایه گذاری که توسط مؤسسات بیمه ارایه می شود، تدابیر اضافی ذیل را درخصوص تشخیص و تثبیت نفع گیرنده بیمه حیات و سایر بیمه نامه های مرتبط به سایر سرمایه گذاری ها، بلافاصله بعد از تشخیص و تعیین نفع گیرنده اتخاذ نماید:

- اخذ نام شخص حقیقی، حکمی یا سیستم ترتیبات حقوقی که به حیث نفع گیرنده بیمه معرفی شده است.

- اخذ معلومات کافی در رابطه با شخصی که بر اساس رابطه قرابت زوجیت، اصول و فروع و قرابت الی درجه دوم، نفع گیرنده ای بیمه شمرده می شوند یا شخصی که بر اساس سند شرعی یا قانونی به حیث نفع گیرنده بیمه تلقی می شوند.

(۱۵) گروه مالی مکلف است تا برنامه های مقتضی به شمول پالیسی ها و طرز العمل های تبادلہ معلومات در سطح گروه را جهت مبارزه با پولشویی و تمویل تروریزم تطبیق نماید.

(۱۶) مؤسسات مالی مکلف اند اطمینان حاصل نمایند که فروع خارجی شان و نیز شرکت های تابع که در آن مالکیت اعظمی را دارا می باشند، تدابیر مبارزه علیه پولشویی و تمویل تروریزم را در مطابقت با مکلفیت های کشور متبوع خود در زمینه تطبیق سفارشات گروه کاری اقدامات مالی، اجراء می نمایند.

فعالیت شماره (۱۳)

سوال مباحثوی:

در صورتیکه مشتری از ارایه معلومات به مراجع راپور دهنده امتناع ورزد، مراجع راپور دهنده کدام اقداماتی را باید انجام دهند؟ و طبق کدام مواد قانون؟

پاسخ احتمالی:

مراجع راپور دهنده باید بلافاصله رابطه خود را با چنین مشتری قطع نماید و از موضوع به مرکز تحلیل معاملات و راپورهای مالی گزارش بدهد. (ماده ۱۵ مقررہ مسؤولیتها و اقدامات بازدارنده علیه پول شویی و تمویل تروریزم، ۲۰۱۶).

ج: تشخیص هویت مشتری هنگام تبادلہ اسعار:

فراهم کنندگان خدمات مالی و صرافان هنگام تبادلہ اسعار هویت مشتریان شان را به گونه ذیل شناسایی می نمایند^۱:

^۱ - ماده ۳۵ مقررہ تنظیم فعالیت صرافان و فراهم کنندگان خدمات پولی.

- هرگاه مبلغ کمتر از پنج صد هزار افغانی و یا معادل آن باشد، اسم مکمل مشتری و شماره تماس وی اخذ می گردد.
- هرگاه مبلغ بیشتر از مقدار فوق الی یک ملیون افغانی و یا معادل آن باشد، اسم مکمل مشتری، آدرس مشتری، نرخ تبادل و تاریخ آن ثبت می گردد.
- هرگاه مبلغ بیشتر از آن باشد، افزون بر معلومات فوق هدف تبادل، منبع اسعار، کاپی تذکره یا پاسپورت معتبر مطابق اصل اخذ می گردد.

ج: شیوه های شناسایی هویت:

برای شناسایی یک شخص، شیوه های مختلفی وجود دارد. از جمله چهار شیوه ذیل می تواند قابل استفاده باشد:

۱. از طریق ثبت احوال نفوس:

راجع به خصوصیات مائند جنسیت، سن، قومیت، تعداد خانواده و وضعیت شغلی، از طریق اسناد ثبت احوال نفوس می توان معلومات دقیق تری به دست آورد. البته تذکر این امر لازم است که نمی توان صرفاً بر اساس قومیت، لسان یا نژاد یک شخص، راجع به وی قضاوت نمود. گاهی قضاوت بر مبنای این خصوصیات، در مورد افراد، تبعیض آمیز خوانده شده است. به همین دلیل، طبقه بندی افراد بر مبنای فوق، در امریکای شمالی تحقیر آمیز دانسته شده است.

۲. انگیزه های مادی (سود و منفعت):

گاهی اوقات، هدف افراد از انجام برخی کارها را، از انگیزه های مادی آنها می توان به دست آورد. میزان سود یا منفعتی که فرد یاد شده از کار مربوط به دست می آورد. به عبارت دیگر این که بررسی شود وی در کار یاد شده به دنبال چی هدف و چه نوع منفعت مادی می باشد. البته شناخت افراد از این طریق و قضاوت درست براین مبنای دشوار است.

۳. شیوه زندگی:

گاهی شیوه زندگی افراد نشانگر خصوصیات شخصیتی آنهاست. بطور مثال، نوع سفرهای آنان، اشیاء و خدماتی که استفاده می کنند و می خواهند به دست آورند. طریق مذکور از این نظر مفید است که شیوه به دست آوردن پول توسط فرد و نوع و چگونگی مصارف آن را مشخص می سازد.

۴. نوع رفتارها:

در ارتباط با مؤسسات مالی. به این معنا که بر اساس اطلاعات موجود در مورد اعمال انجام شده از سوی فرد صاحب حساب، مانند طول مدت زمان ارتباط با بانک، شیوه های پرداخت و دریافت پول، تعلقات به گروه های سیاسی، مذهبی و سایر گروه ها و امثال آن، می توان شخصیت یک فرد را شناخت که آیا امکان دارد وی با جرم پولشویی مرتبط باشد یا نه. چون رفتارهای گذشته و حال یک فرد بهترین دلیل برای پیش بینی رفتارهای آینده وی می تواند باشد.

البته برای مقابله با پولشویی، کسب این شناخت ها بسیار مفید است، اما امکان اشتباه هم در آن زیاد است. به همین خاطر غالباً قضاوت در این باره مشکل است.

فعالیت شماره (۱۴)

قضیه فرضی:

سما به عنوان یک کارمند اسیستانت، در یک شرکت خصوصی در شهر کابل کار می کند. وی از سوی روسای شرکت به ارتکاب جرایم فریبکاری و تزویر متهم شده است، مسئولان شرکت مدعی اند، مجموع پول هایی که سما از طریق فریبکاری و تزویر به دست آورده به بیست ملیون افغانی می رسد. وی همچنین متهم شده که بعدا پول های ناشی از جرم را به کمک مادر و شوهرش (مردی پنجاه ساله که شغل وی در سابق دریوری بوده است.) پول شویی کرده است.

تمامی درآمد سالانه سما به ۶۰۰۰۰۰ افغانی در سال می رسد. اما وی در خلال کار در شرکت، در کنار خرید دیگر اشیاء یک آپارتمان مجهز به فرنیچر، سه مبلغ یک میلیون افغانی در ترکیه خریده است و همچنین در این فاصله زمانی، به مبلغ چهار میلیون افغانی طلاچ و دو موتر نیز خریده است.

فاصله زیاد بین درآمد واقعی سما و شیوه زندگی وی مؤسسات مالی را به وی مشکوک ساخته است. این شک و ظن وقتی بیشتر شد که در محکمه آشکار شد، سما قصد دارد با خانواده اش به ترکیه سفر نماید و در آنجا اقامت کند. حتی وی در جایی اظهار داشته بود که می خواهد یک بانک تاسیس کند. (سخنی که نشانگر کسب سودی سرشار در آینده است.) از سوی دیگر یک تعداد چک ها با امضاهای جعلی به حساب بانکی وی وارد شده بود که بعدا این پول ها به ترکیه منتقل شده بود، رفتاری مشکوک در مورد سما دانسته شد. همچنین، نوع نقل و انتقالات بانکی بین سما، شوهر و مادرش، آنها را با اتهام پول شویی مواجه ساخت.

ملاحظه شد که در قضیه فوق، در شناسایی سما و همدستانش به عنوان مرتکبین جرم پولشویی، «اجزای مختلف شناسایی هویت» مورد استفاده قرار گرفت.

سوال: لطفا بیان نمایید که در قضیه فوق، چگونه هریک از چهار طریقه «اجزای مختلف شناسایی هویت» می تواند در شناسایی مرتکب پول شویی، مفید و موثر تمام شود.

مطلب هفتم: نظارت بر معاملات پر خطر و گزارش دهی:

زمانیکه میزان خطر بالا باشد، فقط شناسایی مشتری کافی نیست. بلکه مراجع راپور دهنده مکلف اند تا از این معاملات نظارت نمایند و در خصوص آن به مرکز تحلیل معاملات و راپور های مالی گزارش بدهند. این گزارشات نهاد متذکره را قادر می سازد تا معاملات انجام شده را مورد تحلیل و ارزیابی قرار دهد و در صورتیکه جرم پول شویی واقع شده باشد آنرا کشف نماید. بدون نظارت و گزارش دهی مراجع راپور دهنده نهاد متذکره قادر به کشف جرایم پول شویی نخواهد بود. پس نظارت و گزارش دهی یکی از مهمترین تدابیر جلوگیری از پول شویی است.

معاملاتی که پیرامون آن گزارش دهی باید انجام شود متعدد است. مهمترین آن عبارت است از:

۱. معاملات بزرگ و معاملات با کشورهای پر خطر (ماده ۱۴ ق.ج.پ)

۳. معاملات مشکوک و یا معاملات مؤید و یا مرتبط با آن (ماده ۱۸ ق.ج.پ)

۴. گزارش از معاملات نقدی بیش از حد (ماده ۱۷ ق.ج.پ)

قانون جلوگیری از پول شویی ۱۳۹۳ معیار معاملات بزرگ را مشخص نکرده است^۱. بلکه آنرا به مقررات واگذار نموده است. بند ۲۶ ماده ۶ مقررۀ تنظیم فعالیت های صرافان و فراهم کننده گان خدمات پولی، معاملات بزرگ را چنین تعریف نموده است: «معاملات نقدی بزرگ عبارت از معامله ای است که حواله، انتقال یا تبادلۀ اسعار که بالغ به پنجصد هزار افغانی (۵۰۰'۰۰۰) یا بیشتر از آن و یا معادل آن به اسعار خارجی طی آن به اجراء برسد».

به اساس فقره ۶ ماده ۴ مقررۀ مسؤولیتها و اقدامات بازدارنده علیه پول شویی و تمویل تروریزم (۲۰۱۶)، هر معامله که اضافه تر از مقدار تعیین شده باشد در چارچوب همان مقررۀ معامله بزرگ خوانده می شود. این به این معنی است که معیار واحدی برای بزرگ بودن معامله از لحاظ ارزش مادی وجود ندارد بلکه در هر عرصه نگاه می شود که مقررۀ مربوط کدام حد را تعیین نموده است. هرگاه معامله بیشتر از حد مذکور باشد بزرگ خوانده می شود.

در عرصه فعالیت های صرافی، انتقال و حواله پول مشتریان توسط صرافان و فراهم کنندگان خدمات مالی قسمیکه ملاحظه نمودیم هرگاه ارزش معامله به پنج صد هزار افغانی و یا معادل آن بالغ باشد و یا بیشتر از آن باشد، معامله بزرگ خوانده می شود و لزوماً به مرکز تحلیل معاملات و راپورهای مالی گزارش داده می شود^۲ ولو معامله مشکوک نباشد، ولو ظن پول شویی وجود نداشته باشد. احیاناً مشتریان بخاطر اینکه این نظارت جدی فرار کرده باشند، معامله واحد را تکه تکه می کنند تا ارزش مجموعی آن

۱ - قانون مبارزه علیه تطهیر پول و عواید ناشی از جرایم سال ۱۳۸۳ یک میلیون افغانی را به حیث معیار معاملات بزرگ تعیین نموده بود.

۲ - فقره ۱ ماده ۳۳ مقررۀ تنظیم فعالیت صرافان و فراهم کنندگان خدمات پولی.

کمتر از پنج صد هزار گردد، به همین خاطر فراهم کنندگان خدمات مالی و صرافان مکلف هستند که نظارت جدی نمایند و این قبیل معاملات را معامله واحد بشمارند^۱.

در عرصه فعالیت‌های انتقال الکترونیکی پول از طریق ام پی‌سی، ام حواله و یا مای منی، معامله بزرگ معامله ایست که بالغ به ده هزار افغانی و یا بیشتر از آن باشد^۲. در عرصه انتقال الکترونیکی پول به خارج از کشور توسط بانکها و مؤسسات مالی سه نوع معامله تنظیم شده است: از یک الی پنجاه هزار افغانی که در قسمت آن تدابیر عادی اتخاذ می شود، از پنجاه هزار افغانی الی یک میلیون که در قسمت آن تدابیر متوسط اتخاذ می شود و فوق یک میلیون افغانی و یا معادل آن که در قسمت آن تدابیر جدی اتخاذ می شود^۳. به این معنی که معامله بزرگ در این ساحه معامله ایست که ارزش آن یک میلیون افغانی و یا بیشتر از آن باشد و یا معادل آن به اسعار خارجی. در عرصه انتقال فزیک پول به خارج کشور قبلاً ملاحظه نمودیم که حد مجاز انتقال دارایی برای اشخاص فوق ۱۸ سال الی بیست هزار دالر آمریکایی است.

هرگاه معامله بزرگ و یا پیچیده باشد تدابیر مندرج ماده چهاردهم قانون جلوگیری از پولشویی و تعدیل آن در قسمت آن اتخاذ می شود. ماده مذکور چنین صراحت دارد:

«(۱) مرجع راپور دهنده مکلف است، در مورد معاملات پیچیده و غیر معمول بزرگ و کلیه اشکال غیر معمول معاملات که هدف واضح قانونی یا اقتصادی ندارند تدابیر شدید تشخیص و تثبیت هویت مشتریان را تطبیق نماید.

(۲) مرجع راپور دهنده مکلف است، پس منظر و هدف معاملات مندرج فقره (۱) این ماده را تا حد ممکن، مورد مطالعه قرار داده و نتایج حاصله را طور کتبی ترتیب و به مقامات ذیصلاح و مفتشین ارایه نماید.

^۱ - فقره ۲ ماده ۳۳ مقررته تنظیم فعالیت صرافان و فراهم کنندگان خدمات پولی.

^۲ - بند ۳۱ ماده ۳ مقررته مؤسسات پولی الکترونیک (۲۰۱۶).

^۳ - ماده ۱۸ مقررته مسؤولیتها و اقدامات بازدارنده علیه پول شویی و تمویل تروریسم.

(۳) مرجع راپور دهنده مکلف است، تدابیر شدید تشخیص و تثبیت هویت مشتریان را مطابق الزامات بین المللی یا رهنمودهای صادره توسط مراجع نظارتی در مورد روابط تجارتي و معاملات با مؤسسات مالی و تشبثات و حرفه های غیرمالی و اشخاصی که کشورهای مربوطه شان تدابیر مبارزه با پولشویی و مبارزه با تمویل تروریزم را عملی نمی نمایند یا آن را به صورت ناکافی عملی می نمایند، تطبیق نماید.

(۴) مرجع راپور دهنده مکلف است، تدابیر جدی را طبق الزامات وضع شده توسط مراجع ذیصلاح نظارتی برای تثبیت هویت مشتری در تمام روابط تجارتي و معاملات مالی با کشورهایی که سفارشات گروه کاری اقدامات مالی (F.A.T.F)^۱ و سایر معیارهای بین المللی مبارزه با پول شویی و تمویل تروریزم را اجراء می نمایند، طوری اتخاذ و عملی نمایند که مؤثر و متناسب با خطرات باشد.

(۵) مرجع راپور دهنده مکلف است، در مورد معاملات مشکوک مندرج این قانون با نظر داشت احکام فقره های (۱، ۲، ۳ و ۴)^۲ این ماده به مرکز تحلیل معاملات و راپور های مالی^۳ گزارش ارائه نماید.

(۶) مرجع راپور دهنده مکلف است، راپور های را که مطابق احکام مندرج فقره های (۱، ۲ و ۴) این ماده ترتیب و ارایه می گردد، طبق حکم مندرج ماده شانزدهم این قانون نگهداری نمایند^۴.

قابل ذکر است که مرکز تحلیل معاملات و راپور های مالی برای گزارش دهی معاملات بزرگ فورم های خاصی را ایجاد نموده است تا از طریق آن گزارش دهی صورت گیرد.

^۱ - گروه ویژه اقدام مالی (در پول شویی) (به انگلیسی: Financial Action Task Force) یا به اختصار افای تی اف، FATF، همچنین شناخته شده با نام Groupe d'action financière (GAFI)، یک سازمان بین دولتی است که در سال ۱۹۸۹ با ابتکار جی ۷ با نگرش به سیاست های توسعه برای مبارزه با پول شویی بنیاد شده است. این سازمان در سال ۲۰۰۱ به کارزار مبارزه با تأمین مالی تروریسم پیوست. دبیرخانه ف ت اف مستقر در مقر سازمان همکاری اقتصادی و توسعه در پاریس است. برای معلومات مزید مراجعه شود به کلیات پوشویی و تاریخچه (F.A.T.F).

^۲ - شماره (۴) در تعدیل ماده (۱۴) قانون جلوگیری از پول شویی و عواید ناشی از جرایم، اضافه گردیده است. جریده رسمی شماره: (۱۲۱۰) مؤرخ (۳۰) حمل سال ۱۳۹۵ هـ.ش.

^۳ - عنوان (واحد استخبارات مالی) در ماده دوم تعدیل منتشره جریده رسمی شماره (۱۲۶۹) سال ۱۳۹۶ قانون جلوگیری از پول شویی و عواید ناشی از جرایم، به عنوان (مرکز تحلیل معاملات و راپور های مالی) عوض گردیده است.

مطلب هشتم: نظارت بر اشخاص نخبه و سرشناس سیاسی:

منظور از این گونه اشخاص، افرادی است که در پست های رهبری قرار دارند یا انتظار می رود که به زودی در این پست ها قرار گیرند، به عنوان مثال، سران دولت یا حکومت، مقامات عمومی ارشد، مقامات ارشد حکومت، مقامات قضایی یا نظامی، مقامات احزاب سیاسی مهم یا مقامات سازمان های بین المللی یا منطقه ای.

البته تعریف فوق شامل مقامات درجه متوسط یا مقامات پایین رتبه نمی شود.

ماده ۱۵ قانون جلوگیری از پولشویی راجع به تدابیر مراقبتی برای اشخاص متبارز سیاسی چنین صراحت دارد:

«(۱) مرجع راپور دهنده مکلف است، علاوه بر اتخاذ تدابیر عام مراقبتی مندرج این قانون، در مورد اشخاص متبارز سیاسی تدابیر ذیل را نیز اتخاذ و عملی نماید:

۱ - استفاده از سیستم های اداره و کنترل خطر به منظور تشخیص اینکه مشتری یا مالک حقیقی، شخص متبارز سیاسی می باشد .

۲- کسب منظوری مقام ذیصلاح جهت ایجاد یا تداوم مناسبات تجارتي با اشخاص متبارز سیاسی.

۳- اتخاذ تدابیر مناسب به منظور تشخیص منابع وجوه و دارایی های اشخاص متبارز سیاسی.

۴- نظارت از روابط تجارتي اشخاص متبارز سیاسی طور دوام دار و جدی.

(۲) حکم مندرج فقره (۱) این ماده در مورد شخص متبارز سیاسی که در یک سازمان بین المللی دارای وظیفه مهم بوده یا می باشد، در حالتی تطبیق می گردد که مرجع راپور دهنده تشخیص نماید که موصوف دارای رابطه تجارتي پر خطر می باشد».

البته این امکان هم وجود دارد که اشخاص نخبه و سرشناس سیاسی از موقف خویش سوء استفاده نموده و به صورت غیر قانونی به جمع آوری اموال بپردازند یا اینکه اموال به دست آورده شده از طریق جرم را به نام بستگان و خویشاوندان خود ثبت نمایند.

مطلب نهم: حفظ اسناد:

بانک ها و صرافان باید اسناد تمامی معاملات بانکی و مبادلات پولی را در آرشیف نگهدارند. این کار برای چک و کنترل بعدی از سوی مدیران ارشد، بازرسان مالی و دیگر مقامات بسیار مفید است. اسناد مذکور باید به حدی از کمال و صحت برخوردار باشد که بتواند برای حل هر نوع اختلاف بعدی یا بازرسی مالی یا محاکمه پولشویی قابل استناد باشد.

ماده شانزدهم قانون جلوگیری از پولشویی در زمینه چنین صراحت دارد:

«(۱) مرجع راپور دهنده مکلف است، تمام اسناد ضروری مربوط به معاملات داخلی و بین المللی انجام شده یا نهایی نشده را از تاریخ اجراء یا آغاز به اجرا ی آن، به مدت حداقل پنج سال نگهداری نمایند.

(۲) مرجع راپور دهنده مکلف است، اطلاعات مربوط به هویت مشتری و اسناد مصدقه مربوط به هویت مشتری و اسناد مصدقه مربوطه، اسناد حسابات و مکاتبات تجارتي را که در جریان مراقبت از مشتریان مطابق احکام فصل دوم این قانون به دست آمده است، به نحویکه برای مقامات داخلی ذیصلاح قابل دسترس باشد، به مدت حداقل پنج سال یا در صورت ضرورت یا تجویز مقامات ذیصلاح، بیشتر از پنج سال بعد از ختم مناسبات تجارتي یا انجام معامله نگهداری نماید.

(۳) مرجع نظارتي ذیصلاح می تواند، به منظور تشخیص هویت مشتری، موکل، نفع گیرنده، نماینده، مالک حقیقی و تشخیص معاملات مشکوک، مرجع راپور دهنده را مکلف نماید تا طبق طرز العمل های مربوط، مرکز معلوماتی سراسری (دیتابیس) را در دفتر مرکزی، نمایندگی های مربوط و شرکت های تابعه که مالکیت بخش عمده آن را در اختیار دارد، ایجاد نماید.

(۴) مرجع راپور دهنده مکلف است، اسناد مندرج فقره های (۱، ۲ و ۳) این ماده را حفظ نموده و اطمینان حاصل نماید که اسناد و معلومات مقدماتی به سهولت در دسترس مرکز تحلیل معاملات و راپور های مالی^۱ و سایر مراجع ذیصلاح قرار گرفته و جهت بررسی معاملات کفایت می نماید».

مطلب دهم: گزارش معاملات مشکوک:

به منظور کشف جرم پولشویی و تمویل تروریزم و مقابله با آنها، یکی از وجایب مؤسسات مالی گزارش دهی به موقع معاملات مشکوک است ولو ارزش به حد معاملات بزرگ نرسیده باشد. ماده هجدهم قانون جلوگیری از پولشویی معاملات مشکوک را معرفی و تدابیری را که باید اتخاذ شود چنین معرفی نموده است:

«(۱) معامله در حالات آتی مشکوک بوده، مرجع راپور دهنده مکلف است، حد اکثر در خلال سه روز کاری در مورد آن به مرکز تحلیل و راپورهای مالی راپور دهد:

۱- در صورت شک یا موجودیت دلایل مبنی بر شک این که معامله و یا اقدام به اجرای آن با عواید ناشی از جرایم مرتبط بوده یا هدف از آن پول شویی یا تمویل تروریزم می باشد یا با جرایم اصلی ارتباط دارد.

۲- در صورت شک یا موجودیت دلایل مبنی بر شک به اینکه وجوه به شخص تروریست یا سازمان تروریستی مربوط بوده یا به قصد اجرای اعمال تروریستی بکار انداخته شده یا توسط سازمان های تروریستی مورد استفاده قرار می گیرد.

(۲) راپورهایی که طبق احکام این قانون از طرف مراجع راپور دهنده ترتیب می گردد، در مطابقت با شکل و شیوه

^۱ - عنوان (واحد استخبارات مالی) در ماده دوم تعدیل منتشره جریده رسمی شماره (۱۲۶۹) سال ۱۳۹۶ قانون جلوگیری از پول شویی و عواید ناشی از جرایم، به عنوان (مرکز تحلیل معاملات و راپور های مالی) غوض گردیده است.

صورت می گیرد که در مقررہ مربوط برای ارسال و مرسل به مرکز تحلیل معاملات و راپور های مالی^۱ در نظر گرفته شده است.

(۳) مرجع راپور دهنده مکلف است در مورد معاملات مشکوک اجراء شده نیز راپور ارایه نماید، گرچه بعد از اكمال معامله، دلایل مشکوک بودن آن ظاهر گردد».

گفتار دوم: تدابیر نظارتی جلوگیری از پول شویی:

تدابیر وقایوی که در گفتار اول مهمترین آن بررسی گردید زمانی درست کارا می باشد که به کیفیت خوبتر عملی شود. ناگفته پیداست که زمانی این تدابیر خوبتر اجرا می شود که از آن نظارت به عمل آید. به همین خاطر قانون جلوگیری از پول شویی ومقررات مرتبط به آن برخی از نهادها را به نام «مراجع نظارتی» معرفی نموده است و آنها را مکلف ساخته است تا از مراجع راپور دهنده نظارت نمایند تا تدابیر جلوگیری از پول شویی را خوبتر عملی نمایند. این نهادها صلاحیتهای ویژه دارند. لهذا تدابیر نظارتی خود بخشی از تدابیر وقایوی است، اما بخاطر اهمیت آن در جلوگیری از پول شوی به شکل جداگانه بررسی می گردد. تحت این گفتار نخست مراجع نظارت کننده معرفی می گردد (مطلب اول) و به تعقیب آن صلاحیتهای مراجع متذکره که تدابیر نظارتی هم است مشخص می شود (مطلب دوم).

مطلب اول: مراجع نظارت کننده:

فقرة ۴ ماده ۳ قانون جلوگیری از پول شویی مراجع نظارت کننده را چنین تعریف نموده است:

« مراجع ذیصلاح نظارت کننده: مراجع مسئول نظارت از رعایت احکام مندرج این قانون بوده که شامل د افغانستان بانک، وزارت ها یا ادارات دولتی و سایر اشخاص مندرج مقررہ مربوط، می باشد.»

^۱ - عنوان (واحد استخبارات مالی) در ماده دوم تعدیل منتشره جریده رسمی شماره (۱۲۶۹) سال ۱۳۹۶ قانون جلوگیری از پول شویی و عواید ناشی از جرایم، به عنوان (مرکز تحلیل معاملات و راپور های مالی) غرض گردیده است.

د افغانستان بانک در رأس مراجع نظارت کننده بر فعالیتهای مؤسسات مالی و بانکهها قرار دارد. اما مهمترین اداره نظارت کننده عبارت است از مرکز تحلیل معاملات و راپورهای مالی (FinTRACA) که به حیث واحد استخبارات مالی افغانستان عمل می نماید. در کنار این دو نهاد برخی وزارت‌های دیگری نیز به حیث مراجع نظارت کننده عمل می نمایند مانند ریاست گمرکات وزارت مالیه در قسمت دارایی‌هایی که از سرحدات افغانستان بیرون و یا به افغانستان داخل می شود. قابل ذکر است که مراجع راپور دهنده که در ماده پنجم قانون جلوگیری از آنها یاد شده است، با وجودی که بالای مشتریان شان نظارت می کنند، اما جزء مراجع نظارت کننده شمرده نمی شوند. بلکه خود از سوی مراجع نظارت کننده نظارت می شود^۱.

مطابق به فقره ۱ ماده ۱۸ مقررہ اجراءات جلوگیری از تمویل تروریزم (۱۹۹۳) مراجع نظارت کننده مکلف هستند حد اقل سال یک بار از کارکردهای تمام مراجع راپور دهنده نظارت نمایند تا اطمینان حاصل نمایند که مکلفیتهای قانونی شان را عملی می نمایند. در کنار نظارت سالانه، نظارت موردی نیز از سوی آنها هنگام تشخیص خلل و یا دریافت گزارش انجام می شود. ماده ۱۹ مقررہ متذکره چنین صراحت دارد: « هرگاه مرجع نظارتی تشخیص نماید که شخصی از رعایت این مقررہ خود داری نموده یا در تطبیق آن تعلل ورزیده است، می توانند در مورد به اقدام نظارت ایکه در حدود صلاحیت اش است، مبادرت ورزد».

مطلب دوم: صلاحیتهای مراجع نظارت کننده:

ماده ۲۲ قانون جلوگیری از پول شویی صلاحیت های مراجع نظارتی را چنین بیان می دارد:

« (۱) مرجع ذیصلاح نظارتی مکلف به تنظیم، بررسی و نظارت از رعایت مکلفیت های مندرج فصل دوم این قانون، قانون جلوگیری از تمویل تروریزم، مقررہ ها، طرزالعمل ها و رهنمود های صادره به اساس احکام قوانین متذکره توسط مراجع راپور دهنده بوده و دارای وظایف و صلاحیت های ذیل می باشند:

^۱ - نگاه شود فقره ۳ ماده ۱۴ قانون جلوگیری از پول شویی.

- ۱- اجرای ارزیابی خطرات حسب ضرورت یا به صورت دوره ای جهت تشخیص، ارزیابی و نظارت از خطرات موجود در سطح مرجع راپور دهنده، سکتور مربوطه آن و اتخاذ تدابیر کافی جهت کنترل و اداره موثر خطرات.
- ۲- مکلف ساختن مراجع راپور دهنده به تطبیق حکم مندرج جزء اول فقره اول این ماده .
- ۳- جمع آوری معلومات و سایر اطلاعات مربوط از مراجع راپور دهنده به منظور نظارت و مراقبت از فعالیت های مراجع راپور دهنده و نظارت از رعایت احکام این قانون توسط آنها.
- ۴- انجام بررسی های ساحوی و مراقبت های خارج از ساحه به منظور حصول اطمینان از رعایت احکام این قانون و قانون جلوگیری از تمویل تروریزم.
- ۵- مکلف ساختن مراجع راپوردهنده به ارائه معلومات مورد ضرورت و اخذ کاپی از اسناد، سوابق و دوسیه های ایشنان گرچه خارج از دفاتر آنها قرار داشته باشد.
- ۶- تطبیق تدابیر و وضع مؤیدات بر مراجع راپور دهنده در صورت تخطی از احکام این قانون و ارائه گزارش به مرکز تحلیل معاملات و راپور های مالی.
- ۷- صدور طرزالعمل ها، رهنمودها، پالیسی ها و متحد المال ها جهت تمویل بهتر رعایت مکلفیت های مراجع راپور دهنده.
- ۸- همکاری و تشریک معلومات با مراجع ذیصلاح داخلی و خارجی، مسئول مبارزه با پول شویی، تمویل تروریزم یا جرایم اصلی.
- ۹- حصول اطمینان از رعایت احکام این قانون در زمینه مبارزه با پول شویی و تمویل تروریزم توسط شرکت های تابع و فروع مقیم و غیر مقیم مؤسسات مالی و تشبثات غیر مالی و مسلکی که مالکیت عمده آن به مؤسسات مالی یا تشبثات و حرفه های غیر مالی تعلق دارد. تدابیر مندرج این جزء تا حدودی تطبیق می گردد که بر اساس قوانین کشور میزبان جواز داشته باشد.
- ۱۰- اطلاع عاجل به واحد استخبارات مالی از معاملات یا معلومات موثق که با پول شویی و تمویل تروریزم یا جرایم اصلی ارتباط داشته باشد.

- ۱۱- ایجاد و تطبیق پروسه های بررسی کیفیت معیار های مرتبط با تجربه و اهلیت اعضای هیئت مدیره، هیئت عامل و هیئت نظار مؤسسات مالی.
- ۱۲- ترتیب و تطبیق معیار های بررسی مناسب حین ثبت و صدور جواز یا اجازه نامه به مراجع راپوردهنده و منظوری کسب مالکیت، کنترل یا اشتراک مستقیم یا غیر مستقیم در تأسیس، اداره یا عملیات یا فعالیت های تجارتي مرجع راپوردهنده بشمول مالکیت انتفاعی سهام مراجع راپوردهنده یا درخواست از مرجع ذیصلاح دیگر برای انجام این اقدامات.
- ۱۳- حفظ احصائیه ها در رابطه با تدابیر اتخاذ شده و تعزیزات وضع شده حسب تجویز مراجع نظارتي.
- ۱۴- تعیین نوعیت و حدود تدابیر قابل تثبیت هویت مشتریان، تدابیر شدید تثبیت هویت مشتریان که باید طبق احکام مندرج فصل دوم این قانون توسط مراجع راپور دهنده متناسب با اندازه خطر پول شویی یا تمویل تروریزم، و وسعت تثبیت، اتخاذ گردد.
- ۱۵- مرکز تحلیل معلومات و راپور های مالی و سایر مراجع ذیصلاح نظارتي می توانند در صورت موجودیت دلایل مؤجه مبنی بر مشکوک بودن معلومات یا ذیربط بودن آن با تحقیقات قضایای عدم تطبیق احکام این قانون یا ارتکاب جرم پول شویی یا تمویل تروریزم، هر نوع معلومات مستقیم یا معلوماتی که در نتیجه بررسی های مندرج احکام این قانون بدست آورده در مطابقت با حکم مندرج ماده سی و یکم این قانون به مراجع ذیصلاح داخلی یا خارجی تنفیذ قانون، ارائه نماید.
- مراجع راپور دهنده مکلف هستند با مراجع نظارتي همکاری نمایند، در غیر آن عمل آنها جرم شمرده شده مراجع مذکور مطابق ماده ۵۰۴ کود جزا قابل تعقیب عدلی خواهد بود. ماده ۵۰۴ کود جزا در این زمینه چنین صراحت دارد: « شخصی که مطابق قانون جلوگیری از پول شویی و عواید ناشی از جرایم، مکلف به همکاری با مراجع ذیصلاح نظارتي باشد، از اجرای مکلفیت های قانونی خود در برابر مراجع ذیصلاح نظارتي عمداً امتناع ورزد، به حبس قصیر و جزای نقدی از سی هزار تا شصت هزار افغانی، محکوم می گردد».

مبحث دوم: تدابیر جزایی مبارزه با پول شویی:

یکی از مسایل مهم در برخورد مناسب با جرم پولشویی، واکنش جزایی متناسب با جرم پول شویی و رفتارهایی که بستر این جرم را فراهم می سازد است. از همین رو مقنن در کنار جرم انگاری پول شویی و تعیین مجازات برای مرتکبین آن، تعدادی از رفتارهایی را که از لحاظ ماهیت پول شویی شمرده نمی شود در فصل جرم پول شویی جرم انگاری نموده است زیرا این رفتارها زمینه ساز برای جرم پول شویی می باشند. در این مبحث هر دو نوع تدابیر جزایی بررسی می گردد: گفتار اول: تدابیر جزایی پیش بینی شده برای جرم پول شویی، و گفتار دوم: تدابیر جزایی پیش بینی شده برای جرایم مرتبط با جرم پول شویی.

باید گفت که مواد پنجاهم تا پنجاه و چهارم قانون جلوگیری از پول شویی و عواید ناشی از جرایم منتشره جریده رسمی شماره (۱۱۴۲) سال ۱۳۹۳ که دربر گیرنده احکام جرایم قابل مجازات، مجازات اشخاص حکمی و حقیقی، مجازات عضو سازمان جنایت کار و احوال مشدده و مخففه جرم پول شویی است، با انفاذ کود جزای ۱۳۹۶ لغو گردیده است و کود جزا در فصل دوم باب ششم کتاب دوم ضمن مواد ۴۹۸ الی ۵۰۹، جرم پول شویی و جرایم مرتبط به آن و مجازات مرتکبین آنرا اعم از اشخاص حقیقی و حکمی، پیش بینی نموده است که هر یک را در زیر به صورت جداگانه به بحث می گیریم.

گفتار اول: مجازات جرم پول شویی:

جزای جرم پول شویی حسب نوعیت شخص مرتکب آن که حقیقی است و یا حکمی متفاوت می باشد.

مطلب اول: مجازات شخص حقیقی:

در ماده ۴۹۹ کود جزا، اندازه پول شسته شده توسط شخص حقیقی، معیار برای مجازات او در نظر گرفته شده است؛ یعنی هر قدر که اندازهی وجوه یا دارایی موضوع جرم بلند برود به همان اندازه جزای مرتکب آن نیز بلند می رود.

جزای جرم پول شویی شخص حقیقی در ماده ۴۹۹ کود جزا، به سه دسته تقسیم شده است: اول: فقط جزای نقدی، دوم: جزای نقدی یا حبس، سوم: فقط جزای حبس. هرکدام از این موارد به طور جداگانه توضیح داده می شود.

دسته اول: جزای نقدی جرم پول شویی شخص حقیقی:

نظر به جزء ۱ ماده ۴۹۹ کود جزا، در صورتی که اندازه وجوه یا دارایی موضوع جرم از یک افغانی تا یک صد هزار افغانی باشد، مرتکب به جزای نقدی الی یک صد هزار افغانی مجازات می شود. یعنی از پنج هزار افغانی الی یک صد هزار افغانی چون حد اقل مجازات نقدی به اساس فقره ۲ ماده ۱۴۰ کود جزا پنج هزار افغانی است. جزء ۱ ماده ۴۹۹ چنین صراحت دارد: «۱- در صورتی که اندازه وجوه یا دارایی تا یک صد هزار افغانی باشد، به جزای نقدی تا یک صد هزار افغانی».

دسته دوم: جزای نقدی یا حبس برای جرم پول شویی شخص حقیقی:

نظر به جزء ۲ ماده ۴۹۹ کود جزا، در صورتی که اندازه وجوه یا دارایی موضوع جرم بیش از یک صد هزار تا یک میلیون افغانی باشد، مرتکب به حد اقل حبس قصیر یا جزای نقدی بیش از یک صد هزار تا یک میلیون افغانی، محکوم می گردد.

قانونگذار صلاحیت انتخاب بین جزای حبس و جزای نقدی را به قاضی داده است، معیار انتخاب نزد قاضی باید طوری باشد که هر یک از این دو جزا که بیشتر در اصلاح محکوم علیه کمک کند، آنرا انتخاب نماید. به این معنی که اوضاع و احوال مربوط به جرم و مجرم حین انتخاب یکی از دو جزاها مدنظر گرفته شود. معمولاً جزای نقدی برای مرتکبین جرم پول شویی، چندان مؤثر نخواهد بود زیرا آنها پول دار هستند و به راحتی از عهده جزای نقدی برآمده می توانند، لهذا جزای حبس برای آنها مناسبتر خواهد بود.

فعالیت شماره (۱۴)

سوال مباحثوی:

در رابطه به جزای نقدی، شما در روشنایی عبارت مندرج جزء ۲ ماده ۴۹۹ کود جزا: «.. یا جزای نقدی بیش از یک صد هزار تا یک میلیون افغانی»، به سوال زیر پاسخ بدهید:

سوال: شخص (x) مرتکب جرم پول شویی مبلغ (۱۱۰,۰۰۰) یک صد و ده هزار افغانی، و شخص (y) مرتکب جرم پول شویی مبلغ (۱,۰۰۰,۰۰۰) یک میلیون افغانی شده است. جزای هریک را مطابق حکم مندرج جزء ۲ ماده ۴۹۹ کود جزا، مشخص کنید؟

دسته سوم: جزای حبس برای جرم پول شویی شخص حقیقی:

نظر به اجزای ۳، ۴ و ۵ ماده ۴۹۹ کود جزا، هرگاه مقدار دارایی بیشتر از یک میلیون افغانی و یا معادل آن باشد، مرتکب جرم حسب ذیل مجازات می شود:

- در صورتی که اندازه وجوه یا دارایی موضوع جرم بیش از یک میلیون تا پنج میلیون افغانی باشد، مرتکب به حبس متوسط تا دو سال محکوم می گردد (جزء ۳ ماده ۴۹۹ کود جزا).
- در صورتی که اندازه وجوه یا دارایی موضوع جرم بیش از پنج میلیون تا ده میلیون افغانی باشد، به حبس متوسط بیش از سه سال (جزء ۴ ماده ۴۹۹ کود جزا).
- در صورتی که اندازه وجوه یا دارایی موضوع جرم بیش از ده میلیون افغانی باشد، به حبس طویل تا ده سال محکوم می گردد (جزء ۵ ماده ۴۹۹ کود جزا).

هرگاه شخص حقیقی به حیث رئیس و یا عضو گروه سازمان یافته مرتکب جرم پول شویی شود مطابق جزء ۱ ماده ۵۰۸ کود جزا، به حبس طویل و جزای نقدی از پنج صد هزار تا دو میلیون افغانی محکوم می شود.

علاوه بر مجازات فوق الذکر، محکوم علیه چه جرّمش تام باشد و یا شروع به جرم پول شویی و حتی شخصی که به جرم اصلی محکوم شده است طبق احکام مندرج ماده ۵۰۹ کود جزا به مصادره نیز محکوم می گردد. طبق ماده ۵۰۷ کود جزا، در صورتیکه محکوم علیه دارای جواز فعالیت باشد و جرایم مندرج فصل پول شویی را بیش از یک بار مرتکب گردیده باشد، به سلب جواز فعالیت از یک تا پنج سال نیز محکوم می گردد. ظاهراً مراد از جواز فعالیت جواز فعالیت تجارّتی است. اخیراً اینکه هرگاه شرایط تکمیل گردد، مجازات تبعی و تکمیلی نیز بر محکوم علیه، تطبیق شده می تواند.

مطلب دوم: مجازات شخص حکمی:

شخص حکمی با شرایط ذیل به جرم پول شویی محکوم شده می تواند:

۱. جرم توسط رئیس، ممثل و یا نماینده قانونی شخص حکمی انجام شده باشد؛

۲. جرم به نام، به حساب و یا به نفع شخص حکمی ارتکاب گردیده باشد.

بنابراین، اگر سایر کارمندان شخص حکمی مرتکب جرم تطهیر پول می شوند، شخص حکمی مسؤولیت آنها را ندارد ولو از بابت جرم منتفع شود مگر اینکه شخص حکمی در نظارت بر آنها تقصیر نموده باشد که در این صورت طبق فقره ۳ ماده ۵۰۰ شخصیت حکمی مسؤولیت دارد.

همچنان اگر رئیس، ممثل و یا نماینده قانونی شخص حکمی شخصاً مرتکب جرم پول شویی می شوند و جرم ایشان هیچ ربطی با شخص حکمی داشته نمی باشد، شخص حکمی مسؤولیت ندارد زیرا جرم یک عمل شخصی است. فقط زمانی شخص حکمی مسؤولیت اعمال آنها را کسب می کند که جرم به نام، و یا به حساب و یا به نفع شخص حکمی انجام شده باشد.

ماده ۵۰۰ کود جزا، جزای جرم پول شویی شخص حکمی را به دو دسته تقسیم کرده است، جزای نقدی، و جزای غیر نقدی، تفصیل موضوع قرار ذیل است:

دسته اول: جزای نقدی جرم پول شویی شخص حکمی:

جزای نقدی شخص حکمی عبارت است از مبلغ معادل دارایی موضوع جرم پول شویی. یعنی اگر اندازه وجوه یا دارایی موضوع جرم مبلغ پنجاه هزار افغانی باشد، شخص حکمی به جزای نقدی پنجاه

هزار افغانی محکوم می‌گردد، و اگر اندازه آن یک صد هزار باشد، به یک صد هزار و هکذا. فقره (۱) ماده ۵۰۰ کود جزا چنین تصریح می‌کند: «هرگاه جرم پول شویی توسط رئیس، ممثل یا نماینده قانونی شخص حکمی به نام، حساب یا منفعت شخص حکمی ارتکاب گردیده باشد، شخص حکمی به جزای نقدی معادل اندازه وجوه یا دارائی محکوم می‌گردد».

فعالیت شماره (۱۵)

سوال مباحثوی:

فقره ۱ ماده ۵۰۰ کود جزا را که فوقاً ذکر گردیده است، مطالعه نموده بگوئید که آیا بین ممثل و نماینده قانونی تفاوت وجود دارد یا خیر؟

پاسخ احتمالی:

- به اساس یک دیدگاه، نماینده قانونی و ممثل باهم فرق دارند؛ توضیح اینکه نماینده قانونی شخصی است که از کل امور شخص حکمی نمایندگی می‌کند، اما ممثل شخصی است که شخص حکمی را در یکی از امورات مربوطه، تمثیل می‌کند، پس صلاحیت‌های نماینده قانونی وسیع‌تر از ممثل بوده می‌تواند اما هر ممثل، نماینده قانونی بوده نمی‌تواند.

- نظر دیگر این است که نماینده قانونی و ممثل در ماهیت باهم فرق ندارند، چیزی که فرق دارد استعمال واژه‌ها است، این دو واژه برای شخصیت واحد اطلاق می‌شود.

نظر شما در زمینه چیست؟

فعالیت شماره (۱۶)

سوال مباحثوی:

آیا رئیس یا نماینده قانونی شخص حکمی که جرم پول شویی را به نام، حساب یا منفعت شرکت، مرتکب شده است، مسئولیت جزایی دارد یا خیر؟
اگر مسئولیت جزایی دارد، جزای او چقدر است؟

سوالات فرعی:

- ۱- رئیس شرکت (X) بنام این شرکت، مبلغ هشت ملیون افغانی را شست و شو کرده است. جزای آنرا به استناد قانون، مشخص کنید؟
- ۲- نماینده قانونی شرکت (Z) به حساب این شرکت، مبلغ دوازده ملیون افغانی را شسته است. جزای آنرا به استناد قانون، مشخص کنید؟

دسته دوم: جزای غیر نقدی جرم پول شویی شخص حکمی:

فقره (۲) ماده ۵۰۰ کود جزا، جزای غیر نقدی جرم پول شویی شخص حکمی را یکی از جزاهای زیر پیش‌بینی کرده است:

۱- ممنوعیت از پیشبرد بعضی از عرصه‌های فعالیت تجارتي مرتبط به جرم تا پنج سال. به این معنی که فعالیت وی کاملاً متوقف نمی‌شود بلکه محدود می‌شود. البته که محدودیت بر همان فعالیتی ایجاد می‌شود که ظن تکرار پول شویی در آن متصور است؛ یا

۲- انحلال شخص حکمی در صورت تکمیل یکی از دو شرط زیر:

- شخصیت حکمی به منظور ارتکاب جرم پول شوی تأسیس شده باشد؛ یا
- شخصیت حکمی اجازه داده باشد که از امکانات و دارایی‌های وی در جرم پول شویی استفاده شود؛

۳- نشر حکم از طریق رسانه‌های همگانی.

قاضی صلاحیت انتخاب یکی از جزاهای فوق‌الذکر را دارد، و به هیچ صورت شخص حکمی به دو یا به هرسه جزای فوق‌الذکر محکوم نمی‌شود. اما سوال قابل طرح این است که معیار انتخاب یکی از این جزاهای غیر نقدی نزد قاضی چیست؟ در این شکی نیست که جزای انحلال شخص حکمی نسبت به دو جزای دیگر، شدیدتر است، پس آیا قاضی شدیدترین آنها را انتخاب می‌کند؟ درست این خواهد بود که قاضی هدف مجازات و اوضاع و احوال مربوط به جرم و مرتکب را در نظر گرفته جزای مناسب را انتخاب نماید به نحوی که عدالت به بهترین وجه آن تأمین گردد.

اکنون در مورد هر یک از جزاهای فوق الذکر (اجزای ۱، ۲ و ۳ مندرج فقره (۲) ماده ۵۰۰ کود جزا) توضیحات مختصر ارایه می‌گردد:

۱- ممنوعیت از پیشبرد بعضی از عرصه های فعالیت تجارتي مرتبط به جرم: کلمه "بعضی" گنگ است وقانونگذار قصداً آنرا مشخص نکرده است بلکه آنرا به صلاحیت قاضی واگذار نموده است تا قاضی فعالیت های تجارتي مرتبط به جرم را بررسی نموده، وفعالیتی را ممنوع قرار دهد که جرم پول شویی بیشتر به آن ارتباط داشته است.

فعالیت شماره (۱۷)

سوال مباحثی:

سوال قابل طرح این است که آیا قاضی صلاحیت دارد اضافه از یک فعالیت تجارتي مرتبط به جرم یا تمام فعالیت های تجارتي مرتبط به جرم را ممنوع قرار دهد؟

پاسخ احتمالی:

از کلمه "بعضی" در جزء ۱ فقره (۲) ماده ۵۰۰ کود جزا چنین فهمیده می‌شود که قاضی تمام فعالیت های تجارتي مرتبط به جرم را ممنوع قرار نمی‌دهد، زیرا کلمه "بعض" جزء را افاده می‌کند نه کل را. اما در رابطه به اینکه آیا قاضی می‌تواند بیشتر از یک فعالیت را ممنوع کند؟ پاسخ بلی است، زیرا چندین فعالیت، بعض گفته می‌شود مشروط به اینکه ممنوعیت بیش از یک فعالیت، تمام فعالیت ها را در بر نگیرد.

ملاحظه: شما راجع به پرسش فوق و پاسخ احتمالی آن چه نظر دارید؟ دیدگاه خویش را مطرح و با همدیگر راجع به آن گفتگو نمایید.

۲- انحلال شخص حکمی: انحلال شخص حکمی یکی از انتخابها فرا راه قاضی در فقره (۲) ماده ۵۰۰ کود جزا پیش‌بینی شده است، اما به نظر ما این یک انتخاب در میان دو انتخاب دیگر ("ممنوعیت فعالیت تجارتي مرتبط به جرم" و "نشر حکم") نیست، بلکه یک حالت مستقل است و شرایط خاص

خود را دارد. شما به متن جزء ۲ فقره (۲) ماده ۵۰۰ کود جزا که حالت انحلال را ذکر کرده است دقت کنید، در این متن آمده است: «انحلال شخص حکمی در صورتی که به منظور ارتکاب جرم پول شویی ایجاد شده باشد یا اجازه استفاده از امکانات و دارائی های مربوط را برای ارتکاب جرم پول شویی اعطا نماید.» متن مذکور چنین افاده می کند که اگر شخص حکمی به همین منظوری که در متن ذکر شده است ایجاد شده باشد، در آن صورت شخص حکمی باید منحل گردد. بناءً انحلال شخص حکمی در چنین مورد یک امر حتمی است نه یک انتخاب، که قاضی از میان دو انتخاب دیگر آنرا بگزیند. دقت کنید.

در صورتیکه جرم پول شویی و یا یکی از جرایم فصل پول شویی را شخص حکمی بیش از یکبار مرتکب شده باشد، به سلب جواز فعالیت تا پنج سال محکوم می شود. وهمچنان احکام مصادره مندرج ماده ۵۰۹ نیز تطبیق می گردد. و اخیراً اینکه اگر شخص حکمی مربوط گروه سازمان یافته جرمی باشد، طبق جزء ۲ ماده ۵۰۸ کود جزا منحل گردیده و تمام دارایی های وی مصادره می گردد.

گفتار دوم: مجازات جرایم مرتبط به جرم پول شویی:

مراد از جرایم مرتبط با جرم پول شویی جرایمی است که تحت تعریف پول شویی قرار نمی گیرند، و مقنن آنرا پول شویی نخوانده است، اما به سبب رابطه که با جرم پول شویی دارند مقنن آنها را در فصل جرم پول شویی آورده است. این جرایم در قانون جلوگیری از پول شویی بسیار زیاد بود. اما کود جزا فقط برخی از موارد آنرا در خود گنجانیده است. این جرایم عبارت است از:

مطلب اول: عدم اطلاع دهی راپور معامله مشکوک:

معاملات مشکوک در ماده ۱۸ قانون جلوگیری از پول شویی معرفی شده است. قبلاً در مطلب دهم مبحث اول این بخش به تفصیل پیرامون آن بحث صورت گرفت و توضیح داده شد که مراجع راپور دهنده مکلف هستند پیرامون این معاملات به مرکز تحلیل معاملات و راپورهای مالی گزارش بدهند. ماده ۵۰۱ کود جزا در این زمینه چنین صراحت دارد:

«(۱) هرگاه مؤلف مرجع راپوردهنده راپور معامله مشکوک را به مراجع مربوط اطلاع ندهد، به حبس متوسط تا دو سال یا جزای نقدی از شصت هزار تا یکصد و بیست هزار افغانی و یا به هر دو جزا محکوم می گردد.»

(۲) مرجع راپوردهنده در حالت مندرج فقره (۱) این ماده به جزای نقدی از یکصد و بیست هزار تا پنج صد هزار افغانی، محکوم می گردد.»

ذیلاً عناصر و مجازات این جرم بیان می گردد:

فرع اول: عناصر جرم عدم اطلاع دهی راپور معامله مشکوک:

الف: عنصر مادی:

این جرم از جرایم امتناعی مطلق است. پس عنصر مادی آن عبارت است از ترک فعل، موضوع جرم، صفت مرتکب و جهتی که فعل قرار است برایش انجام شود. که هرکدام ذیلاً بیان می شود.

ترک فعل: عبارت است از عدم اطلاع دهی.

موضوع جرم: عبارت است از معاملات مشکوک. پس عدم اطلاع دهی زمانی این جرم را به وجود می آورد که موضوع آنرا معاملات مشکوک تشکیل دهد. عدم اطلاع دهی از سایر موضوعات این جرم را به وجود نمی آورد بلکه حسب احوال شاید هیچ جرم نباشد، و یا شاید جرم دیگری را به وجود آورد.

صفت مرتکب: این جرم زمانی واقع می شود که عامل ترک فعل مؤلف مسؤول گزارشدهی یکی از مراجع راپور دهنده باشد. قابل ذکر است که عدم گزارش دهی همانگونه که برای مؤلف مسؤولیت خلق می کند برای خود مرجع راپور دهنده نیز مسؤولیت جزایی خلق می کند.

جهتی که قرار است گزارش برایش ارایه شود: عبارت است از مرکز تحلیل معاملات و گزارشات مالی (FinTRACA). به این اساس اگر مؤلف مسؤول به جهت دیگری غیر از این نهاد گزارش دهد، مسؤولیت وی منتفی نمی شود.

از آنجائیکه جرم از نوع مطلق است، نتیجه و رابطه سببیت قابل تصور نیست.

ب: عنصر معنوی:

عنصر معنوی این جرم شامل عمد و خطا می شود. بنابراین، عدم گزارش دهی چه عامادانه و آگاهانه باشد و یا ناشی از خطا، این جرم متحقق می شود.

فرع دوم: مجازات جرم عدم اطلاع دهی راپور معامله مشکوک:

عدم اطلاع دهی برای دو شخص مسؤولیت جزایی خلق می کند:

الف: شخص حقیقی: مؤظف مسؤولی که باید گزارش میداد اما نداده است، حسب لزوم دقیق قاضی به یکی از سه جزای ذیل مجازات می شود:

- حبس متوسط؛ یا

- جزای نقدی از شصت هزار تا یک صد و بیت هزار افغانی؛ یا

- هردو جزای فوق.

ب: مرجع راپور دهنده: خود مرجع راپور دهنده به جزای نقدی از یکصد و بیست هزار تا پنج صد هزار افغانی، مجازات می شود.

در صورت تکرار جرم، اشخاص حقیقی و حکمی دارای جواز طبق ماده ۵۰۷ به سلب جواز فعالیت الی پنج سال نیز محکوم می شوند.

مطلب دوم: جرم از بین بردن اسناد یا تزویر در جرم پول شویی:

جرم اتلاف اسناد رسمی و جرم تزویر، دو جرمی است که وقوع آن در حوزه های مختلف قابل تصور است. یکی از این حوزه ها ساحه پول شویی است. هرگاه این دو جرم در سایر بخشها واقع شود، طبق مواد ۴۵۸ الی ۴۶۰ (در بخش اتلاف اسناد رسمی) و مواد ۴۳۶ الی ۴۴۴ کود جزا (در بخش تزویر)

رسیدگی می شود. اما اگر جرایم متذکره در حوزه پول شویی واقع شود افزون بر مواد متذکره ماده ۵۰۲ کود جزا که حد اکثر مجازات در آن پیش بینی شده است، نیز تطبیق می گردد.

ماده ۵۰۲ کود جزا در این زمینه چنین صراحت دارد:

« (۱) شخصی که در ارتباط به جرم پول شویی مرتکب یکی از اعمال ذیل گردد، به حد اکثر مجازات پیشبینی شده جرم اتلاف اسناد رسمی و یا جرم تزویر مندرج این قانون محکوم می گردد:

۱- دفاتر ثبت و راجستر اسناد و سوابق را که طبق احکام قانون جلوگیری از پول شویی و عواید ناشی از جرایم قابل نگهداری باشد، عمداً ناقص یا از بین ببرد.

۲- قباله ها یا اسناد را با وصف آگاهی از تزویری بودن آن به مراجع مربوط ارایه نماید.

(۲) هرگاه در جرایم مندرج اجزای (۱ و ۲) فقره (۱) این ماده توسط مراجع راپور دهنده مندرج قانون جلوگیری از پول شویی و عواید ناشی از جرایم ارتکاب یابد، مرتکب به جزای نقدی از یک میلیون تا پنج میلیون افغانی، محکوم می گردد».

ملاحظه می شود که در فقره اول ماده فوق دو نوع رفتار جرمی ذکر شده است:

اول: اتلاف اسناد خاص (دفاتر ثبت و راجستر اسناد و سوابق).

دو: استعمال سند مزور (قباله ها یا اسناد).

اما در مجازات، عوض اینکه حد اکثر مجازات اتلاف اسناد را برای رفتار اول، وحد اکثر مجازات استعمال سند مزور را برای حالت دوم، پیش بینی نماید، به شکل مطلق ذکر نموده است که مرتکب رفتارهای متذکره «به حد اکثر مجازات پیش بینی شده جرم اتلاف اسناد رسمی و یا جرم تزویر مندرج این قانون محکوم می شود». با این وجود، به نظر می رسد که هدف مقنن این نیست که هر یک از این دو جزا برای هرکدام از رفتارهای متذکره قابل تطبیق است. بلکه هدف مقنن اینست که برای تلف کننده اسناد، حد اکثر مجازات اتلاف اسناد رسمی و برای ارایه کننده سند مزور حد اکثر مجازات جرم تزویر در نظر گرفته می شود.

تفکر انتقادی

جرم تزویر در مواد ۴۳۶ الی ۴۴۴ کود جزا و جرم اتلاف اسناد رسمی در مواد ۴۵۸ الی ۴۶۰ کود جزا تنظیم شده است. نگاهی به مواد مذکور می‌رساند که هرکدام آنها مجازات واحد ندارند تا حد اکثر آنها در اینجا تطبیق شود، بلکه برای حالات مختلف آنها مجازات مختلف پیش بینی شده است. پس سؤالی که مطرح می‌شود اینست که حد اکثر کدام حالت در اینجا تطبیق می‌شود؟ حسب فنون قانون گذاری عموماً این گونه احاله (ارجاع دهی) زمانی صورت می‌گیرد، که مصداق جرم قابل تغییر باشد، و مقنن بخواهد پیش بینی نماید که هر حالتی از حالات تزویر و یا اتلاف اسناد که در جرم پول شویی واقع شود حد اکثر همان حالت مد نظر گرفته می‌شود. اما قضیه در اینجا چنین نیست. زیرا حالات جرم مندرج ماده ۵۰۲ کود جزا بسیار مشخص است و بهتر بود مقنن جزا را مشخص می‌کرد و نیاز به احاله نبود. در بخش اتلاف اسناد فقط فقره ۵ ماده ۴۵۸ قابل تطبیق است و در بخش تزویر ماده ۴۴۳ قابل تطبیق است زیرا ماده ۵۰۲ از ارایه سند مزور بحث کرده است نه از تزویر نمودن سند.

ذیلاً عناصر و مجازات هر کدام از جرایم مندرج ماده ۵۰۲ کود جزا بررسی می‌گردد.

فرع اول: از بین بردن و یا ناقص ساختن دفاتر ثبت و راجستر اسناد و سوابق:

ذیلاً عناصر و مجازات این رفتار بررسی می‌گردد.

الف: عناصر جرم از بین بردن و یا ناقص ساختن دفاتر ثبت و راجستر اسناد و سوابق:

عنصر مادی:

این جرم از جرایم نتیجه‌جوی است. لهذا عنصر مادی آن عبارت است از رفتار مادی، موضوع جرم، نتیجه و رابطه سببیت.

رفتار مادی: عبارت است از: از بین بردن و یا ناقص ساختن.

موضوع جرم: دفاتر ثبت و راجستر اسناد و سوابق که طبق احکام قانون جلوگیری از پول شویی قابل نگهداری باشد. بنابراین، این ماده فقط زمانی تطبیق می شود که این اسناد تلف و یا ناقص شود اگر سایر اسناد رسمی اتلاف شود مواد ۴۵۸ الی ۴۶۰ کود جزا تطبیق می گردد. این اسناد در ماده ۱۶ قانون جلوگیری از پول شویی چنین بیان شده است:

«(۱) مرجع راپور دهنده مکلف است، تمام اسناد ضروری مربوط به معاملات داخلی و بین المللی انجام شده یا نهایی نشده را از تاریخ اجراء یا آغاز به اجراء آن، به مدت حداقل پنج سال نگهداری نمایند.

(۲) مرجع راپور دهنده مکلف است، اطلاعات مربوط به هویت مشتری و اسناد مصدقه مربوطه، اسناد حسابات و مکاتبات تجارتي را که در جریان مراقبت از مشتریان مطابق احکام مندرج فصل دوم این قانون به دست آمده است، به نحویکه برای مقامات داخلی ذیصلاح قابل دسترس باشد، به مدت حداقل پنج سال یا در صورت ضرورت یا تجویز مقامات ذیصلاح، بیشتر از پنج سال بعد از ختم مناسبات تجارتي یا انجام معامله نگهداری نماید.

(۳) مرجع نظارتي ذیصلاح می تواند، به منظور تشخیص هویت مشتری، مؤکل، نفع گیرنده، نماینده، مالک حقیقی و تشخیص معاملات مشکوک، مرجع راپور دهنده را مکلف نماید تا طبق طرزالعمل های مربوط، مرکز معلوماتی سراسری (دیتابیس) را در دفتر مرکزی، نمایندگی های مربوط و شرکت های تابعه که مالکیت بخش عمده آن را در اختیار دارد، ایجاد نماید.

(۴) مرجع راپور دهنده مکلف است، اسناد مندرج فقره های (۱، ۲ و ۳) این ماده را حفظ نموده و اطمینان حاصل نماید که اسناد و معلومات مقدماتی به سهولت در دسترس واحد استخبارات مالی و سایر مراجع ذیصلاح قرار گرفته و جهت بررسی معاملات کفایت می نماید.».

نتیجه و رابطه سببیت: از بین رفتن و یا وارد شدن نقص در اسناد فوق در نتیجه رفتار مرتکب جرم.

فعالیت شماره (۱۹)

سوال مباحثوی:

فقرة اول ماده ۵۰۲ اتلاف و یا ناقص ساختن «دفاتر ثبت و راجستر اسناد و سوابق را که طبق احکام قانون جلوگیری از پول شویی و عواید ناشی از جرایم قابل نگهداری باشد» را جرم شمرده است. این فقرة از داتابیس صحبت نکرده است. درحالیکه به اساس فقرة ۳ و ۴ ماده ۱۶ قانون جلوگیری از پول شویی مراجع راپور دهنده احیاناً مکلف به حفظ داتابیس نیز می شوند. از نظر شما اتلاف داتابیس و یا ناقص ساختن آن این جرم را به وجود می آورد یا خیر؟

عنصر معنوی:

این جرم از جرایم عمدی است چون فقرة اول ماده ۵۰۲ صراحتاً گفته است که «عمداً ناقص یا از بین ببرد». وقصد جرمی آن از نوع قصد عام است. بنابراین، این ماده زمانی تطبیق می شود که شخص عامدانه و آگاهانه دفاتر متذکره را ناقص و یا از بین ببرد. اما اگر در نتیجه غفلت و یا اهمال وی از بین رود این ماده قابل تطبیق نیست اما فقرة ۵ ماده ۴۵۸ در زمینه قابل تطبیق است که چنین صراحت دارد:

« (۵) هرگاه به اثر غفلت یا اهمال مؤظف دولت خارجی یا سازمان بین المللی یا بین الحکومتی یا مؤسسه غیر دولتی یا بخش خصوصی که به حفاظت اسناد یا معلومات مکلف باشد، اسناد یا معلومات سرقت یا پنهان یا تلف گردد، مرتکب به جزای نقدی از سی هزار تا شصت هزار افغانی، محکوم می گردد».

در صورتیکه نزد مرتکب قصد خاص موجود گردد از نوع مساعدت در فرار مظنون جرم اصلی و یا «پنهان نمودن ماهیت واقعی، منبع، موقعیت، چگونگی تصرف، انتقال یا حق مالکیت وجوه و دارایی»، وصف جرمی آن به پول شویی تبدیل می شود^۱.

^۱ - نگاه شود اجزای ۲ و ۳ فقرة ۱ ماده ۴۹۸ کود جزا.

ب: مجازات جرم از بین بردن ویا ناقص ساختن دفاتر ثبت و راجستر اسناد و سوابق:

مجازات شخص عادی: هرگاه این جرم به شکل غیر عمدی از سوی مؤظف مرجع راپوردهنده ویا شخص دیگری غیر از مرجع راپور دهنده واقع شود، شخص مذکور مطابق فقره ۵ ماده ۴۵۸ کود جزا به جزای نقدی از سی هزار الی شصت هزار افغانی محکوم می شود. اما اگر عامدانه انجام عمل را انجام داده باشد مطابق فقره ۱ ماده ۵۰۲ و با درنظرداشت فقره ۵ ماده ۴۵۸ کود جزا به شصت هزار افغانی جزای نقدی محکوم می شود.

مجازات مرجع راپور دهنده: هرگاه جرم فوق از سوی خود مرجع راپور دهنده ارتکاب یابد، در حالت خطا مطابق فقره ۵ ماده ۴۵۸ کود جزا طوریکه فوقاً شرح گردید مجازات می شود؛ اما در حالت عمد مطابق فقره ۲ ماده ۵۰۲ کود جزا به جزای نقدی از یک میلیون تا پنج میلیون افغانی محکوم می شود.

ملاحظه:

اگر این جرم به منظور مساعدت در فرار مظنون جرم اصلی ویا اخفای منبع دارایی غیر مشروع و مساعدت در جرم پول شویی انجام شده باشد، مطابق اجزای ۲ و ۳ فقره ۱ ماده ۴۹۸ کود جزا این عمل پول شویی شمرده شده مرتکبین مطابق مواد ۴۹۹ و ۵۰۰ کود جزا به جزای جرم پول شویی محکوم خواهند شد.

فرع دوم: رایه نمودن قباله ها یا اسناد مزور به مراجع مربوط:

ذیلاً عناصر و مجازات این رفتار جرمی بررسی می گردد.

الف: عناصر جرم رایه قباله ها یا اسناد مزور به مراجع مربوط:

عنصر مادی:

این جرم از جرایم مطلق است. لهذا عنصر مادی آن عبارت است از رفتار مادی، موضوع جرم، مرجع ذیصلاحی که قرار است اسناد به آن رایه شود، اما نتیجه ایکه رایه کننده سند در جستجوی تحقق آن است از جمله عناصر به حساب نمی رود.

رفتار مادی: عبارت است از ارایه اسناد مزور به شمول قباله های مزور. پس این جرم از استعمال سند تزویری بحث می کند نه از تزویر نمودن سند. اگر مرتکب سند را تزویر نماید مطابق مواد ۴۳۶ تا ۴۴۲ تحت تعقیب عدلی قرار می گیرد.

موضوع جرم: موضوع جرم عبارت است از اسناد مزور به شمول قباله های مزور.

فعالیت شماره (۲۰)

سوال مباحثوی:

مراد از اسناد مندرج جزء ۲ فقره ۱ ماده ۵۰۲ کود جزا کدام اسناد است؟ آیا مطلق اسناد و یا اسنادی که در ارتباط به جرم پول شویی و مبارزه با آن قابل استفاده و نگهداشت است؟

پاسخ احتمالی:

مراد از اسناد در اینجا مطلق اسناد نیست. زیرا در آغاز این ماده تصریح شده است «شخصی که در ارتباط به جرم پول شویی مرتکب یکی از اعمال ذیل گردد...». افزون بر آن، سیاق و سباق این ماده نیز اقتضا دارد که اسناد را در اینجا به مفهوم عام آن تفسیر نکنیم، بلکه آنرا خاص بسازیم به جرم پول شویی. به این اساس مراد از اسناد، اسنادی است که مراجع راپور دهنده در عرصه جرم پول شویی مکلف به حفاظت آن هستند و ضمناً مکلف به ارایه آن به «مراجع مربوط» مبارزه با پول شویی هستند. بنابراین، اگر مرجع راپور دهنده و یا یکی از مؤظفین آن سند تحصیلی را تزویر می کند تا در ادامه تحصیلات از آن استفاده نماید، این ماده قابل تطبیق نیست بلکه مواد فصل تزویر که قبلاً به آن اشاره شده است، تطبیق می گردد.

شما اگر کدام دیدگاه دیگر دارید در صنف مطرح نمایید.

مرجع ذیصلاحی که قرار است اسناد به آن ارایه شود: این ماده زمانی تطبیق می شود که سند مذکور به مرجع مربوط آن ارایه شود. مراد از مرجع مربوط تمام نهادهایی است که در عرصه مبارزه با پول شویی

فعالیت می نمایند مانند مرکز تحلیل معاملات و گزارشات مالی (فترکا)، د افغانستان بانک، ریاست گمرکات وزارت مالیه، خارنوالی، محاکم وغیره. اما اگر سند مزور به غیر از مرجع مربوطه آن ارایه شود، و یا سند مزور غیر مرتبط به موضوع پول شویی باشد، این ماده تطبیق نمی شود.

عنصر معنوی:

این جرم از جرایم عمدی است. چون قانون صراحتاً گفته است «قباله ها یا اسناد را با وصف آگاهی از تزویری بودن آن....». بنابراین، اگر از مزور بودن سند آگاه نباشد رفتار او جرم نیست.

ب: مجازات جرم ارایه قباله ها یا اسناد مزور:

مجازات شخص عادی: هرگاه شخص عادی مرتکب این جرم شود، مطابق فقره ۱ ماده ۵۰۲ کود جزا و بادر نظردات فقره ۱ ماده ۴۴۳ کود جزا به حد اکثر حبس قصیر یا جزای نقدی شصت هزار افغانی محکوم می گردد.

مجازات مرجع راپوردهنده: هرگاه رفتار فوق از سوی مرجع راپور دهنده انجام شود، مطابق فقره ۲ ماده ۵۰۲ کود جزا موصوف به جزای نقدی از یک میلیون تا پنج میلیون افغانی محکوم می شود.

مطلب سوم: افشای غیر قانونی معلومات، گزارش ها یا اسناد ثبت شده محرم:

افشای غیر قانونی معلومات در بخشهای مختلف جرم انگاری شده است. حکم حالت عمومی آن در ماده ۶۲۷ کود جزا بیان شده است^۱. اما در عرصه جرم پول شویی ماده ۵۰۳ کود جزا تطبیق می گردد. ماده متذکره در این مورد چنین صراحت دارد:

^۱ - ماده ۶۲۷ کود جزا «شخصی که به حکم وظیفه، کسب، پیشه، صنعت، فن و یا به لحاظ طبیعت کار خود به سری از اسرار، علم حاصل نماید و آن را در غیر از حالات مصرحه قانونی افشا نماید، یا آن را به منفعت خود یا شخص دیگری استعمال کند، مرتکب جرم افشای اسرار دانسته شده، به حبس قصیر یا جزای نقدی از سی هزار تا شصت هزار افغانی محکوم می شود».

- « (۱) هرگاه مؤلف مرجع راپوردنده مرتکب یکی از اعمال ذیل گردد، به حبس متوسط تا دو سال یا جزای نقدی از شصت هزار تا یکصد و بیست هزار افغانی و یا به هر دو جزاء محکوم می گردد:
- ۱- افشای عمدی معلومات مرتبط به یک گزارش به شخص یا مرجع ای که حق دریافت آن را ندارند.
- ۲- در صورتی که در جریان امور کاری یا تجارتي خود به نحوی از انحا از اقدامات مورد نظر مراجع ذیصلاح یا بررسی ها یا تحقیقات مراجع تنفیذ قانون در رابطه با یک قضیه پول شویی، اطلاع یافته و قبل از علنی شدن قانونی آن، موضوع را عمداً به شخص یا اشخاصی که تحقیق در مورد آنها جریان دارد و یا هر شخص دیگری که حق دریافت آنرا ندارد، افشا نماید.
- ۳- افشای اسنادی که طبق احکام قانون جلوگیری از پول شویی و عواید ناشی از جرایم طور محرم نگهداری می شود به شخصی که حق دریافت آنرا ندارد.
- (۲) در صورتی که جرایم مندرج اجزای (۱، ۲ و ۳) فقره (۱) این ماده توسط شخص حکمی ارتکاب یابد، مرتکب به جزای نقدی از یکصد و بیست هزار تا دوصد و چهل هزار افغانی، محکوم می گردد».

ذیلاً عناصر و مجازات این جرم مختصراً بیان می گردد.

فرع اول: عناصر جرم افشای غیر قانونی معلومات، گزارش ها یا اسناد ثبت شده محرم:

عنصر مادی:

عنصر مادی این جرم عبارت است از رفتار جرمی، موضوع جرم، صفت مرتکب جرم، جهتی که افشاء گری به وی صورت می گیرد.

رفتار جرمی: رفتار جرمی عبارت است از افشاء نمودن.

موضوع جرم: موضوع جرم یکی از سه مورد ذیل است:

۱. معلومات مرتبط به گزارشی از گزارشات محرم که در رابطه به قضایای پول شویی تهیه می شود. در جزء ۱ فقره ۱ ماده ۵۰۳ قید "محرم" در کنار "گزارش" نیامده است. اما باتوجه به لفظ "افشاء" که در متن مذکور وجود دارد، این قید قابل رعایت است. زیرا شریک ساختن گزارشات غیر محرم با دیگران "افشاء" خوانده نمی شود. اهمیت این مسأله زمانی مطرح می شود که مرکز تحلیل معاملات و

گزارشات مالی راجع به دست آوردها و فعالیت‌های خود گزارشات عمومی را به نشر می سپارد. شریک ساختن محتویات این گزارشات و یا شبیه آن بدون شک که این جرم را به وجود نمی آورد. گزارشات محرم همان گزارشاتی است که افشا سازی آن بر روند کشف، تحقیق و یا محاکمه جرایم پول شویی تأثیر منفی به جا می گذارد. این گزارشات انواع مختلف دارد و از مراجع مختلف صادر می شود. مهمترین آنها عبارت است از:

- گزارشاتی که از سوی مراجع راپور دهنده تهیه می شود: مانند گزارش معاملات نقدی بیش از حد (م ۱۷)، گزارش راجع به معاملات مشکوک (م ۱۸ و فقره ۵ ماده ۱۴)، رایه معلومات به واحد استخبارات مالی به اساس درخواستهای آن (م ۲۸).

- گزارشاتی که از سوی مراجع نظارتی ارایه می شود: مانند گزارش راجع به نواقص کار مراجع راپور دهنده و تطبیق مؤیدات و وضع تدابیر علیه ایشان (جزء ۶ فقره ۱ ماده ۲۲)، گزارش مامور گمرکات در خصوص تخطی های واقع شده در خصوص انتقال پول (فقره ۳ ماده ۸ مقرر کنترول و راپوردهی انتقال پول).

۲. موضوع دوم عبارت است از «اقدامات مورد نظر مراجع ذیصلاح یا بررسی ها یا تحقیقات مراجع تنفیذ قانون در رابطه با یک قضیه پول شویی».

۳. موضوع سوم عبارت است از « اسنادی که طبق احکام قانون جلوگیری از پول شویی و عواید ناشی از جرایم طور محرم نگهداری می شود». این اسناد می تواند به شکل هارد و یا سافت باشد. فقره ۴ ماده ۲۸ قانون جلوگیری از پول شویی مرکز تحلیل معاملات و گزارشات مالی را مکلف به ایجاد و نگهداری بانک معلوماتی (دیتابیس) حاوی معلومات گزارشات واصله نموده.

صفت مرتکب: این جرم زمانی متحقق می شود که از عمل افشاء از سوی مراجع راپوردهنده و یا مؤلفین آنها ارتکاب یابد. زیرا کود جزا تصریح نموده است « هرگاه مؤلف مرجع راپوردهنده مرتکب یکی از اعمال ذیل گردد...».

قانون جلوگیری از پول شویی جرم افشاء سازی را منحصر به رفتار مراجع راپور دهنده نساخته بود. ماده ۵۱ قانون متذکره چنین صراحت دارد: «(۱) شخص حقیقی یا حکمی که مرتکب یکی از اعمال ذیل شود، مطابق احکام مندرج فقره (۲) این ماده مجازات می گردد: ...».

فعالیت شماره (۲۱)

کار گروهی:

اشتراک کنندگان قانون جلوگیری از پول شویی را مطالعه نمایند، و مکلفیتهای حفظ محرمت از سوی غیر از مراجع راپور دهنده و مؤظفین آنها را مشخص نمایند. سپس توضیح دهند که اگر احیاناً اشخاص مذکور برخلاف مکلفیت شان مبنی بر حفظ محرمت به افشاء سازی معلومات اقدام ورزند، رفتارهای ایشان قابل تعقیب عدلی است یا خیر؟ اگر هست مطابق کدام ماده قانون؟ به عنوان مثال به ماده ۲۶ قانون جلوگیری از پول شویی راجع به ممنوعیت افشاسازی معلومات از سوی کارمندان مرکز تحلیل معاملات و راپورهای مالی توجه نمایید:

«(۱) کارکنان مرکز تحلیل معاملات و راپورهای مالی مکلف اند، معلومات مکتسبه را چه در زمان وظیفه وی یا بعد از آن به جز در احوال و بنحوی که قانون تصریح نموده است افشاء ننمایند.
(۲) کارمندان یا مؤظفین بر حال یا سابق مرکز تحلیل معاملات و راپورهای مالی که عمداً معلومات محرم مندرج فقره (۱) این ماده را افشاء نمایند، حسب احوال مطابق احکام قانون جزاء مجازات می گردند.»

همچنان اشتراک کنندگان این روش کود جزا را که جرم افشاء سازی را منحصر به مراجع راپور دهنده ساخته است ارزیابی و نقد نمایند.

جهتی که معلومات به آن افشاء می شود: افشاء سازی موضوعات سه گانه مندرج فقره ۱ ماده ۵۰۳ زمانی جرم شمرده می شود که به غیر از مراجع مربوطه صورت گیرد.
عنصر معنوی:

این جرم از جرایم عمدی است چون قانون در اجزای ۱ و ۲ فقره ۱ ماده ۵۰۳ تصریح به عمدیت نموده است. لهذا عنصر معنی آن شامل علم و اراده می شود. یعنی جرم زمانی واقع می شود که مراجع راپوردهنده و یا مؤظفین آن عامدانه و آگانه مندرجات فقره ۱ ماده ۵۰۳ را به غیر از مراجع ذیصلاح شریک سازند.

فرع دوم: مجازات جرم افشای غیر قانونی معلومات، گزارش ها یا اسناد ثبت شده محرم:

الف: مجازات شخص حقیقی:

هرگاه مؤظف مراجع راپور دهنده مرتکب این جرم گردند به یکی از سه جزای ذیل محکوم می شود:

- حبس متوسط تا دو سال؛ یا
- جزای نقدی از شصت هزار تا یکصد و بیست هزار؛ یا
- هردو جزای فوق.

ب: مجازات شخص حکمی:

هرگاه مرجع راپوردهند اگر شخص حکمی باشد، مرتکب این جرم گردد به جزای نقدی از یکصد و بیست هزار تا دو صد و چهل هزار افغانی محکوم می شود. (فقره ۲ ماده ۵۰۳ کود جزا). در صورت تکرار جرم جواز آن الی ۵ سال

مطلب چهارم: عدم همکاری با مراجع ذیصلاح نظارتی:

ماده ۵۰۴ کود جزا در این رابطه چنین صراحت دارد:

« شخصی که مطابق قانون جلوگیری از پول شویی و عواید ناشی از جرایم، مکلف به همکاری با مراجع ذیصلاح نظارتی باشد، از اجرای مکلفیت های قانونی خود در برابر مراجع ذیصلاح نظارتی عمداً امتناع ورزد، به حبس قصیر و جزای نقدی از سی هزار تا شصت هزار افغانی، محکوم می گردد».

این جرم یکی از جرایم مرتبط با جرم پول شویی است که شکل امتناع را دارد. ذیلاً عناصر و مجازات این جرم مختصراً بیان می شود.

فرع اول: عناصر جرم عدم همکاری با مراجع ذیصلاح نظارتی:

الف: عنصر مادی:

این جرم از جرایم مطلق است. عنصر مادی آن عبارت است از داشتن مکلفیت همکاری با مراجع ذیصلاح نظارتی و امتناع از همکاری.

قانون جلوگیری از پول شویی مراجع مختلف را مکلف به همکاری نموده است که ذیلاً بیان می گردد: ماده ۲۳ قانون جلوگیری از پول شویی تصریح می دارد:

«اشخاص تابع احکام این قانون مکلف اند، با واحد استخبارات مالی و سایر مراجع ذیصلاح نظارتی، همکاری نموده و از ممانعت یا اخلال در وظایف یا صلاحیت های قانونی آنها اجتناب نمایند، در غیر آن مطابق حکم مندرج فقره (۳) ماده پنجاه و دوم این قانون مجازات می گردند».

فعالیت شماره (۲۲)

سوال مباحثی:

ملاحظه می شود که ماده ۵۰۴ کود جزا و همچنان ماده فوق الذکر قانون جلوگیری از پول شویی عدم همکاری با نهادهای نظارتی را جرم شمرده است. اما خود این نهادهای نظارتی نیز در قانون جلوگیری از پول شویی مکلف به همکاری با سایر نهادهای ملی و بین المللی شده اند، اگر این نهادها همکاری نکنند، آیا رفتار آنها مشمول این جرم می شود یا خیر؟

جزء ۸ فقره ۱ ماده ۲۲ قانون جلوگیری از پول شویی مکلفیتهای نهادهای نظارتی را برمی شمارد از جمله «۸- همکاری و تشریح معلومات با مراجع ذیصلاح داخلی و خارجی، مسئول مبارزه با پول شویی، تمویل تروریسم یا جرایم اصلی».

ب: عنصر معنوی:

این جرم از جرایم عمدی است چون قانون تصریح نموده است که «... عمداً امتناع ورزد...». لهذا، عنصر معنوی آن شامل علم و اراده می گردد. به این معنی که شخص عامدانه و آگاهانه از همکاری امتناع ورزد.

فرع دوم: مجازات عدم همکاری با مراجع ذیصلاح نظارتی:

جزای این جرم عبارت است از «حبس قصیر و جزای نقدی از سی هزار الی شصت هزار افغانی». ملاحظه می شود که قانون از حرف "وا" استفاده نموده است نه "یا" بناءً مجازات این جرم مجموع جزای حبس و جزای نقدی است نه یکی از آنها.

مطلب پنجم: داخل یا خارج نمودن غیر قانونی پول:

این جرم از داخل ساختن و یا خارج ساختن غیر قانونی پول بحث می کند، نه از داخل ساختن و یا خارج ساختن پولهای غیر قانونی. به عبارت دیگر، پول قانونی است اما داخل ساختن و یا خارج ساختن آن قانونی نیست؛ زیرا اگر پول غیر قانونی باشد (ناشی از جرم باشد)، داخل ساختن و یا خارج ساختن آن جرم پول شویی به حساب می رود، نه این جرم. ذیلاً نخست متن ماده ۵۰۵ کود جزا ذکر می گردد سپس عناصر و مجازات آن بیان می گردد. متن ماده ۵۰۵ کود جزا در این زمینه چنین صراحت دارد:

« شخصی که مبلغ بیش از حد تعیین شده در سند تقنینی مربوط را به شکل نقد یا سند قابل معامله بی اسم با خود بصورت غیر قانونی به کشور داخل یا خارج نماید یا ذریعه ارسال پستی، قاصد، شرکت های حمل و نقل بار و کالا و سایر اشکال، وارد و یا صادر نماید، و در مورد مقدر، منشا، هدف یا استفاده از انتقال پول یا سند قابل معامله بی اسم سند ارائه کرده نتواند، مرتکب علاوه بر مصادره مبلغ مذکور به مجازات ذیل محکوم میگردد:

۱- شخص حقیقی به حبس قصیر یا جزای نقدی از سی هزار تا شصت هزار افغانی.

۲- شخص حکمی به جزای نقدی از شصت هزار تا دوصد چهل هزار افغانی».

فرع اول: عناصر جرم داخل ساختن و یا خارج نمودن غیر قانونی پول:

الف: عنصر مادی:

این جرم از جرایم نتیجوی است. لهذا عنصر مادی آن شامل فعل، موضوع جرم، عدم رایه سند اثبات کنه، نتیجه و رابطه سببیت می گردد.

فعل: فعل عبارت است از داخل و یا خارج ساختن.

موضوع فعل: عبارت است از یکی از دو موضوع: (۱) مبلغ بیش از حد تعیین شده در سند تقنینی مربوط؛ و یا (۲) سند قابل معامله بی اسم بیش از حد تعیین شده در سند تقنینی مربوط.

اسناد قابل معامله عبارت از «اسناد بهادار مالی به شمول برات، حجت (سفته) و چک است»^۱. مراد از بدون اسم بودن، عدم وجود اسم مستفید (دریافت کننده تأدیه) روی سند است نه اسم صادر کننده و یا مخاطب سند زیرا «معین بودن طرف معامله»^۲ یکی از شرایط اساسی این اسناد است. دریافت کننده تأدیه «شخصی است که اسم وی در سند قابل معامله درج گردیده و دستور تأدیه مبلغ مندرج سند به وی یا به دستور وی در وجه شخص دیگر صادر شده باشد»^۳. اگر اسم وی درج سند باشد، سند فقط به او و یا کسی که او برایش ظهنویسی نموده است، قابل تأدیه است. اما اگر اسم وی درج سند نباشد، سند برای حامل (دارنده سند) قابل تأدیه است. اسناد بی اسم شبیه بانکنوت ها است، چون در بانکنوت ها نیز اسم مستفید (دریافت کننده تأدیه) درج نیست. بلکه د افغانستان بانک روی بانکنوت ها صراحتاً نگاشته است که متعهد است تا برای حامل سند (دارنده سند) وجه معادل آنرا هنگام مطالبه بپردازد» د افغانستان بانک ددی سند لرونکی ته وعده ورکوی چی د غوښتنی په وخت کښی.... افغانی ورکړی». از همین رو، با هردو یکسان برخورد صورت گرفته است.

۱ - جزء ۱ ماده ۳ قانون اسناد قابل معامله (۱۳۸۷). تعریف و احکام تفصیلی این اسناد در قانون متذکره به تفصیل شرح شده است.

۲ - جزء ۳ فقره ۱ ماده ۶ قانون اسناد قابل معامله (۱۳۸۷).

۳ - جزء ۲۸ ماده ۳ قانون اسناد قابل معامله (۱۳۸۷).

منتهی مشخص نیست که چرا کود جزا، این جرم را منحصر به انتقال پول نقد و یا اسناد قابل معامله بدون اسم ساخته است. چون مطابق به اسناد تقنینی مربوط انتقال احجار کریمه مثل طلا، الماس و غیره هرگاه ارزش آن از حد تعیین شده بیشتر باشد، جایز نیست^۱.

راجع به خارج ساختن و داخل ساختن پول به کشور و از کشور در گفتار اول مبحث اول همین بخش به تفصیل بحث صورت گرفته است^۲.

وسیلۀ انتقال از عناصر این جرم نیست. لهذا این جرم واقع می شود چه شخص موضوع این جرم را با خود انتقال می داد، و یا از طریق خدمات پستی و غیره، و یا حتی از طریق الکترونیک.

عدم رایۀ سند: قانون شرط گذاشته است که این جرم زمانی متحقق می شود که انتقال دهنده «... در مورد مقدار، منشا، هدف یا استفاده از انتقال پول یا سند قابل معامله بی اسم سند ارائه کرده نتواند». عکس آن می رساند که اگر سند رایه توانست، انتقال بیش از حد جرم نیست. پس در اینجا سه حالت متصور است:

۱- ثابت شود که مبلغ ناشی از جرم است. این حالت جرم پول شویی به حساب می رود و این ماده در مورد آن تطبیق نمی شود بلکه مواد جرم پول شویی تطبیق می شود (...).

۲- ثابت نشود که مبلغ ناشی از جرم است. اما در عین وقت انتقال دهنده «در مورد مقدار، منشا، هدف یا استفاده از انتقال پول یا سند قابل معامله بی اسم سند ارائه کرده نتواند». این رفتار جرم مرتبط به جرم پول شویی است و همین ماده (ماده ۵۰۵ کود جزا) در قسمت آن تطبیق می شود.

۳- انتقال دهنده در مورد مقدار، منشا، هدف یا استفاده از انتقال پول یا سند قابل معامله بی اسم سند رایه کرده بتواند. این رفتار جرم نیست. اما از آنجائیکه انتقال دهنده مبلغ بیش از حد را انتقال می دهد، مخالف مقررات عمل کرده است «مکلف به پرداخت جریمۀ معادل ۱۵ فیصد مبلغ مورد انتقال می گردد»^۳. در صورت تکرار این جریمه به ۳۰٪ افزایش می یابد^۴.

^۱ - نگاه شود تعدیل فقره ۱ ماده ۵ مقررۀ کنترل و راپور دهی انتقال پول، ۱۳۹۴ منتشرۀ جریده رسمی شماره (۱۲۰۳).

^۲ - نگاه شود صفحات ۷۸-۸۳ این کتاب.

^۳ - فقره ۵ ماده ۸ تعدیل مقررۀ کنترل و راپور دهی انتقال پول، ۱۳۹۴. جریده رسمی شماره (۱۲۰۳).

^۴ - فقره ۶ ماده ۸ تعدیل مقررۀ کنترل و راپور دهی انتقال پول، ۱۳۹۴. جریده رسمی شماره (۱۲۰۳).

نتیجه و رابطه سببیت: نتیجه عبارت است از داخل ساختن به کشور و یا خارج ساختن از کشور. این نتیجه باید با فعل مرتکب رابطه سببیت داشته باشد.

ب: عنصر معنوی:

این جرم از جرایم عمدی است. لهذا زمانی متحقق می شود که شخص عامدانه و آگاهانه مرتکب رکن مادی جرم گردد. اگر علم ویا اختیار نداشته باشد این جرم واقع نمی شود. مثلاً مال را شخص دیگری در داخل بکس وی بدون آگاهی وی گذاشته باشد و این موضوع ثابت شود، ویا دیگری او را مجبور به این عمل نموده باشد و ثابت شود.

فرع دوم: مجازات جرم داخل ساختن و یا خارج ساختن غیر قانونی پول:

مجازات این جرم حسب نوعیت شخصیت مرتکب متفاوت است:

الف: مجازات شخص حقیق:

۱. مصادره مبلغی که می خواست انتقال دهد.

۲. یکی از دو جزای ذیل:

- حبس قصیر؛ یا

- جزای نقدی از سی هزار الی شصت هزار افغانی.

ب: مجازات شخص حکمی:

۱. مصادره مبلغی که می خواست انتقال بدهد.

۲. جزای نقدی از شصت هزار تا دوصد چهل هزار افغانی.

قابل ذکر است که فقره ۵ ماده ۸ تعدیل مقررۀ کنترل و راپور دهی انتقال پول (۱۳۹۴) در رابطه به شخصیکه دارایی بیش از حد را بدون ابلاغ خارج می سازد ویا معلومات غلط ارایه می نماید ۱۵ % جرمه نقدی را قابل تطبیق دانسته است ودر صورت تکرار ۳۰ % جرمه نقدی.

فعالیت شماره (۲۳)

سوال مباحثوی:

از دید شما آیا جزای مندرج ماده ۵۰۵ توأم با جریمه نقدی تطبیق می شود و یا فقط یکی از آنها؟

مطلب ششم: پنهان، انتقال یا وانمود کردن خلاف حقیقت:

ماده ۵۰۶ کود جزا در این رابطه چنین صراحت دارد:

« شخصی که پول، اسناد بهادار بدون اسم یا فلزات یا احجار قیمتی را که با جرم پول شویی، جرم تمویل تروریزم یا جرایم اصلی مرتبط بوده و سند تقنینی مربوط در رابطه به ضبط، انجماد یا مصادره آن ها حکم نموده باشد، آن ها را پنهان یا خلاف حقیقت وانمود یا انتقال دهد، قرار ذیل مجازات می گردد:

۱- شخص حقیقی به حبس قصیر یا جزای نقدی مبلغ سی هزار تا شصت هزار افغانی یا به هر دو جزاء.

۲- شخص حکمی به جزای نقدی شصت هزار تا دو صد چهل هزار افغانی و به تعلیق یا سلب جواز فعالیت برای مدت یک سال».

این جرم از حالتی بحث می کند که اولاً: جرم پول شویی، یا تمویل تروریزم و یا جرم اصلی واقع شده. ثانیاً: از این جرایم داری نشأت کرده و یا در ارتکاب آن استفاده شده است، وثالثاً: سپس شخصی در قسمت این داری ها یکی از رفتارهای ذیل را انجام می دهد:

- پنهان کردن داری - خلاف حقیقت وانمود کردن داری - انتقال دادن داری

منتهی این جرم با جرم پول شویی تداخل دارد، مشخص نیست که چرا مقنن آنرا به حیث یک جرم مستقل با جزای خفیفتر بیان کرده است. چون طبق تعریفی که از پول شویی صورت گرفته است پنهان کردن داری ناشی از جرم، یا خلاف حقیقت وانمود کردن و یا انتقال دادن آن پول شویی به حساب می رود. اما در اینجا به حیث جرم مستقل با جزای خفیفتر از جرم پول شویی پیش بینی شده است. این مشکل درکود جزا بسیار زیاد است، یعنی یک عمل واحد تحت چندین وصف جرمی قرار می گیرد که هر کدام جزای مختلف دارد. حالا کدام جزا باید تطبیق شود؟ در همچو موارد قاعده تعدد معنوی جرایم

تطبیق می شود. هرگاه عمل واحد چندین وصف جرمی را به وجود آورد، همان جرمی که جزای آن شدید باشد بالای مرتکب تنفیذ می شود. از آنجائیکه جرم شدید، جرم پول شویی است و قبلاً راجع به آن به تفصیل بحث نموده ایم، از شرح عناصر و مجازات این جرم صرف نظر می کنیم، چون در وضعیت کنونی این ماده مورد تطبیق ندارد.

نوت برای آموزگار: استاد این مسأله را با اشتراک کنندگان شریک سازد. اگر آنها کدام نظر دیگر داشته باشند پیرامونش بحث صورت گیرد.

نتیجه گیری بخش سوم:

در این بخش دو موضوع بررسی گردید: تدابیر و قاپوی جلوگیری از پول شویی و تدابیر جزایی. مهمترین نتایج این بخش عبارت است از:

- ۱- مقنن بخاطر اینکه جرم پول شویی واقع نشود تدابیر ذیل را پیش بینی نموده است:
 - أ. شفافیت در انتقال دارایی: اشخاصی که به شکل فزیک دارای را به خارج انتقال میدهند الی ده هزار دالر مشکل نیست. از ده هزار الی بیست هزار دالر را باید به مامورین گمرک اظهار دارند. دارایی بیشتر از این میزان فقط از طریق مؤسسات مالی دارای جواز انتقال می یابد. انتقال الکترونیکی پول فقط از طریق بانکها و مؤسسات پولی الکترونیک که از د افغانستان بانک جواز دارند انجام می شود و دارای پروسیجر و محدودیتها می باشد.
 - ب. رفع محرمیت: هرگاه احکام قانون پول شویی با احکام سایر قوانین که در آن محرمیت معلومات ضروری دانسته شده است در تعارض قرار گیرد، احکام قانون پول شویی مرجح است و مراجع راپور دهنده مکلف به شریک ساختن اطلاعات به مراجع ذیصلاح هستند.
 - ت. منع فعالیت بانکهای مجازی
 - ث. ارزیابی خطرات: مراجع راپور دهنده مکلف هستند میزان خطر و احتمال وقوع جرم پول شویی را ارزیابی نموده مطابق با آن طرز العمل و تدابیر پیش گیرانه شناسایی مشتریان را روی دست گیرند. در حالت خطر شدید تدابیر شدید اجرا می شود و در حالت عادی تدابیر مقدماتی و یا ساده.
 - ج. مراجع راپور دهنده مکلف به شنایی مشتری یان شان هستند تا کسی به نام مستعار و یا مرتکبین جرم از طریق آنها جرم پول شویی را مرتکب نشوند. شناسایی مشتریان حسب میزان خطر و نوع معامله متفاوت می باشد.
 - ح. معاملات بزرگ و پیچیده به طور جدی باید نظارت شود و از آنها به واحد استخبارات مالی گزارش داده شود.

- خ. معاملات مشتریانی که اشخاص متبازر سیاسی هستند وهمچنان ممثلین واقارب نزدیک آنها به شکل جدی نظارت شود.
- د. اسناد معاملات تجارتي واقتصادی حد اقل تا پنج سال حفظ شود.
- ذ. از معاملات مشکوک به واحد استخبارات مالی گزارش داده شود.
۲. هرگاه جرم پول شویی واقع شود، برای مرتکبین آن حسب شخصیت آنها که اشخاص حقیقی هستند ویا حکمی مجازات مناسب حال شان در نظر گرفته شده است.
۳. اشخاص حقیقی حسب میزان دارایی موضوع جرم، به یکی از سه جزا محکوم می شوند: فقط جزای نقدی، جزای نقدی یا حبس، فقط جزای حبس.
۴. قانونگذار صلاحیت انتخاب بین جزای حبس و جزای نقدی را به قاضی داده است، معیار انتخاب نزد قاضی باید طوری باشد که هریک از این دو جزا که بیشتر در اصلاح محکوم علیه کمک کند، آنرا انتخاب نماید.
۵. اشخاص حکمی به این شرط قابل مجازات هستند که جرم توسط رئیس، ممثل ویا نماینده قانونی آنها انجام شده باشد، و دوم اینکه جرم به نام، به حساب ویا به نفع آنها انجام شده باشد. ارتکاب جرم توسط کارکنان شخصیت حکمی برای شخصیت حکمی مسؤولیت به بار نمی آورد مگر در موارد محدود که شخصیت حکمی در نظارت از آنها تقصیر نموده باشد واز جرم منتفع شده باشد.
۶. ماده ۵۰۰ کود جزا، جزای جرم پول شویی شخص حکمی را به دو دسته تقسیم کرده است، جزای نقدی، و جزای غیر نقدی.
۷. تطبیق مجازات مندرج ماده ۵۰۰ بالای شخص حکمی مانع تطبیق مجازات بر اشخاص حقیقی نمی گردد؛ رئیس یا نماینده قانونی شخص حکمی که به نام، حساب یا منفعت شرکت، مرتکب جرم پول شویی شده است، به جزاهای مندرج ماده ۴۹۹ کود جزا محکوم می گردد.
۸. مقنن برخی از رفتارهایی را که پول شویی شمرده نمی شود اما با جرم پول شویی به نحوی از انحاء ارتباط دارد، جرم انگاری نموده است. این رفتارها تحت نام جرایم مرتبط به جرم پول شویی شناخته می شود.

۹. جرایم مرتبط به جرم پول شویی شامل جرایم ذیل است که در این بخش شرح گردیده است: جرم عدم اطلاع دهی معامله مشکوک، جرم از بین بردن اسناد یا ارایه سند مزور، جرم افشای غیر قانونی معلومات، جرم عدم همکاری با مراجع نظارتی، جرم داخل و یا خارج نمودن غیر قانونی پول و جرم پنهان، انتقال یا وانمود کردن خلاف حقیقت.

مآخذ:

الف) قوانین و موافقتنامه‌ها:

۱. کود جزا ۱۳۹۶.
۲. قانون جلوگیری از پول شویی و عواید ناشی از آن ۱۳۹۳.
۳. قانون نمونه بی ملل متحد راجع به پول شویی.
۴. کنوانسیون ویانا ۱۳۶۷.
۵. موافقتنامه ویانا ۱۹۸۸.
۶. موافقتنامه ستراسبورگ ۱۹۹۰.

ب) مآخذ فارسی:

۷. لیلی کمالی، آشنایی با جرم پول شویی، نسخه الکترونیک.
۸. سعیده شفیع و محمد حسن صبوری دیلمی، بررسی شیوه های مبارزه با پدیده پول شویی با تأکید بر راهکارهای مالیاتی، فصلنامه تخصصی مالیات/دوره جدید/شماره پنجم (مسلسل ۵۳)، تابستان ۱۳۸۸، PDF، <http://taxjournal.ir/article-۱۴۳-fa.pdf>.
۹. عبدالرضا ملک و محبوبه اصفهانی، پول شویی و راه های مبارزه با آن. www.IrPDF.com.
۱۰. خانم مهجوریان، کلیات مبارزه با پول شویی، اداره مبارزه با پول شویی بانک مرکزی ایران.
۱۱. نصیر الله خالد، جرایم تطهیر پول در نظام حقوقی افغانستان، کتاب آموزشی مؤسسه عدالت افغانستان.

ج) مآخذ عربی:

۱۲. محمد محیی الدین عوض، جرایم غسل الأموال، جامعة نايف، چاپ ۱، ریاض، ۲۰۰۴.
۱۳. ناصر بن محمد البقمی، جریمه غسل الأموال، سیمینار ارایه شده در کلیه ملک الفهد الأمنية.
۱۴. کبیر فتحی أحمد، جریمه تبييض الأموال، دار النهضة، چاپ ۲، مصر.
۱۵. غسل الأموال فی ضوء الإجماع المنظم.

(د) منابع انترنتی:

۱۴. The acquisition, possession or use of property, knowing, at the time of receipt, that such property was derived from an offence or offences established in accordance with subparagraph (a) of this paragraph or from an act of participation in such offence or offences;"

۱۵. <http://www.moqatel.com/openshare/Behoth/Ektesad/GhaslAmwal/index.htm>

۱۶. <https://www.banksepah.ir/upload/modules/articles/pdfs/>

۱۷. <https://www.didestan.com/video/dADxp3BA>

۱۸. <http://dab.gov.af/fa/page/about-the-bank/departments/financial-intelligence-unit>